

Gorjanske košenice bodo gostile planince

Slavnostni govornik na letošnjem dnevu planincev bo predsednik RK SZDL Franc Šetinc

MIKLAVŽ — Na gorjanskih košenicah pri Miklavžu bo v nedeljo tradicionalna slovenska planinska prireditev, posvečena tudi 70-letnici delovanja PD Novo mesto. Organizatorji pričakujejo kar blizu 10 tisoč obiskovalcev, ljubiteljev narave in planin iz Slovenije in sosednje Hrvaške. Slavnostni govornik na prireditvi bo predsednik RK SZDL Slovenije Franc Šetinc.

Naj omenimo ob tej priložnosti, da bodo tega dne vozili v Novo mesto posebni vlaki z Jesenic, iz Sežane, Zidanega mostu in Ljubljane, organiziran pa bo tudi poseben avtobusni prevoz iz kandijske železnice postaje do Pendičevke. Za obiskovalce prireditve bo pripravljen bogat kulturni program, manjkalo pa ne bo niti hrane, pijače in dobre domače glasbe. Več o tem in prehojeni 7 desetletij dolgi poti novomeškega planinskega društva na športni strani.

DOLENJCI SMO DOBRI ORAČI

SLOVENSKE KONJICE — Na republiškem tekmovanju traktoristov v Slovenskih Konjicah so se spet zelo dobro odrezali predstavniki Dolenjske. Dolenjska ekipa je osvojila prehodni pokal za najboljšo dosežke v vseh štirih kategorijah. Sicer pa so bile ekipno najboljši ženske z Dolenjske, prav tako pa sta se med posamezniki najbolje uvrstili Anica Žnidaršič in Slavka Zalokar, ki sta osvojili prvo in drugo mesto. Ekipa mladih združnikov je osvojila tretje mesto, člani ekip za dvobrazdno in tribrazdno oranje pa so osvojili drugo mesto. Predstavniki Dolenjske tako nadaljujejo tradicijo dobrih uvrstitev na republiških in državnih tekmovanjih.

VELIK USPEH RAZSTAVE

BREŽICE — V ponedeljek, 3. septembra, so v Brežicah zaprli razstavo drobnega gospodarstva, ki je skupaj s spremljajočimi prireditvami vse tri dni privabljala izredno veliko obiskovalcev. Nad zanimanjem občinstva so bili prijetno presenečeni organizatorji in razstavljalci. Podelitev priznanj razstavljalcem so v nedeljo popoldne združili z Novoteksovo modno revijo, s koncertom tamburaškega orkestra in nastopem ritmične skupine iz Artič.

Vezi občin treh držav

Na tradicionalnem srečanju pobratenih občin Ronk iz Italije, avstrijske Wagne in Metlike

METLIKA — Preteklo soboto in nedeljo je bilo v italijanskih Ronkah tradicionalno srečanje prebivalcev pobratenih mest Wagne iz Avstrije, Metlike in Ronk. Vezi, ki jih združujejo občin treh držav že več kot 15 let, so se tokrat še bolj utrdile, pa najsi gre za prijateljstvo med družinami, ki si med počitnicami izmenjujejo otroke, ali za sodelovanje na gospodarskem področju, med društvi in drugod.

Kot so na slavnostnem sprejemu poudarili župani inž. Janez Gačnik, Gian Massimo de Pace in Lothar Thoman, je sodelovanje med občinami dobro, krog področij sodelovanja se iz leta v leto širi, prav tako pa so izrazili željo, da bi se v tako prijetnem vzdušju kot tokrat v Italiji srečevali še vnaprej.

ŠPORTNE RONKE — Ob obisku pobratimov iz Metlike in Wagne v Ronkah je bilo najbolj živahno na športnih igriščih. Gostitelji so ob koncu srečanja vsem, ki so se zares športno borili, podelili vrsto medalj in pokalov, priznanje pa so med drugimi dobili tudi metliški igralci tenisa (na fotografiji), ki ga sprejema Stanko Križ. (Foto: M. Bezek)

OBLETNICA ŽUMBERAČKE UDARNE BRIGADE

SAMOBOR — 16. septembra letos ob 10. uri bo v Žamarijah v Žumberku svečana proslava ob 40. letnici ustanovitve „Žumberačke udarne brigade“. Odbor za organizacijo te proslave vabi na slovesnost preživeli borci te partizanske brigade, svoje padlih in vse borce, ki so sodelovali v narodnoosvobodilnem boju na območju Žumberka.

NAJBOLJŠI SO POSTALI UDARNIKI — Na slovesnem zaključku akcije ZMDA „Suha krajina 84“ so mnogim brigadam podelili trak akcije, najzaslužnejšim brigadirjem značko udarnika, prvič pa se je tudi zgodilo, da so se brigade zadnje izmene med seboj pobratile in podpisale listino o pobratenu. Akcijo „Suha krajina 84“ je zaključil predsednik republiške konference ZSMS Andrej Brvar. (Foto: J. Pavlin)

Upravičen brigadirski znoj

Slovesen zaključek ZMDA „Suha krajina 84“ — Vrednost del je za tretjino preseгла stroške delovanja — Priznanja krajevnih skupnosti najboljšim brigadam

ŽUŽEMBERK — 31. avgusta je bila v naselju MDA slovesnost ob zaključku jubilejne „10. ZMDA Suha krajina 84“, ki so jo pripravili brigadirji 3. izmene, ki se je ta dan še poslednjič postrojila pred zastavo.

Slovesnost je pričela Slavka Andrejčič, predsednica skupštine KS Žužemberk, ki se je brigadirjem zahvalila v imenu vseh Suhokranjcev, pohvalila pa je izredno dobro sodelovanje z Komunalo iz Novega mesta in Gradbenikom iz Žužemberka. „Ko sem se nekajkrat v času akcije pogovarjal z domačini, sem videl, da se vsi z veseljem spominjajo srečanj z brigadirji in želijo, da bi bila akcija Suha krajina tudi v bodoče. Priprani so, da je le s pomočjo ZMDA mogoče spremeniti podobo tega kočke domovine in omogočiti hitrejši gospodarski razvoj“, je povedal slavnostni govornik.

predsednik izvršnega sveta Novo mesto Jože Suhadolnik.

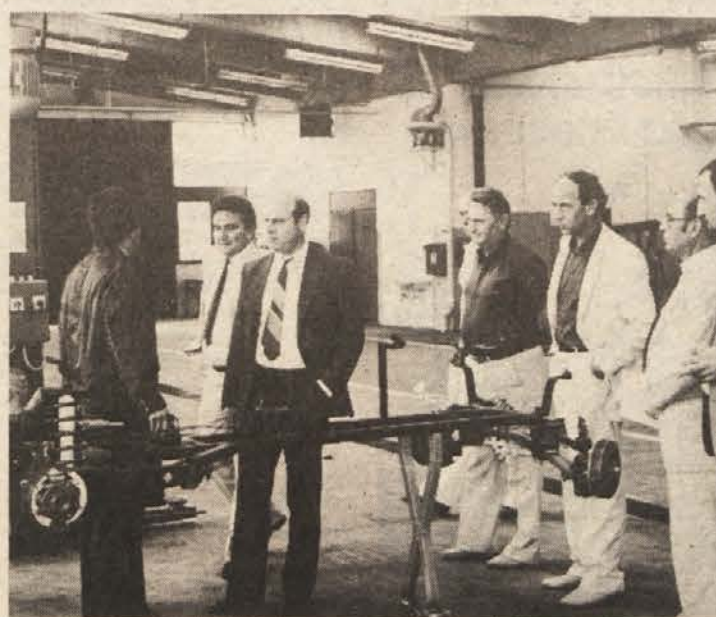
Letošnja jubilejna akcija je trajala 93 dni, v njej je sodelovalo 640 brigadirjev iz vseh republik in avtonomnih pokrajin. Na akciji sta sodelovali tudi mladinska brigada letalske akademije in srednjih vojaških šol iz Sarajeva, brigada vojakov iz vojašnice „Milan Majcen“ iz Novega mesta in brigada otrok naših zdomcev, ki so na delu v tujini. Tisoče parov mladih rok je položilo 11.830 m vodovoda, agromelioriralo 395 ha travnikov in pašnikov in obnovilo 25 km krajevnih cest. Poleg tega so brigadirji opravili še približno

Na uradnem pogovoru predstavnikov treh občin pa so bili mnenja, da bi srečanja, kakršna so bila doslej vsako leto, zaradi gospodarskih težav oz. stroškov potekala vsaki dve leti.

Zelo dobro je bilo na pogovoru ocenjeno sodelovanje vinogradnikov Ronk in Wagne na Vinski vgradi v Metliki, zato so predlagali, naj posebna skupina prouči možnosti sodelovanja v vinogradništvu ter pripravi program. Še tesnejši stiki naj bi se navezali med kulturnimi društvi, zlasti med pihalnimi godbami, aeroklubi ter kolearskimi kluboma Ronk in Metlike. Prav tako so sprejeli pobudo, da na enem od prihodnjih srečanj strokovnjaki spregovorijo o varovanju človekovega okolja ter si izmenjajo izkušnje.

V bogatem kulturnem programu se je poleg slovenskih folkloristov iz Trsta in avstrijske folklorne skupine predstavil metliški oktet Vitis. Športniki pa so se pomerili v šahu, malem nogometu, ribolovu, namiznem tenisu in tenisu.

M. Bezek

MED OGLEDOM DELAVNIC — Po kratkem razgovoru s predstavniki srednje šole tehniških in zdravstvene usmeritve si je predsednik republiškega izvršnega sveta Dušan Šinigoj ogledal zvečine že opremljene delavnice, v katerih si bodo učenci pridobivali praktična znanja za različne poklice. (Foto: D. Rustja)

Rešitev odvisna od Renaulta

Predsednik IS SRS Dušan Šinigoj je preteklo sredo obiskal IMV, srednjo šolo tehniških in zdravstvene usmeritve in se pogovarjal z novomeškimi gospodarstveniki

NOVO MESTO — Po obisku predsednika izvršnega sveta SR Slovenije Dušana Šinigoja v IMV — na obisku v novomeški občini se je mudil 29. avgusta — težave te tovarne bržkone ne bodo nič manjše. Vendar je vodilne delavce dolenjske avtomobilске tovarne nekoliko potolažila predsednikova izjava, da je med ogledom proizvodnje avtomobilov opazil precejšnjo delovno vneto in red, hkrati pa jim je dejal, da sedanje težave niso nerešljive.

Predsednik KOP SOZD IMV Janez Roškar je našel težave, s katerimi se v sozdu srečujejo. Medtem ko je proizvodnja avtomobilov v prvih sedmih mesecih letošnjega leta v primerjavi z lani narasla, je bilo število izdelanih gospodarskih vozil in avtomobilskih prikolic manjše. Tovarni manjka kvaliteten obratnih sredstev. Tu gre za že znane 3 milijarde dinarjev, za okoli 15 milijonov dolarjev, pa tudi za povečevanje izgube. O vseh teh vprašanjih je bilo veliko pisanega v javnosti, vse to pa je precej škodilo IMV.

Predsednik Šinigoj je priznal, da ni vse odvisno od „nas“, ampak v veliki meri tudi od Renaulta. Poudaril je, da

je bilo v kolektivu veliko narejenega, da je opazil pripravljenost za premagovanje težav. Vendar je delavce IMV opozoril, da v naši družbi ni sile, ki bi lahko zagotovila potrebna obratna sredstva. Tudi z devizami bodo težave, saj je v Jugoslaviji razdeljenih za štiri milijarde dolarjev več deviznih pravic, kot je letih na voljo. Posebej pereče so tudi izgube, saj bi lahko do konca leta od sedanje poddruge milijarde dinarjev narasle na še enkrat toliko. Pokrivati pa jih ne bo moč iz rezervnih skladov, prav tako ne bo več

slabšajo, zanimanje za prikolice upada. Že lani in letos je imela IMV težave s plasmajem in je zaloge prikolic (Nadaljevanje na 2. strani)

NOVA ČRPALKA

METLIKA — Na slovesnosti v soboto so v Metliki ob novi obvoznici slovesno odprli novo Petrolovo bencinsko črpalko, ki jo je ta del Bele krajine res nujno potreboval. V novi črpalki je trikrat več prostora za gorivo kot v stari, ki pa bo še naprej delovala. Poleg tega je na črpalki tudi trgovina z drobnimi avtomobilskimi in drugimi potrebščinami. Zraven te črpalke bo imela svojo cisterno in en aparat metliška Obrtna zadruga.

SPOŠTOVANI BRALCI

Te dni se uresničuje dolgoletna želja delavcev Dolenjskega lista, da bi lahko delali vsi v eni in isti stavbi. Po več selitvah nam je končno uspelo pridobiti v trajnejši najem in urediti prostore v Germovi 3 v Novem mestu. V pritličnih prostorih že dlje časa deluje uredništvo, v zgornje prostore pa se prav zdaj selijo še oglasna, naročniška, propagandna in servisna dejavnost Dolenjskega lista. Od danes dalje boste, spoštovani bralci, vseh naših storišč (naročanje malih oglasov, osmrtnic, oglasov, morebitna pomoč novinarjev ipd.) deležni na Germovi 3 (stavba je nasproti kegljišča za restavracijo Pri vodnjaku). Hvala za razumevanje. Delavci Dolenjskega lista

Najstarejši in najmlajši

V brigadi sta letos delala tudi 62-letni Branko Defar in 6-letni Sašo Petrovič

ŽUŽEMBERK — Med 640 brigadirji, ki so bili letos v treh izmenah po mesec dni v ZMDA „Suha krajina 84“, sta bila tudi dva, ki sta s svojo prisotnostjo vivala v mlade roke moč in vztrajnost pri delu.

Oba sta dokazala, da starost za brigadirja ni ovira. Upokojenec Branku Defarju iz Laškega je 62 let in se ni ustrašil najtežjega dela s krampom in lopato. V delu je ugnal skoraj vse mlade. „Tri leta sem upokojenec in tretjič brigadir.“

Med mladimi se počutim kot polmlajen. Brigadirji so tudi zaradi moje prisotnosti in šaf veliko raje in vztrajneje delali.“ Tudi 6-letni Sašo Petrovič iz Majdanpeka je bil že drugič na akciji. V Suho krajino je prišel s teto in zaslužil značko udarnika. Mnogi brigadirji, ki so se ob pogovoru z njim zbrahi okoli, so menili, da brez Saša ne bi bilo nič. „Delal res ni veliko, je pa dvigoval moralo“, so povedali. Sašo pa je takoj pokazal žulj na levi ročici. Na koncu je povedal, da bo naslednje leto spet na akciji.

Branko Defar

Sašo Petrovič

Znanje je dragocena dobrina

Novosti v šoli

V ponedeljek, 3. septembra, se je začel pouk na osnovnih in srednjih šolah. Delo je tedaj steklo tudi v glasbenih šolah in domovih za učence osnovnih in srednjih šol. Nekaj srednjih šol v Sloveniji pa je v novo šolsko leto zakorakalo že 31. avgusta ali pa v soboto, 1. septembra. Šole na Dolenjskem in Posavju se za tak način spremembe šolskega koledarja niso ogrele.

V osnovnih šolah brežiške, krške, sevnjske, črnomalske, metliške, novomeške in trebanjske občine je okoli 20.000 učencev, v desetih srednjih šolah, ki izvajajo 30 programov, je nekaj manj kot 6.000 srednješolcev, v osnovne šole s prilagojenim programom je vključenih 370 učencev, v glasbene šole 800, v domove za učence pa okoli 800 gojencev, predvsem učencev srednjih šol. Na območju Posavja in Dolenjske deluje šest delavskih univerz in nekaj izobraževalnih centrov, predvsem v večjih delovnih organizacijah. Vzgojno-varstvenim organizacijam pa je zaupano nad 4.500 predšolskih otrok.

Predšolske ustanove bodo v tem šolskem letu še obogatile svoje vzgojno poslanstvo in na različne načine vključevale v vzgojne programe tudi otroke, ki jim ni omogočena redna organizirana predšolska vzgoja.

Osnovna šola bo začela v tem šolskem letu uresničevati prenovljene učne načrte v 4. in 5. razredu, srednje šole pa se bodo prvič spoprijete z učnimi načrti za 4. letnik usmerjenega izobraževanja. V tem šolskem letu bodo torej na srednjih šolah prvič samo učenci usmerjenega izobraževanja.

Novosti v vzgojno-izobraževalnem delu so vtakane v programe predšolske vzgoje, osnovne in še posebej v srednje šole. Te pa prinašajo nemalo uspehov in premikov, pa tudi problemov. Nezaprimo najpogosteje doživlja reformirana srednja šola, čeprav raziskave kažejo, oziroma zatrjujejo, da ni napak zasnovana. Nič ni preključeno, kar se je kot dobro in sprejemljivo potrdilo že v prejšnji podobi srednjih šol. Treba pa je naprej in uveljaviti novo, za današnje in jutrišnje potrebe. Hoditi po uhojenih poteh je lažje, kot pa se spoprijemati z novostmi, ki prinašajo zahtevnejše in odgovornejše naloge tako za šole, učence in učitelje pa tudi za delovne organizacije in druge (so)odgovorne dejavnike. Permanenčnost (nenehnost) izobraževanja in izpolnjevanja je zakonjena zahteva, zato je ne kaže prav nič zanemarjati ne v šoli in ne v delovnih sredinah zunaj šol. Res pa je, da ne more biti povsem uspešna sodobna šola brez solidne ekonomske podlage za njeno delovanje. Ob uvajanju novih predmetnikov, učnih načrtov in različnih dejavnosti je nastalo nemalo novih učbenikov, priročnikov in učnih gradiv, učil in drugih učnih pripomočkov. Toda še premalo. Učbeniki so se (ne)upravičeno podražili, prihajajo z zamudo, kar vsekakor moti vzgojno-izobraževalno delo.

Osebnih dohodki prosvetnih delavcev so spet zastali, tako da je kljub gospodarskim težavam predvidena vsaj delna sanacija tega problema že v tem letu. Vzgoja in izobraževanje sta v vseh dokumentih opredeljeni kot prednostni. Toda svobodna menjava dela na tem področju je še vedno podrejena proračunskim rešitvam. Ovrednoten pa bi moral biti program, program šole in učitelja. Obseg in kakovost opravljenega dela bi morali biti temeljni merili za določanje družbenoekonomskega položaja prosvetnih delavcev.

Znanje je najbolj dragocena dobrina, ustvarja se počasi, organizirano in z naporom učencev, učiteljev in drugih dejavnikov. Brez upoštevanja te dobrine ne more biti napredka in ne zaželeno ekonomske in družbene stabilizacije. JOŽE ŠKUFCA

Predpisi vežejo obrti roke

Na Ribniškem sejmu dana obljuba, da se bo SZDL zavzemala za spremembo predpisov, ki zavirajo razmah obrti — Na sejmu zelo veliko obiskovalcev

RIBNICA — S sprevedom piščalkarjev, zdomarjev, krošnjarjev, lončarjev, godb na pihala, narodnih noš in pevcev se je začel v nedeljo 2. septembra, ob 9. uri letošnji, sicer pa že deveti po vrsti, Ribniški semenju suhe robe in lončarstva, na katerem že peto leto sodelujejo tudi obrtniki. Organizator sejma je domače Turistično društvo, pokrovitelj pa Zveza obrtnih združenj Slovenije.

Govorniki so ob otvoritvi sejma poudarjali pomen domače obrti, ki je že od nekdaj vir dopolnilnega zaslužka predvsem kmetom, ki jih skopa zemlja ne more preživljati. Predstavniki SZDL pa je poudaril tudi, da „se

bo SZDL zavzemala za dopolnitev ali spremembo predpisov, ki zdaj drobnemu gospodarstvu vežejo roke“.

Ob 10. uri so v domu JLA odprli razstavo slik, ki so jih ustvarili udeleženci letošnjih ribniških „Likov-

ni h dnevo“. Veliko obiska je bila deležna tudi razstava gob, ki jo je pripravila domača gobarska družina.

Ob 11. uri se je začelo v letnem gledališču nagradno zabavno tekmovanje „Ročne spretnosti in kranjska zdrava pamet“, organiziralo ga je ČGP Delo, vodil pa Marjan Kralj. Med 20 tekmovalci je bil najuspešnejši Ludvik Zalar. Vsi udeleženci tekmovanja in še nekaj gledalcev so bili deležni bogatih nagrad, ki so jih prispevale ribniške delovne organizacije in zasebniki.

Lepo vreme je po svoje prispevalo k velikemu obisku sejma. Obiskovalci so prihajali iz vseh krajev Slovenije, pa tudi iz drugih republik in tujine. Spet so lahko videli, kako se izdelujejo zobotrebci, košare, škafji, sita, žlice, kako se prede in drugo. Seveda so si lahko nakupili suhe robe in obrtniške izdelke pa tudi ribniške trgovine so bile odprte, kot da ni bila nedelja. Za jedajo in pijačo je bilo poskrbljeno na mnogih stojnicah. Tudi posebnosti, kot so ribje jedi, gobje polpete, divjačina na razne načine, so si obiskovalci lahko privoščili, za kar so poskrbeli ribiči, gobarji, lovci in drugi.

J. PRIMC

ZDOMARJI NA PARADI — Ribniški zdomarji vozijo danes po širnem svetu svojo robo z avtomobili. Le na vsakoletnem Ribniškem sejmu pa lahko vidiš še zdomarje v vprežnih vozovih. Na fotografiji: zdomarji na letošnji paradi. (Foto: Primc)

Izguba za nove stroje

V Beltu se morajo odločiti, ali bodo z izgubo izvažali v ameriko in si tako posodobili tehnologijo

ČRNOMELJ — Te dni morajo v Beltu sprejeti dokaj pomembno poslovno odločitev, ali sprejeti naročilo ameriškega kupca za zavorne bobne v vrednosti 2,2 milijona dolarjev. Poleg tega je ameriški kupec pripravljen podpisati pogodbo za 80.000 zavornih bobnov na leto za dobo petih let.

V Beltu sedaj tehtajo to ponudbo, kajti jasno je, da ta posel zaradi velikih prevoznih stroškov Beltu ne bi prinesel dobička, marveč bi mu celo precej zmanjšal dohodek. Kljub temu pa se v tej veliki črnomeljki delovni organizaciji nagibajo k temu, da bi ponudbo sprejeli, kajti z ameriškim kupcem se dogovarjajo, da bi jim za plačilo nabavil najprej novo formarsko, se pravi kaluparsko linijo za toz Livarna, ki bi stala približno toliko, kot je vredna sedanja ponudba, kasneje pa še obdelovalno linijo za toz Mehanski obrat. Formarska linija bi bila avtomatska, elektronsko vodena in bi kapaciteto Beltove livarne povečala od sedanjih 16.000 ton ulitkov tipa zavorni boben in vztrajnik na leto na približno 20.000 ton ulitkov in izboljšala kvaliteto ulitkov. V Mehanskem obratu pa bi nova obdelovalna linija močno skrajšala čas obdelave, tudi za petkrat.

zmogljivosti, vendar tudi mi občasno, da je boj za livarski kruh iz dneva v dan hujši. Belt pa je po proizvodnji motornega liva največji v Sloveniji in tretja livarna v Jugoslaviji,“ je povedal direktor Belta Valentin Papež.

Poleg tega je ponudba ameriškega naročnika mamljiva še iz drugega razloga, saj je hkrati veliko priznanje kakovosti Beltovih proizvodov. Belt naj bi za Ameriko delal zavorne bobne, in to ne za rezervne dele, marveč za tako imenovano prvo vgradnjo, kar zahteva najvišjo kvaliteto. Povsod, v Ameriki pa še posebej, velja, da je tisti, ki je sposoben izdelovati dele za prvo vgradnjo v avtomobilski industriji, po kakovosti vrhunski proizvajalec.

A. BARTEJL

Valentin Papež: „Odločiti se je treba, ali smo pripravljeni na manjši dohodek na račun posodobitve tehnologije.“

„S tema novima linijama bi bil Belt čez dve leti precej bolj konkurenčen, kot je sedaj, in bi tudi veliko lažje preživljal razne krize, ki v današnjih časih prizadevajo livarje. Vedeti je treba, da so kapacitete jugoslovanskih livarn precej večje od potreb in jugoslovanske livarne delajo največ s 65 odstotki kapacitet, medtem ko ima Belt še vedno povsem zasedene svoje

NOVO MESTO — Vsi, ki so imeli in še imajo karkoli opraviti z novomeško čistilno napravo, s projektantom vred, so 28. avgusta sodelovali na seji izvršnega sveta novomeške občinske skupščine. Zadeve niso le temeljito obravnavali, ampak tudi odločili o sanaciji. Zanj je potrebnih še 48 milijonov dinarjev.

Skupina strokovnjakov, domačin in drugih, je pod vodstvom projektanta čistilne naprave dipl. inž. gradbeništva Igorja Kosa pripravila temeljito strokovno poročilo s predlogi, kako napravo usposobiti, da bo normalno delovala in predvsem, da ne bo zasmajala okolja.

Dejstvo je, da so imeli s čistilnimi napravami hude težave tudi drugod, pred petimi leti v Zagrebu, v Titogradu, letos v Domžalah, še prej pa v Škofji Loki. Iz strokovnega gradiva je razvidno, da je preobremenjenost novomeške čistilne naprave glavni vzrok za vse težave in hud smrad. Tovarna Krka, ki je glavni uporabnik, spušta v čistilno napravo znatno večje količine odpadke, kot je bilo ob projektiranju predvideno. Ostali uporabniki z mestno kanalizacijo vred pa onesnažujejo celo manj, kot so načrtovali.

Smrad se je začel pojavljati ob začetku drugega pogona proizvodnje antibiotikov v tovarni Krka. Kot je izjavil dipl. inž. Tone Rečelj iz Krke, pa je ta tudi delna posledica nadomeščanja domačih surovin z uvoženimi. Domače surovine dajejo bistveno večjo obremenitev odpadk.

Ker ob proizvodnih konicah priteka v napravo tudi šestkrat več snovi, kot znaša predvidena zmogljivost, se tvorijo ogromne količine blata. Čeprav ga komunalni odvažajo, s čimer poma-

gajo k normalnejšim razmeram za tvorbo kemičnih procesov, je tega blata toliko, da vrenje, to pa povzroča najhujši smrad po gnilih jajcih in deloma amoniaku.

Te dni že 8 cistern odvažajo blato in so ga v 12 dneh odpeljali 1400 kubikov, toda problem se seli na območje Žabjeka, kamor v lagune blato odvažajo. Tudi reka Krka je zaradi onesnaženosti že hudo prizadeta, saj je Ribiški zavod SRS ugotovil do sedaj za 123 milijonov škode.

Kaj storiti? Na tej seji so se na predlog že omenjene strokovne komisije odločili za kratkoročne in dolgoročne ukrepe za sanacijo čistilne naprave. Najprej je potrebno povsem očistiti gnilišča in oba čistilna bloka ter odpeljati 2800 kubikov blata. V očiščene bazene bodo pripeljali blato iz čistilne naprave iz Domžal ali Škofje Loke, ki ima dobro metansko vrenje. Gnilišče bodo nato stalno ogrevali na 35° Celzija, napravo pa obremenjevali z največ 60 kubikov svežega blata na dan.

Tovarna Krka mora bistveno zmanjšati biološko in hidravlično obremenitev čistilne naprave. Začeti morajo takoj, svoje obveznosti pa v skladu s proizvodnjo, ki gre v izvoz spraviti v red najkasneje do konca letošnjega leta. Pri zaposlenih na čistilni napravi mora Komunalna poskrbeti za kar največjo disciplino in odgovornost ter strokovno delo. Razen tega bodo morali zagotoviti še vnos kisika v oksidacijo (4000 m³ na uro), zato pa je potrebno povečati zmogljivost kompresorjev. Opremiti bo potrebno tudi laboratorij za opravljanje dnevnih analiz, na podlagi katerih bo možno usmerjati tehnologijo čiščenja. Vse to mora biti urejeno najkasneje v šestih mesecih, smrad pa bo medtem polagoma izginjal.

● Kot so izračunali, bodo kratkoročni ukrepi za delovanje čistilne naprave — zgrajena je namreč šele do dveh tretjin — stali 48,6 milijonov dinarjev. Za dokončno rešitev problematike bo potrebno čistilno napravo dograditi za potre-

Rešitev...

(Nadaljevanje s 1. strani)

olic komaj zmanjšala. Sploh pa ne bo moč prodajati zastarelih modelov prikolice in bo potrebno takoj začeti proizvajati nove.

Po ogledu tovarne IMV in pogovorih s tankajšnjimi predstavniki si je Dušan Šinigoj ogledal še srednjo šolo tehniških in zdravstvene usmeritve in se popolne udeležil pogovora z novomeškimi gospodarstveniki. Predsednik občinskega izvršnega sveta Jože Suhadolnik je nanizal vrsto uspehov pa tudi težav. Povedal je, da v novomeški občini več kot polovico družbenega proizvoda ustvari industrija (kar je nad republiškim povprečjem), od celotnega prihodka pa kar četrtno na zunanjem trgu. V veliki večini izvažajo na konvertibilna tržišča. Povečala sta se prihodek, akumulacijski sposobnost gospodarstva. Vendar so narasle tudi izgube, ki so za sedemkrat večje kot lani v enakem času. V težavah je tudi negospodarstvo, ki je lano poslovalo brez izgub, letos pa so izgube na primer tudi v Zdravstvenem centru Dolenjske. Osebnih dohodki zaostajajo za republiškim povprečjem za celih 11 odst. itd.

Šinigoj je dejal, da smo v globalu sicer začeli izvajati gospodarsko stabilizacijo, in do konca leta ne bo potrebno spreminjati pogojev gospodarjenja. Vendar so še vedno velik problem naraščajoče cene, rast izgub in pomanjkanje obratnih sredstev. Izgub ne bo mogoče pokrivati v nedogled, rast cen in inflacije bo potrebno ustaviti, pri vsem tem pa vsaj obdržati sedanjo raven industrijske proizvodnje. Dolgoročno gledano, restrikcije ne morejo prinesiti rešitve.

J. SIMČIČ

„GANDHI“ V NOVEM MESTU

NOVO MESTO — V novomeškem kinu Krka se je začela nova sezona filmskega gledališča. Predstave bodo ob četrtek ob 18. in 20. uri. To ne velja le za prvi film „Gandhi“, ki bo na sporedu danes, ker traja cele tri ure. Ob tem naj povemo, da je ta film, ki je dobil šest oskarjev in vrsto drugih nagrad, vključen tudi v spored za srednje šole in reden program novomeškega kina. — V okviru filmskega gledališča bosta naslednje četrteke na sporedu francoska kriminalka „Ljubzen pod vprašanje“ in nemški film „Zakon Marije Braun“ znanega režiserja R. W. Fassbinderja.

NAŠA ANKETA

V šolo tudi zaskrbljenost

Ta ponedeljek so se odprla šolska vrata in za mlade generacije se ponovno začnejo dnevi radosti, dela, učenja, zorenja, drugovanja, dnevi, na katere se človek dolgo spominja s tisto rahlo otožnostjo, ki spremlja sploh vse spomine na lepe stvari. Za učitelje se začnejo drugačni dnevi, prinašajo jim vse več skrbi, več odgovornosti in nalog, hkrati pa že precej krepko mero grenčine, ker se morajo vse bolj ukvarjati z gmotnimi vprašanji, manj pa se lahko posvetijo učenecem, torej tistemu, zaradi česar so se odločili za ta lepi, a težki poklic. Tako se radost v prvih šolskih dneh meša s skrbi. Takole so povedali nekaj svojih misli učitelji iz naših devetih občin:

JOŽICA ŠALAMON, šolski pedagog v svetovalni službi srednje šole, Brežice: „Osebnih dohodek učiteljev zaostaja za slovenskim povprečjem zaradi nizkega dohodka v gospodarstvu. V srednji šoli imam 3 vzgojno-izobraževalne programe, ki so uvrščeni v skupino neproizvodnih, zato dobivamo znatno manjša sredstva, kot jih dejansko porabimo. Stroške za pouk smo znižali na minimum, novih učil ne bo, saj bomo ta sredstva porabili za kurjavo in elektriko. Vzemirja me usmeritev in moč razprav v zbornicah — gmotni položaj namesto pedagoške problematike.“

DUŠKA PEČEK, učiteljica z Mirne: „Ko preiščim o šoli, se veselim ponovnega srečanja z otroki. Žal pa naše učiteljsko delo motijo druge reči: kronično pomanjkanje denarja, preveč administriranja, sestankovanje. Vse to nam krade čas, kar gotovo ne vpliva spodbudno na kvaliteto pouka in ni v prid šolski mladini. Ko gledam te razmere, me ima, da bi tudi streljala...“

NADA CIZL, predmetna učiteljica z Dol: „Na plečih učiteljev je vsako leto več nalog in odgovornosti, vrednotenje našega dela je pod kritiko. Za celo Slovenijo velja isti učni načrt, osebni dohodki pa so tako različni. Zakaj? V osnovnih šolah je precej malodušja. Za slovensčino imam premalo delovnih vzgojno-učnih pripomočkov kot da pozabljamo, da je to učni jezik in učni predmet. So odgovorni pozabili, da so tudi sami hodili v šolo?“

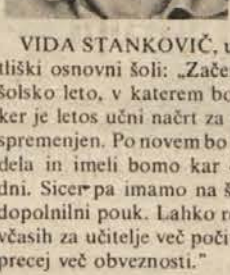

JOŽE STARC, ravnatelj osnovne šole „Dr. France Prešeren“, Ribnica: „O položaju prosvetnega delavca in naših osebnih dohodkih ne bi rad govoril. Lahko rečem le, da so združeno delo in družbenopolitične strukture naše občine pripravljeni pomagati, da se življenjska raven prosvetnih delavcev izboljša. Upam, da bo to rešeno še letos kljub stabilizacijskim prizadevanjem vse družbe.“

JOŽE KOLETA, učitelj telesne vzgoje v Kočevju: „Delavci drugih poklicev v gospodarstvu in negospodarstvu, ki opravljajo dela in naloge iste zahtevnostne skupine kot prosvetni delavci, imajo precej višje osebne dohodek, iz česar lahko upravičeno sklepamo, da je učiteljevo delo malo pomembno, malo cenjeno in zato tudi slabo ovrednoteno. Dokler šola ne bo sama ovrednotila svojega programa dela, najbrž tudi zakon o svobodni menjava dela ne bo zaživel.“

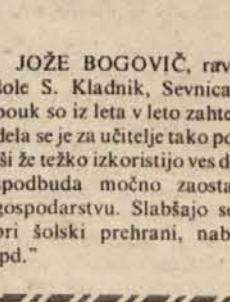
ZDRAVKO KUNIČ, psiholog na črnomaljski osnovni šoli: „Naša skupina, v kateri sta še socialna delavka in pedagoginja, se je med počitnicami dobro pripravila na novo šolsko leto. Letos se bomo več ukvarjali z nadnadarjenimi učenci. Ti so bili ves čas zastavljeni, saj smo se v šolah več ukvarjali s tistimi, ki so bili pod povprečno ravni.“

VIDA STANKOVIČ, učiteljica na metliški osnovni šoli: „Začenja se moje 32. šolsko leto, v katerem bo nekaj novosti, ker je letos učni načrt za 4. razred precej spremenjen. Po novem bo več praktičnega dela in imeli bomo kar 4 naravoslovne dni. Sicer pa imamo na šoli že cel teden dopolnilni pouk. Lahko rečem, da je bilo včasih za učitelje več počitnic, sedaj pa je precej več obveznosti.“

VIDA ZUPANČIČ — YEBUAH, razredna učiteljica na osnovni šoli Katja Rupena v Novem mestu: „Novo šolsko leto začnemo z veseljem. Pogovarjamo se o zamislih, kako bi delo še bolj organizirali, četudi smo slabe volje zaradi nizkih osebnih dohodkov. Pri nas imamo visoko delovno zavest, plače pa nizke. Družba naše delo slabo vrednoti. Smo res tako malo vredni, kot kaže ta primer: po 32 letih službe gre naša kolegica v pokoj za okrog 14.000 dinarji pokojnine?“

JOŽE BOGOVIČ, ravnatelj osnovne šole S. Kladnik, Sevnica: „Priprave na pouk so iz leta v leto zahtevnejše in obseg dela se je za učitelje tako povečal, da starejši že težko izkoristijo ves dopust. Gmotna spodbuda močno zaostaja za tisto v gospodarstvu. Slabšajo se tudi razmere pri šolski prehrani, nabavi učbenikov ipd.“

R. BACER

*****

Vsem borcem 12. SNOUB!

V soboto, 15. septembra, bo ob 10,30 v Novem mestu (gostišče na Loki) srečanje borcev brigade ob 41. obletnici ustanovitve brigade. Po krajšem kulturnem programu bo tovariško srečanje. Za zabavo, hrano in pijačo poskrbljeno. Hrano in pijačo plačajo obiskovalci sami.

Vabljeni!

Predsedstvo skupnosti borcev 12. SNOUB

*****

Kmetijstvo

Za govedo največ nagrad Riglerju

V Ribnici proslavili 75-letnico zadrugištva — Priznanja rejcem za najboljšo živino rjave pasme pa tudi za najboljše konje in ovce

RIBNICA — Sobota 1. septembra je bila praznik ribniških kmetijcev. Z razstavo plemenske govede rjave pasme so dostojno proslavili 75-letnico zadrugištva v Ribniški dolini.

Živino na razstavi so tudi ocenjevali in rejcem najboljših živali podelili priznanja in nagrade. Pri govedu je pobral največ prvih priznanj in nagrad za svoje živali Jože Rigler iz Praproč 9, in sicer za kravo Čako v skupini krav starih nad 8 let, za kravo Črto v skupini krav od 5 do 8 let, za telico Čepo in

Razstavo si je ogledalo mnogo kmetov in gostov iz ribniške in kočevske občine pa tudi strokovnjaki republiških ustanov. Na govorniškem odru se je vrstilo več govornikov, ki so poudarjali, da je treba bolj izkoriščati zemljo, pridelovati več krme za živino in več hrane za ljudi. Predsednik Zadrugišča zveze Slovenije Leo Frelj pa je poudaril, da morajo biti zadruge resnično organizacije kmetov; da

je potrebna še tesnejša povezava med proizvodnjo, predelavo in trgovino ter da imajo največ rezerv pri paši prav hribovita območja.

Na svečanosti so podelili še vrsto priznanj, mi pa naj omenimo le, da so častne zvonice prejeli dosedanj direktor KZ Ribnica Jože Benčina (za dolgoletno rejsko delo), Dominik Zobec in Ivan Levstik (za dolgoletno uspešno delo pri kontroli proizvodnosti) ter KZ Ribnica (za 75-letno rejsko delo pri rjavi pasmi).

J. PRIMC

Tudi čebelarški muzej

V soboto bodo na Veseli gori odkrili spominsko ploščo Petru Pavlu Glavarju — Muzej pridobil

VESELA GORA — Ko bo Maks Kurent st. to soboto v Kmečkem muzeju na Veseli gori odkrival spominsko ploščo Petru Pavlu Glavarju in odpiral prostore čebelarškega muzeja, bo opravil zadnje dejanje večletnih prizadevanj njega samega in čebelarjev iz čebelarške družine Šentrupert-Mirna.

Sicer pa je o čebelarškem muzeju na tekočem tudi njegov sin Peter, ki je predsednik čebelarške družine Šentrupert-Mirna. „Naša želja, da bi odkrili spominsko ploščo Petru Pavlu Glavarju na Lanšpržu, kjer je pokopan, je padla v vodo. Denarja bi sicer za ploščo še bilo, ne bi ga pa bilo dovolj za ureditev muzeja. Zato smo se odločili, da prostore zanj pridobimo v se-

danjem Kmečkem muzeju. Obnovili smo graščino, hkrati pa bo Kmečki muzej tudi precej bogatejši. Zdjaj, ko smo dela pripeljali do kraja, smo zadovoljni, da je tako. Porabili smo sicer 140 tisoč dinarjev, kar so nam prispevale različne delovne organizacije in inštitucije, vrednost opravljenih del pa je zdaj že 250 tisoč dinarjev. Dela smo se namreč lotili kar sami, od letošnjega februarja do septembra pa smo čebelarji opravili domala 1000 prostovoljnih delovnih ur. Pridobili smo tri prostorev enem izmed njih bo soba Petra Pavla Glavarja, v ostalih sobah bo muzej, prostor pa si je pridob-

Peter Kurent: „Za obnovo Kmečkega muzeja smo prispevali domala tisoč prostovoljnih delovnih ur.“

bilo tudi turistično društvo. Pri delih so veliko pomagali obrtniki čebelarji, med njimi Tone Bizjak, Alojz Vrščaj, Jože Zakrajšek in drugi. Sam sem izdelal vrata in okna.“

Odkritje spominske plošče in otvoritev čebelarškega muzeja bo v soboto, 8. septembra, ob 14. uri na Veseli gori. Zveza čebelarških društev in Čebelarška družina Šentrupert ter pokrovitelj Medex vabijo na prireditve vse čebelarje ter ostale občane. Po slavnostnem delu bo na Veseli gori družabno srečanje.

J. S.

LETOS KROMPIR GNJEJE — Družina Paderšič iz Mihovice pri Šentjerneju je pri pobiranju krompirja ugotovila, da je letošnji pridelek znatno slabši od lanskega, predvsem pa, da je veliko gomoljev gnilih. Podobno ugotavljajo tudi drugi kmetje. (Foto: R. Bačer)

Delo uspešno, toda učinek slab

Brazda, tozdr novomeške zadruga je s pridelkom 84 centov pšenice na hektar dosegla dolenjski rekord, ekonomski uspehi pa se slabšajo

DRAŠKOVEC — Zadrugi tozdr Brazda na Draškovicu pri Šentjerneju ima okrog 900 hektarov zemlje, kar je približno toliko kot srednje velika farma v ZDA. Letošnji hektarski donosi so zelo ugodni, kljub temu pa finančni rezultati in ekonomska učinkovitost slabijo.

S 64 zaposlenimi so letos v tozdr Brazda pridelali na 215 hektarih 971 ton pšenice, ob tem ko je toča 76 hektarov posevkov hudo prizadela in zmanjšala pridelek na teh površinah za 160 ton. Da pa je možno ob ugodnih vremenskih razmerah in primer- nih agrotehničnih ukrepih pridelati še enkrat več, kot znaša povprečni hektarski donos, dokazuje primer vzorčnega dela na 4 hektarjih površin. Tu so dosegli dosedanja dolenjski

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Ureja: Tit Dobersek

Od Ljubljane pozabljeni in omalovaževani

Za nami sta dve prireditvi, to je Kmetijski sejem v Gornji Radgoni in Vinski sejem v Ljubljani. Ljubljanski vinski sejem je za ljubitelje in strokovne poznavalce vin vse- kakor idealna priložnost za spoznavanje vinske dobrote pri nas in v svetu. Pri vsem tem pa bi se ob 30-letnem jubileju končno morali vprašati

kakšne koristi ima slovenski vinogradnik od prireditve

Udeležba slovenskih vinogradnikov na tej prireditvi je več kot skromna. Po podatkih zavoda SR Slovenije za statistiko imajo zasebni, pretežno mali vinogradniki v Sloveniji 82,5% vinogradov (družbenih vinogradov je le 17,5% površin), v našem jugovzhodnem vinorodnem območju (Šmarje—Virštajn, Bizeljsko—Sremič, Dolenjska in Bela krajina) pa celo 97,6% površin vinogradov (družbenih vinogradov na tem območju je le 2,4% površin). Obstojča društva vinogradnikov v Beli krajini, na Dolenjskem in Kozjanskem, v katerih je včlanjeno okrog 3500 zasebnih vinogradnikov, so od prirediteljev Vinskega sejma v Ljubljani pozabljena in omalovažena, čeprav na tem območju zasebni vinogradniki obdelujejo 7700 ha vinogradov (družbenih je 190 ha) in s tem prispevajo znaten delež v gospodarskem razvoju te pretežno pasivne pokrajine.

Prireditve Društva vinogradnikov Bele krajine „Vinska vigrad“ in Društva vinogradnikov Dolenjske „Teden dolenjskega cvička“ zaslužijo večjo udeležbo na glavni vinski prireditvi Slovenije v Ljubljani. Kazalo bi, da Gospodarsko razstavišče v Ljubljani v dogovoru z društvi vinogradnikov organizira posebno, od ustaljene oblike ločeno pokušnjo in razstavo samo slovenskih vin z množično udeležbo obeh sektorjev lastništva vinogradov v Sloveniji, upoštevajoč odstotek lastništva. Taka prireditev naj bi med drugim odločno vplivala na

slovenske gostilničarje, da točijo slovenska vina!

To so zahtevali že predvojni člani in funkcionarji takratnega društva vinogradnikov dravske banovine na kongresu vinogradnikov leta 1939 v Šmarju pri Jelšah, ko so v resoluciji zahtevali od takratnih slovenskih gostilničarjev, naj točijo v svojih obratih samo slovenska vina. Danes še bolj kot pred vojno velja ta zahteva, saj niso redki primeri, ko tujec ali domačin, ki potuje po Sloveniji, zlasti še po naših lepih vinorodnih krajih, ne more pokusiti dobrega domačega vina. Če bi slovenski gostilničarji točili le dobra domača vina iz okolice, bi v tem primeru lahko točili še vnaprej odprta vina, bi koristili slovenskemu vinogradniku in ga podprli v njegovem naporem delu. Centralna prireditev in pokušnja slovenskih vin z množično udeležbo zasebnih vinogradnikov bi obenem opozorila potrošnike na dobroto slovenskih vin.

T. DOBERSEK

Sodoben boj na požiralniku

Kako iztrgati gozdu in moči zemljo pod Lisco?

RAZBOR — Obdelovalno zemljo dandanes le že pravilneje vrednotimo in zato tudi varujemo. Pri Pompetovih na strminah pod Lisco jo morajo dobesedno iztrgati gori in gozdu.

Z neverjetno žilavostjo se borijo za zemljo. Čeprav je, kot rečeno, na hribu, iz nje na vsakem koraku silijo studenčki in potočki. Kljub temu na njen Pompetovi pripravijo dovolj krme za 27 glav govedu v hlevu.

Gospodar Ivan letos nosi tudi prvenstvo v občini glede oddane pšenice, kar nekaj nad 7.900 kg je je bilo.

To so namlatili na površini 1,5 hektara. „Če ne bi bilo letošnjih ujmov, bi je bilo na hektar zanesljivo najmanj 6 ton. Vse zrnje smo oddali in zamenjali za koruzo, ker za oboje nimamo površin,“ pravi Pompe.

„Že oče si je vedno želel, da bi pod domačijo izkrcili še okrog 3 hektare bolj slabega gozda. Inž. Jožica Mlakarjeva iz pospeševalne službe sevniškega toka je slednjič pripeljala strokovnjaka za te stvari, inž. Luževiča iz Žalca, da je naredil načrt.

Zemljemerci so zarisali, kam sodijo posamezne poti in kanali za odvodnjavanje,“ razlaga Pompe.

Delo samo je zares težavno. Pri Pompetovih imajo rotopakač, brez katerega si ni mogoče misliti tudi do tri metre globokih jarkov. Da lahko material razvozijo strojno, so si sedaj omislili posebno prikolico s pogonom. Seveda vse skupaj terja pogumne in večje strojnike. Za samo pravo terena in cest najamejo buldozer. S takimi, dostikrat prav domačimi napori naravi na tej domačiji trgajo zemljo, katero drugod marsikje neusmiljeno zarašča.

A. ŽELEZNIK

Ivan Pompe — „Da smo na pravi poti, dokazujejo površine, ki smo jih po teh načrtih že izsušili. Na njih ni več sledu nekdanje moči!“

Slaba kupčija

VESELA GORA — Na jesenskem sejmu na Veseli gori ni bilo kaj dosti kupecv, pa tudi prodajalcev ni bilo na pretek. Tako so bile kupčije slabe. Nič bolje se niso odrezali prodajalci kramarskega blaga, suhe robe in izdelkov domače obrti. Vsaj Jože Kristan z Iga, ki je prodajal ključavnice za zidance, se ni mogel pohvaliti s prodajo svojih ličnih izdelkov.

Jože Kristan je sicer star ključavničarski mojster, svoje obrti pa se je izučil v Novem mestu pri Zibertu. V več kot štirideset let dolgi delovni dobi je delal na Jese-

nicah, na Igu, v Kragujevcu in nazadnje 30 let v Litostroju. Tam je dočkal tudi pokojnino.

„Imel sem smolo, da so bili osební dohodki, ko sem odhajal v pokoj, slabi. Zdjaj prejemam le okoli 14 tisoč dinarjev pokojnine, kar pa je za življenje premalo. Zato se ukvarjam z izdelovanjem ključavnice za zidance. Včasih so ljudje veliko kupovali te ključavnice, zdaj pa ni denarja za take zadeve. Danes sem prodal le štiri ključavnice. Seveda pa bom na ta sejem še prišel,“ je zatrdil Jože Kristan.

J. S.

Sejmišča

NOVO MESTO — V ponedeljek so na redni tedenski sejem pripeljali 80 od 7 do 10 tednov starih in 158 od 10 do 12 tednov starih prašičev, prodali pa so jih skupno le 75. Zaradi majhnega povpraševanja je cena padla za kakih 700 din, saj so prve prodajali po 3.000 do 5.000 din, druge pa po 5.000 do 7.000 din. Prodanih je bilo tudi ducat govedu ter 6 konj in žrebet, ki so bili po 350 din kilogram.

BREŽICE — Na sobotni sejem so prodajalci pripeljali 336 prašičev. Od tega so jih prodali 214 po 250 din kilogram žive teže.

Pionirsko Glavarjevo delo

Letos praznujejo slovenski čebelarji dva izjemna jubileja: 250-letnico rojstva Antona Janše in 200-letnico smrti Petra Pavla Glavarja. Če je Anton Janša iz tujine in tako le posredno vplival na razvoj slovenskega čebelarstva, je njegov sodobnik P. P. Glavar delal neposredno med našim kmečkim ljudstvom, najprej v Komeni na Gorenjskem in potem na Lanšpržu pri Mirni na Dolenjskem kot lastnik lanšprške gosposčine (1765 do 1784).

Čeprav je Glavarjeva življenjska pot še danes polna peznank, njegovo delo na gospodarskem, čebelarškem in kulturnem področju pa prav tako še ne do kraja spoznano in obdelano, smo v novem času le dobili popolnejšo podobo o tem, čeprav še z belimi lisami.

Z odkritjem njegovega slovensko pisanega rokopisa Pogovor od Zhebelnih rojov (1951. leta), ki ni bil samo prevod Janšev nemško pisane razprave o rojih, ampak je Glavar dopolnil in vnesel svoje izkušnje kot napreden čebelarški strokovnjak, hkrati pa vsestransko razgledan mož, ki se je visoko dvignil nad tedanja duhovniški in posvetno fevdalno gosposko na Kranjskem. Bil je zagovornik tedaj naprednega liberalnega fiziokratizma na gospodarskem področju, na kulturno-prosvetnem pa med redkimi tedanjimi zagovorniki slovenskega jezika. Glavar je bil prvi, ki je pri nas pisal za preprosto ljudstvo zunaj okvira nabožne vsebine in si prizadeval, da bi s pomočjo tiskane slovenske besede razširil gospodarski pouk med preprostim ljudstvom. Svoje ga obširnega in vsestranskega znanja ni izrabljal v svojo korist, marveč ga je razdajal podložnim kmetom, tlačanom, jih spodbujal k umnejšemu kmetovanju in jim pri tem tudi gmotno pomagal.

Na Dolenjskem, kjer je bilo tedaj čebelarstvo slabo razvito, je skušal s predavanji in gmotno pomočjo dvigniti to vrsto kmetijstva na višjo stopnjo, izkušnje iz sadjarstva pa prenašati na kmečke vrtove. Organiziral je prvo čebelarško šolo na Slovenskem, za tedanjio Kmetijsko družbo in deželni zbor pa je izdelal obširne in globoke utemeljene predloge za izboljšanje kmetijstva.

(Po reviji Moj mali svet)

DOMAČE TRNJE

● Nič čudnega, da je v energetiki taka zmeda — ko pa hoče vsakdo napeljati vodo na svoj mlin. MARJAN BRADAC

Krompir gnije

Mnenje strokovnjaka iz Zavoda za krompir

KOČEVJE, DELNICE — Na območju kočevske občine in sosednjega Gorskoga kotara kmetje in vrtničarji tarnajo, da jim gnije krompir. V Zavodu za krompir v Stari Sušici pogosto zvoní telefon, ker Gorani sprašujejo, kakšna bolezen je to in kako bi se je lahko rešili.

Po Novem listu povzemamo izjavo dipl. inž. Mladena Bolfa, fitopatologa iz Zavoda za krompir, ki je dejal: „Zelani se je pojavila na našem območju bolezen krompirja, ki jo povzroča glivica fitofora iz družine peronosporae. Letos se naglo širi, ker je seme, ki ga uporabljajo zasebniki, postalo neodporno. Prve škodi smo zabeležili v Kolpski dolini, od 1. avgusta dalje pa smo jo opazili tako rekoč po vsem Gorskem kotaru. Samo na njeval družbenega sektorja je ni, ker so sadili kakovostno seme pa tudi poskrbeli za pravilno zaščito. Škoda bo ogromna. Bolezen zajame najprej rastlino, nato pa preide na gomolj in povzroča gnije.“

Okuženo cimo je treba pokositi in obvezno odstraniti s krompirišča, da se prepreči okužba gomoljev. Že ob pobiranju krompirja je treba bolne gomolje odstraniti. Kasneje je treba prebranje še nekajkrat ponoviti, da se prepreči širjenje okužbe.“

Kmetijski nasveti

Urea redi — a tudi strupi

Dosti tiskarskega črnila — tudi v tem koticu — je bilo že prelitega o tem, kako dragocena je lahko urea ali sečnina pri krmiljenju goveje živine, vendar mnogi živinorejci še vedno ne vedo natanko, kako je s tem. Ker je prišel čas siliranja koruze, ki jo urea še posebej izvrstno oplemeniti, seveda če je pravilno uporabljena, naj danes navedemo še nekatere tehnične podrobnosti o uporabi.

Da najprej ponovimo: urea je močno koncentrirano dušično gnojilo, v kemiji pa je znana kot prva organska snov, ki jo je iz neorganske naredil slovití Wöhler že 1828. leta. Toda prežvekovalci zmorejo še več. S pomočjo mikroorganizmov v vampu naredijo iz uree, ki je v bistvu preprosta snov, neprimerno bolj zapletene beljakovine, to pa pomeni, da postanejo prežvekovalci — predvsem gre tu za odraslo govedo — mnogo manj odvisni od dragih beljakovinskih krmil. Z dodatkom uree koruzni silaži, ki ji beljakovin močno primanjkuje, je mogoče dobiti odlično krmo, ki ji ne manjka nobena pomembnejša sestavina.

● S številnimi poskusi in merjenji so ugotovili, da odraslo govedo lahko dobi vsak dan 2 do 3 dkg uree na vsakih sto kilogramov žive teže. Pri kravi, težki 500 kg, znaša to 10 do 15 dkg, iz te količine pa more narediti toliko beljakovin, da zadošča za 6 l mleka. Ureo dodajamo koruznemu zrnju (5 kg zrnja in 1 kg uree), pogosteje pa koruzni silaži, kjer vmešamo 5 kg uree na eno tona silaže. Daleč najbolje opravi to poseben dozator, montiran na silokombajn, pod pogojem zveđa, da siliramo v najprimernejšem času, to je ob vošeni zrelosti zrna.

Krmiljenje z ureo je lahko nevarno, zato mora rejec dosledno spoštovati nekaj strogih določil. Konjem in prašičem, ki se niso prežvekovalci, pa tudi mlademu govedu, težkemu pod 180 kg, se urea sploh ne sme pokladati. Starejšim živalim se lahko daje predpisana količina, vendar vedno le v suhem stanju, v suhe jasi in na začetku krmiljenja, da preteče vsaj pol ure do napajanja, še bolje pa več. Če pride do zastupitve, vazeže v bližnjih primerih napajanje z osladkanim razredčenim kisom (6 l vode, 2 l kisa, 75 dkg sladkorja), v hujših primerih pa je bolje poklicati živinozdravnika.

Inž. M. L.

VEČ KOT LE POVPREČJE

NOVO MESTO — V novomeški občini, kjer je bila ob polletju ugotovljena 60-odst. rast celotnega prihodka, je 20 organizacij združenega dela doseglo boljše rezultate od povprečnih. Med nosilci gospodarskega razvoja so največjo rast celotnega prihodka zabeležili v Novolesu, Tovarni obutve, Tovarni zdravil Krka, v Labodu, SGP Pionir in celo v Železniški transportni organizaciji. Polovico vsega prihodka je gospodarstvo ustvarilo s prodajo na domačem trgu, kjer je prodaja v primeru z lanskim obdobjem narasla kar za 82 odst. Kot na eni strani združeno delo tarina nad visokimi obrestmi, ki jih plačuje, so nekaterim tudi prihodki od obresti dali lepe denarce. Iz tega naslova je bilo v gospodarstvu pridobljenih 290 milijonov dinarjev, kar pomeni 0,7-odst. delež v celotnem prihodu.

Po požaru nova telovadnica za Metliko

Namesto obnove telovadnice so se odločili za gradnjo nove in večje

METLIKA — Škoda, ki jo je povzročil požar v metliški telovadnici 9. maja letos, znaša okoli 20 milijonov dinarjev. Ker je bila stavba in oprema zavarovana za vrednost na dan požara, računajo, da bodo od zavarovalnice po odbitku amortizacije in obrabe opreme dobili okoli 16 milijonov dinarjev. Poseben odhod, ki ga je metliški izvršni svet imenoval takoj po požaru, pa je predlagal, naj telovadnice ne bi obnavljali, marveč namesto sedanje poškodovane zgradili novo.

Telovadnica je bila za šolske in ostale potrebe metliške telesne kulture premajhna in v njej niso mogli imeti hkrati telovadbe trije oddelki, kolikor pa je potrebno glede na to, da ima metliška šola 25 oddelkov, v tej telovadnici pa je telovadilo še šest oddelkov srednje tekstilne šole. Prav tako v telovadnici ni bilo moč prirediti rokometnih tekem. Zato so se v Metliki odločili za gradnjo nove telovadnice, ki bi imela okoli 1.400 m² površine in še dodatne prostore, medtem ko je sedanja telovadnica imela 800 m² prostora.

Med večimi idejnimi študijami so se odločili za izdelek ljubljanske Lesnine, tozdr Pristan, ki je načrtoval in zgradil tudi sedanjo telovadnico, poleg tega pa je pripravil tudi premostitveni kredit, kajti v občini bi denar za novo telovadnico zbirali dve do tri leta. Nova telovadnica naj bi po grobih ocenah stala 70 do 80 milijonov dinarjev, natančna vsota pa bo znana konec tega meseca, ko se bodo na podlagi tega tudi odločili, ali bodo zgradili vse naenkrat ali po etapah. Lesnina bi telovadnico tudi hitro zgradila in če bo vse po sreči, bo nova metliška telovadnica naredil prihodnjo jesen. V Metliki računajo, da bodo v dveh letih zbrali 50 do 60 milijonov lastnih sredstev, za pomoč so zaprosili tudi republiško kulturno in telesno-kulturno skupnost pa tudi pripravljeno domačega združenega dela za pomoč je velika, kar so pokazali že takoj po požaru.

Dokler ne bo zgrajena nova telovadnica, bo seveda telesna vzgoja v metliški šoli precej okrnjena.

BOLJŠA PRODAJA METLIŠKIH VIN

Metlika — V primerjavi z lanskim polletjem se je prodaja vin metliške Vinske kleti v povprečju povečala za 16 odst., belokranjska pa za 97 odst. več kot v lanskem prvem polletju. V drugem letošnjem polletju pa je močno porasla prodaja rosenja in cenejših namiznih vin, kar je gotovo posledica manjše kupne moči.

BRANKO ROKAVEC SPET NAJBOLJŠI

CELOVEC — Člani motokluba iz Trebnjega so se preteklo soboto udeležili II. mednarodnega zbora motoristov v Celovcu. Zbora se je udeležilo 250 motoristov iz ZR Nemčije, Italije, Avstrije in Jugoslavije. 41 tekmovalcev se je pomerilo v spretnostni vožnji s 50-kubičnim motorjem. Kot že tolikokrat doslej se je tudi to pot najbolje izkazal Branko Rokavec, ki je zmagal, za njim pa sta se uvrstila predstavnika ZR Nemčije in Avstrije Peter Gutmann in Hermann Boehm. Ekipno je trebanjska skupina motoristov osvojila 8. mesto za najdaljšo prevoženo pot. Prehodno nedeljo se bodo trebanjski motoristi udeležili mednarodnega srečanja v Varaždinu.

Le ni tako črno

Število nočitev je znatno naraslo, iztržek v gostinstvu tudi, vsi pa tarnajo

NOVO MESTO — V drugem četrtletju 1984 se je na območju novomeške občine število nočitev povečalo za nad 28 odst. v primerjavi z istim obdobjem minulega leta. Skupni promet v gostinstvu družbenega sektorja in v obratih družbene prehrane se je za polovico povečal, število zaposlenih v teh obratih pa je za dobrih 14 odst. večje, kot je bilo ta čas lani.

Statistični podatki, ki jih o gostinstvu zbirajo v občinskem komiteju za družbeni razvoj, kažejo, da gostje v lokalih vse manj pijejo pivo, saj letos iztočene količine piva dosegaajo komaj slabih 72 odst. količin prodanih lanih v drugem četrtletju. Tudi pri prodaji žganja beleži gostinstvo znaten padec, medtem pa se ljubitelji vina navzlic visokim cenam ne dajo. Vina je bilo letos v lokalih iztočenega 124.591 litrov, kar je dobrih 26 odst. nad lansko ravnilo.

Verjetno pa so cene krive, da je prodaja koncentriranih sadnih sokov za več kot polovico upadla, slatine in sode pa so gostje popili približno toliko kot v poletnih mesecih lani.

Jedeev v restavracijah in obratih družbene prehrane bržkone ni bilo bistveno več kot poprej, če ne celo manj, iztržek za hrano pa je bil v drugem četrtletju letos za 63,7 odst. večji kot ta čas lani. Gostinci na splošno tarnajo, da ni pravega zaslужka, toda toliko več gostov na prenočevanju in znatno boljši finančni rezultati kažejo, da v turizmu le ni tako slabo.

Prošnje ležijo v predalih

Slab odziv na zaprosila gasilskega društva v Dol. Toplica, ki želi dokončno obnoviti dom

„Gasilski dom v Dol. Toplicah je imel vrhni del stavbe lesen, zaradi dotrajanosti pa je voda začela pronicati v stavbo. Delala se je škoda, zato

Dragica Turk: „Bojim se, da so naše prošnje obležale v predalih, ker ni odgovorov, ne pozitivnih ne negativnih.“

je bilo potrebno začeti s popravili in zaščito stavbe. Naši krajanji, strokovnjaki s področja gradbeništva, so nam naredili načrte (zastonj), pridobili smo potrebna dovoljenja za adaptacijo stavbe, imamo tudi dovoljenje za pobiranje prispevkov pri krajanjih in v delovnih organizacijah, toda... denarja ni.“

Tako je rekla Dragica Turk, tajnica topliškega gasilskega društva, ki je na celo vrsto naslovov delovnih orga-

KLET BREZ IZGUB V 9 MESECIH

METLIKA — Poslovanje metliške Vinske kleti bo po 9 mesecih letošnjega leta pozitivno, poslovni uspeh v tem obdobju pa bo izboljšalo tudi dejstvo, da se je kleti ob polletju izteklo odplačevanje investicijskega kredita. Vendar kljub temu kleti ne bo ostalo nič denarja za razvoj.

Boljše cene za grozdje? Kaže, da bo kljub slabši letini ponudba večja

METLIKA — Medtem ko je bila lani trgatve ranih sort grozdja, kaže, da se bo letos trgatve začela, če bo vse po sreči, v začetku oktobra. Če bo vreme do trgatve lepo, letina ne bo tako slaba, kot je sprva kazalo, rodnost je sicer slabša, je pa grozdje lepo oblikovano.

V metliški Kmetijski zadrugi sklepajo po sklenjenih pogodbah, da bo letos ponudba grozdja za

Za neizbirčne ne manjka dela

Združeno delo je izkazalo potrebo po 1967 delavcih, dobilo pa jih je 1314

NOVO MESTO — Hkrati ko se skupno število zaposlenih v novomeški občini zmanjšala za 0,1 odst. v primerjavi junij 1983 — junij 1984 pa je zaposlenost večja za 2 odst. Letos so jo v prvih šestih mesecih število zaposlenih v gospodarstvu povečalo le za 5, v negospodarstvu za 9, v zasebnem sektorju pa so zmanjšali število zaposlenih za 31.

Od decembra 1983 do začetka junija 1984 se je zaposlenost v novomeški občini zmanjšala za 0,1 odst. v primerjavi junij 1983 — junij 1984 pa je zaposlenost večja za 2 odst. Letos so jo v prvih šestih mesecih število zaposlenih v gospodarstvu povečalo le za 5, v negospodarstvu za 9, v zasebnem sektorju pa so zmanjšali število zaposlenih za 31.

Prostovoljno obnovili jez

V Straži so se krajanji sami lotili propadajočega jez — Bodo v dolini Krke dobili posnemovalce?

STRAŽA — V petek, 24. avgusta, je bila na jez v Straži še zadnja udarniška akcija in tako so bila po nekaj več kot mesecu dni končana dela na jez, ki ga je v stoletjih že pošeno ogledal zob časa. Več kot štiristo prostovoljcev iz vse Dolenjske in drugod je sodelovalo v obnovi. Med njimi so bili še najboljši vztrajni ribiči, mladinci iz krajevne skupnosti, jama-riji in drugi. Na pomoč so priskočile tudi domače delovne organizacije Novoles in GG obrat Straža ter Vodnogospodarske skupnosti.

Zgodovina jezusa sega daleč nazaj. Do leta 1810 je bil v lasti novomeške kapiteljske prostije, naprej pa je služil mlinu in kasneje tudi žagi. Ko so v naše kraje prišli Francozi, so kapiteljski gospodje mlin prodali Dularjevim, ki so tako postali lastniki mlina in jezusa. V mlinu je bila takrat tudi oljarna. Ko se je prenehalo vrteti mlinskolo, so mlinarji pozabili na jez in tako je iz leta v leto bolj propadal.

Brane Faleskini, predsednik gradbenega odbora in eden najbolj prizadevnih pobudnikov za obnovo jezusa, je povedal: „Pobuda za obnovo je prišla od krajanov samih. Ti so s težkim srcem opazovali propadanje jezusa, ki je bil nekaj v ponos prebivalcev.“

STRAŠKI JEZ V NOVI PREOBLEKI — Po mesecu dni naporenega dela mladincev, ribičev in drugih prostovoljcev jez prek Krke v Straži spet zasluži svoje ime. Bodo Stražani dobili posnemovalce? (Foto: J. P.)

valec Vavte vasi in Straže. Grozila je ekološka katastrofa, saj se je z nizanjem vodne gladine dvigovala kanalizacija in majskeje so bile cevi že na površju. Dela smo se lotili brez pravega denarja, z veliko volje, tako smo večino del opravili s prostovoljnimi delom.“

V Straži se za dediščino naših prednikov ni bati, kako pa je drugod po Krki?

R. B. J. PAVLIN

Zlata metliška vina

Letos zlato za vrhunsko metliško črnino

METLIKA — Na letošnjem jubilejnem vinskem sejmu v Ljubljani „Vino 84“ je metliška Vinska klet dobila zlato medaljo za vrhunsko metliško črnino in srebrne za belokranjska, rose, laški rizling in kakovostno metliško črnino.

Metliška klet je tokrat že devetih sodelovala na tej veliki vinski prireditvi. Prvo leto so metliški kletarji dobili dve srebrni medalji, prvo zlato pa so dobili za metliško črnino letnika 1976, potem so vsako leto dobili po eno zlato, za vina letnika 1981 pa jim je strokovna žirija prisodila kar tri zlate medalje. Tako so že vsa njihova kakovostna vina na tem sejmu dobila zlato medaljo, belokranjski roše pa je

sploh prvi jugoslovanski roše, ki je dobil zlato medaljo na tej prireditvi. Metliški kletarji so sicer malo razočarani nad letošnjo bero medalj, vendar ne samo oni, saj so letos na vinskem sejmu podelili zelo malo zlatih medalj. Nerazumljivo je, da je samo eno slovensko belo suho vino iz tako odličnega letnika, kot je bil lanski, dobilo zlato medaljo. Slovenski vinarji menijo, da je bil kriterij ocenjevanja prestop.

Metliška zadruga še vedno nastopa na tem sejmu v okviru poslovne skupnosti za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije in ne samostojno. Tako se morajo obnašati zaradi težkih časov, ki jih njihova panoga preživlja, in si ne morejo privoščiti še velikega reklamnega stroška, ki bi ga sedaj samostojno nastopanje na vinskem sejmu zahtevalo. Poleg tega grejo vina iz metlike kleti dobro v prodajo in jim za sedaj ni treba več vlagati v propagando.

A. B.

KRVODAJALSKI AKCIJI V METLIKI IN ŽUŽEMBERKU

METLIKA, ŽUŽEMBERK — V Metliki poteka danes krvodajalska akcija. Jutri, 7. septembra, bodo občani lahko darovali kri v Žužemberku. Prijave za krvodajalski akciji sprejemajo v obeh krajih na običajnih prijavnih mestih.

izkazali 146 možnosti za zaposlitev, v 68 primerih pa so bile potrebe krite.

Nezaposlenost je v letu dni upadla za dobrih 26 odst. Med januarjem in junijem letos je bilo poprečno 204 brezposelnih delavcev, med katerimi so v okviru strokovnega kadra večino predstavljali gimnazijski maturantje, medicinske sestre, predmetni učitelji, prodajalci, gradbeni tehniki itd. Prvič je iskalo zaposlitev 71 oseb, med vsemi nezaposlenimi pa je bilo iz raznih vzrokov 104 teže zaposljivih.

Prijavljeni iskanci dela so čakali na zaposlitev pretežno leto dni: teh je bilo 96, do tri mesece pa je čakalo na zaposlitev samo 54 oseb. V prvem polletju letošnjega dela so organizacije združenega dela zaposlile tudi 93 pripravnikov.

Podatki, ki pa zajemajo le prvo trimesečje letošnjega leta, kažejo tudi, da je kljub zaostrenim gospodarskim razmeram v novomeški občini še močna fluktuacija.

R. B.

SPOSOJENO TRNJE

● Potešena inteligenca je v besednjaku uradne politike sinonim za poslušno inteligenco.

(Iz Ježa)

Edini poklicni gasilec

Prostovoljno gasilsko društvo Beti na šteje kar 110 članov — Brez požarov

METLIKA — „V vsaki izmeni bi moral biti vsaj en poklicni gasilec,“ pravi Martin Fir, sedaj edini poklicni gasilec v Beti, le tako bi bila zagotovljena boljša požarna varnost. Za primer naj navedemo Pamučno industrijo iz Duge Rese (z njenim gasilskim društvom se bomo mi letos pobratili); tam je v vsaki izmeni dežurna cela desetina poklicnih gasilcev.“

Beti ima res samo enega poklicnega gasilca, ima pa zato gasilsko društvo, k šteje kar 110 članov, in to samo v Metliki, gasilske desetine pa imajo tudi v vseh zunanjih tožjih. Fir je bil več let tudi poveljnik Betinega prostovoljnega gasilskega društva, sedaj pa je namestnik poveljnika. „Na srečo v Beti se ni prišlo do večjega požara, manjše, začetne požare pa pogasijo delavci sami. Po vsej delovni organizaciji imamo ročne gasilne aparate na suho gašenje in CO₂, ki jih kontroliram vsakega pol leta. Poleg kontrole gasilnih aparatov je naloga poklicnega gasilca tudi dežurstvo pri varjenju in

Martin Fir: „En poklicni gasilec v Beti je premalo.“

Martin Fir: „En poklicni gasilec v Beti je premalo.“

rezanju, pri pranju z vnetljivimi tekočinami, nadzor nad hidranti, skrb za gasilsko orodje pa tudi nadzor nad kajenjem na delovnem mestu. Vendar vsega tega en človek ne more opraviti. Poleg tega delam jaz v dopoldanski izmeni, kaj se dogaja popoldne in ponoči, pa ne vem.“

Če je treba, Betini gasilci priskočijo na pomoč tudi, če gori kje drugje, nazadnje so gasili požar v metliški telovadnici. „Naše društvo je dobro opremljeno, imamo sodobno motorno brigado, čez 500 metrov cevi, gasilski kombi, delovne in parade uniforme, vse to seveda financira Beti. Naše moške in ženske desetine se udeležujejo tudi raznih gasilskih tekmovanj in imamo redne vaje.“

A. B.

NAENKRAT ZAPRTO — Da k turizmu sodijo tudi uslužbni obrtniki, se verjetno v Novem mestu nihče ne spomni, če jim že za domače ljudi ni mar. V petek dopoldne je tuja turistka po vsem mestu iskala čevljarja, ker ji je odletela peta. Krajanji, ki so ji hoteli pomagati, so ugotovljali, da sta obe delavkini v mestu zaprti. Uradno in z izobesnim listkom, da gre za dopust. Kaj res nihče takih dopustov ne usklajuje?

KOVAČEVA KOBILA ... Kratka cesta od križišča pri Novolesovem salonu pohištva do stavbe občinske skupščine, kjer dela tudi komunalna skupnost, je še vedno makadamska, ob dežju pa se ob robu ceste tvorijo kar velika jezera. Ker je po mestu še malokje makadam, sploh pa ne pred takimi uradi, bi bil čas, da tudi ta kosček posodobijo.

PREZGODAJ ODNEHALI — Boljši trg je v Novem mestu doživel en sam poizkus, a še ta je propadel, ker ni bilo prodajalcev. Ob vse večji dragini pa bi morda kazalo poizkus ponoviti. Prodaja še dobrih otroških oblačil in obutve bi verjetno tudi v Novem mestu šla v denar, če je velik promet s temi stvarmi v drugih mestih. Ali pa so tu še možno zakoreninjeni predsodki in miselnost mesteca Peyton?

— Ena gospa je rekla, da jo zanimajo, ali je dovoljeno tisti smrad, ki se širi iz ločenske čistilne naprave, vdihavati brezplačno ali bo morebiti tudi za to prišel račun...

DIJAŠKA KOSILA V METROPOLU

NOVO MESTO — V prenovljenem delu stare restavracije hotela Metropol bodo od 1. septembra naprej dijaki in drugi dobili za sedanje razmere in cene poceni kosilo. Kosilo bo veljalo le 150 dinarjev, interesi pa lahko vse informacije dobijo pri šefu strežbe oziroma v recepciji hotela.

Z NOVOMEŠKE TRŽNICE

V ponedeljek, 3. septembra, je bila mestna tržnica prav dobro založena z zelenjavo in sadjem za ozimnico. Kumarice za vlaganje so bile tokrat že po 40 din kilogram, kar je znatno ceneje kot pred tednom dni. Fižol v stročju je bil po 80 din, pesa po 60 din, paradiznik po 70 din, breskve za vlaganje po 120 din, kruške po 80 din, solata po 60 din itd. Ponudba jurčkov je usahnila, povečala pa se je ponudba obrtniških izdelkov. Pletenarji so na eni izmed stojnic ponujali vsakovrstne jopice po 500 dinarjev.

Sprehod po Metliki

PRIHAJAJOČA JESEN PA DALJŠA TUDI VRSTO na metliški bencinski črpalki, saj točijo kmetje gorivo za traktorje, mednje pa se vrivajo še osebni avtomobili. Črpalkarji že komaj čakajo, da bo dokončana izgradnja nove bencinske črpalke za Svi Rokom, kajti Mercatorjeva na cesti bratstva in enotnosti je dovoljšna kvečjemu za kakšno srednje razvito vas. Metlika pa je vendarle že krepko preko šesto leto mesto.

ŠOLE SO NA STEZAJ ODPRLE VRATA glavicam in glavam, željnim znanja, zato je Metlika jutraj polna manjših in večjih solarjev, ki se „valijo“ proti hramom učnosti. Pisec te rubrike je zapisal pričujoče vrstice predvsem zaradi soferjev, da bi vozili počasneje in pametneje. Priznajmo: med lastniki avtomobilov je še vedno nekaj takih, ki v svoji puhlosti mislijo, da so glavni, če drve skozi mesto s hitrostjo, ki jo zmore njihova „škatala“.

SPRAVILO KROMPIRJA JE POMEMBNA ZADEVA, zato ni nič „šokantnega“, če je bilo v teh dneh v delovnih organizacijah več zahtev po dopustih. Ljudje so se sklanjali na njih, hkrati pa so se tudi pritoževali nad tem, da je veliko krompirja gnilega. Nič čudnega, ko pa vreme letos ni skoparilo z dežjem. Jadikovanje nad neakovostnim prideikom pa da tudi slutiti, da krompir za tiste, ki ga bodo morali kupiti, letos ne bo poceni.

KAKŠNA GROZDNA JAGODA JE ŽE ZA V Zobe, vendar se vinogradniki pritožujejo, da je zorenje grozdja v primerjavi z lanskim letom v zaostanku najmanj za tri tedne. „Lanske letine ne bomo dosegli,“ so si enotni, vendar se kljub temu ni bati, da rujnega vina ne bi bilo dovolj. Torej gre skletati, da petja, pretopo, prometnih nesreč in vsega, kar povzroča prevelika količina zaužitega alkohola, ne bo manj kot v preteklem obdobju. Kakšen pa bi bil videti Belokranjec, če ga ne bi imel vsaj malo „pod kapo“?

HABEMUS TAJNIKA — Tako bi lahko po zgledu rimskih kardinalov vzkliknili v Črnomlju, ko so končno le dobili tajnika kulturne in telesnokulturne skupnosti, za katerega kaže, da bo na tem delovnem mestu ostal in delal več časa kot njegov predhodnik, ki je zdržal le osem mesecev, in še tisti pred njim, ki je bil sprejet, a se ni prišel niti pokazati. Novi tajnik je Ivan Zunič, diplomirani pravnik in dolgletni športnik in športni delavec. Sicer pa se bo lahko Zunič v službi počutil kot doma. Vodja skupnih služb črnomaljskih interesnih skupnosti je namreč njegova žena Ivanka.

27. PAPEŽEV NA KLEKU — Zadnje soboto se je na Klek, po starem verovanju medrepubliškem zbirališču čarovnic, povzpelo 27. Papežev. Gre seveda za črnomaljske sorodnike s tem priimkom. Najmlajši Papež menda ni še praznoval 1. rojstnega dne, nekaj pa je bilo takih, ki so se že srečali z Abrahamom. Za prihodnje leto bi pa Papeži lahko zamenjali s Teleksom: Črnomaljec naj gre do Triglav, Teleks pa naj na Klek popelje 100 žensk. (Metle naj prinesejo s seboj).

ZELENI JURJI PRI PIVU — Prihodnji četrtek bo črnomaljska folklorna skupina Zeleni Jurji nastopila v Karlovcu, na priveditvi, ki jo pripravljajo jugoslovanski proizvajalci-piva. Črnomaljske folkloriste so povabili slovenski pivovarji. Žeje že ne bodo trpeli.

Ribniški zobotrebci

RAZSTAVA KMETIJSTVA — V petkovi galeriji v Ribnici je bila 1. in 2. septembra razstava o zgodovini organiziranega kmetijstva v ribniški občini. Popostrili so jo z likovnimi izdelki učencev ribniške osemletke. Svoj kotiček je imela tudi šolska zadruga osnovne šole iz Loškega potoka, kide-la zelo uspešno.

VELIKO ŠKODE — Tudi ribniški občini letos gnuje krompir. Zasebni kmetje so tako utrpeli občutno škodo. Divjad pa se je spravila tudi na druge pridelke. Kmet iz okolice Sodražice nam je povedal, da gre divjad kar s paradnim korakom na njegove njive, da se ne boji več niti njegovega glasu in da mu je požrla že 2.800 pušjev fižola.

NA VESELICO BREZ NOŽEV — Danes ljudje ničešar več resno ne jemljejo, niti veselice ne, saj prinesejo le redki s seboj nože. To se je pokazalo tudi na zadnjem Ribniškem semnju med nagradnim tekmovanjem in izdelovanju viter. Noben izmed 20 tekmovalcev ni imel s sabo noža in so si ga morali izposoditi pri publiku, nekateri pa so teklj ponj celo domov.

Drobne iz Kočevja

ZMAGA HARMONIKARJEV — Na tekmovanju harmonikarjev na Pokljuki sta letos zmagala dvojčka Jože in Stanko Vebli iz Kočevja in prejela prehodno nagrado „Kip partizanskega harmonikarja“. Brata Vebli sta na tem tekmovanju sodelovala že četrta.

VREME NAGAJA — Letos je vreme nagajalo, pa vendar dežja le ni bilo toliko, da bi oviralo veselice, ki se vrste kot po tekočem traku vse sobote in nedelje. Tudi hladni večeri niso ovirali, saj je treba za premaganje mraza le nekoliko bolj potegniti iz kozarca oz. steklenice. Razpoloženje je tako, kot da ni nobene gospodarske krize in da stabilizacija še ni načela žepov.

Trebanjske iveri

V GNEČI NAJVEČ SMETANE — Ko so ljudje izvedeli — po kdove kakšnih kanalih — da se bo podražil bencin, so trumoma pohiteli na najbližjo bencinsko črpalko. In res, nekaterim je uspelo, da so prišli do bencina po stari ceni. Prihranili so od 100 do 200 ali 300 dinarjev. Zanimivo pa je, da je bilo na bencinski črpalki v Trebnjem največ tako imenovane trebanjske smetane (direktorji, vodilni, malo manj vodilni).

NE — SMETANA JE PA POMETALA — Medtem ko so se nekateri borili za bencin po stari ceni, je peščica navdušencev čistila obnovljeni dom kulture v Trebnjem. Dela so imeli vsakakor dovolj, saj več ali manj vemo, kakšne prostore za seboj puste gradbeniki. In ko so končali okoli pol druge ure ponoči, je bil bencin že dražji. Toda naslednji dan nihče med njimi ni omenil sinočnjega dela. Pa naj jih za razliko od smetane, ki bo ostala anonimna, naštejemo: dvorano so čistili Jože in Zvonka Falkner, Stane Peček in Peter Podobnik.

PODELILI JUBILEJNE NAGRADE

TREBNJE — Preteklo soboto so v Trimu praznik tovarne združili s podelitvijo priznanj jubilatoma, ki združujejo delo že 10 in 20 let. Predsednik KPO Stane Velikonja in predsednik delavskega sveta delovne organizacije Trimo Janez Dule sta podelila jubilejne nagrade 30 delavcem. Desetletnico dela v Trimu je praznovalo 17 delavcev, 13 delavcev pa je prejelo nagrade za 20 let dela. Na slovesnosti v tovarniški menzi so sodelovali s kulturnim programom učenci trebanjske osnovne šole, udeležili pa so se je tudi drugi gostje.

IZ NAŠIH OBČIN IZ NAŠIH OBČIN

„Raba“ kmalu prvi Beltov kupec

Letos bo črnomaljski Belt za veliko madžarsko tovarno tovarnjakov „Raba“ naredil 70.000 zavornih bobnov — Beltova tehnologija za Iran

ČRNomeLJ — Kmalu bodo potekali sklepni pogovori med črnomaljskim Beltom in veliko madžarsko tovarno tovarnjakov „Raba“ o podpisu pogodbe za izdelavo blokov motorja. Če bodo pogovori uspešni, in vse kaže, da bo tako, bo Raba postala največji Beltov kupec. Že sedaj Belt veliko dela za to madžarsko firmo, lani je izdelal zanje 60.000 zavornih bobnov, za letos pa ima sklenjene pogodbe za 70.000 zavornih bobnov.

Poleg tega je to konvertibilni izvoz, tako ga štejejo tudi na siseotu, čeprav Belt dobi svoje izdelke plačane v dinarjih, kajti beogradska Dinara na ta račun uvaža Rabine kamione. Podobne posel imajo z ribniškim Rikom. Nasploh pa Belt dela kakih 70 odst. za izvoz. Sedaj kar tretjina Beltovga tozda Livarna dela za kupece v Nemški demokratični republiki, vendar Vzhodni Nemci zmanjšujejo naročila, kajti v Leipzigu so zgradili novo livarno, eno največjih v Evropi. Pred časom je Belt obiskal tudi generalni direktor Rabe Ede Horvath in se pohvalno izrazil tako o proizvodnji, kot kakovosti izdelave, tako da v Beltu resno računajo na razširitev sodelovanja tudi na proizvodnjo blokov motorja za to veliko madžarsko tovarno.

Drugi večji Beltov zunanjetrgovinski posel je predviden izvoz v Iran. Goriska Vozila so namreč v Iranu dobila naročila za gradnjo tovarne in prenos tehnologije za proizvodnjo kamionskih prikolic, v okviru katerega naj bi Belt prispeval svojo tehnologijo za izdelavo zavornih bobnov. Belt naj bi to dobil „plačano“ tako, da bo Iran tri leta od črnomaljske delovne organizacije kupoval po 20.000 zavornih bobnov na leto, kar je za Belt sprejeto.

mljivo. Vsa zadeva bi morala že steči, vendar se je zaradi vojne med Iranom in Irakom zavlekla, tako da do podpisa pogodbe še ni prišlo.

Sicer pa je v Beltu pred kratkim začel delati nov receptor v Livarni, investicija, ki je veljala okoli 45 milijonov dinarjev, gre za slovensko inovacijo, ki so jo izvedli strokovnjaki iz Štor, Belta in Blejski projektivni biro. V tem receptorju hranijo talino, s čimer so imeli doslej v Beltu vedno težave in so morali talino hraniti v kupolkah, ker talilne kapacitete niso bile usklajene s formarskimi. Sedaj pa v enakem času natalajo skoraj dvakrat več kot prej. Pričakujejo tudi, da se bo malo zmanjšala poraba koks in izboljšala kvaliteta litine.

A. BARTELJ

NARAŠČATA IZVOZ IN UVOZ

RIBNICA — V ribniški občini so v prvem polletju letos imeli za 43 odst. večji izvoz kot v istem obdobju lani in za 66 odst. večji uvoz. Izvoz na klinično področje je porasel za 42 odst., na konvertibilno pa za 48 odst. Uvažali so se s konvertibilnega področja.

Čeprav številke porasta uvoza (66 odst.) in izvoza na konvertibilno območje (48 odst.) kažejo, kot da je bil uvoz večji kot izvoz, ni tako. Izvoz na konvertibilno območje je namreč znašal skupno 583 milijonov dinarjev, uvoz s tega območja pa 405 milijonov, kar pomeni, da Ribničanje na konvertibilno območje še vedno obetneje več izvažajo, kot od tam uvažajo.

Med posameznimi OZD je tozđ Sukno iz Jurjevce svoj letni plan izvoza ob polletju že presegel.

ANDREJ ARKO

Rudnik: marljivi gasilci

Prenavljajo gasilski dom, da bodo prihodnje leto dostojno proslavili 60-letnico — Pregledali hiše

KOČEVJE — Tudi prostovoljno gasilsko društvo Rudnik — Itas tarjejo podobne težave kot druga podeželska gasilska društva. Imajo iztrošeno opremo, nimajo denarja za nakup nove, v svojih vrstah imajo premalo mladine in podobno.

Zdaj urejajo in prenavljajo gasilski dom oz. orodjarno. Doslej so pri tem opravili skupno blizu 2.500 prostovoljnih delovnih ur, in sicer 2.269 člani, 94 mladinci in 117 upokojenci. Na občnem zboru so ugotovili, da kljub temu doma ne bi mogli prenoviti brez pomoči drugih. Tako jim je občinska gasilska zveza dala 400.000 din, stanovanska skupnost Kočevje 50.000 din, KS Rudnik — Šalka vas in tozđ Transport-gradnje pesek. Oprema ladijski pod, pomoč pa so prispevale še druge delovne organizacije in drugi, za kar so jim gasilci hvaležni.

Tudi novo vodstvo društva je krepko poprijelo za delo. Predsednik Alojz Smolič, poveljnik Franc Kuznik, tajnik Franc Gorišč, blagajnik Franc Tekavec in gospodar Vlado Kusvald so takoj po izvolitvi poskrbeli, da je že veliko narejenega in da bo prihodnje leto, ko bodo praznovali 60-letnico društva, prenavljanje doma končano.

Ne počiva pa tudi strokovno delo društva. Posebna gasilska komisija je po hišah na svojem območju že pregledala kurišča, električno napeljava, dimnike in podstrešja, da jih ne bi presenetil rdeči petelin.

Udeležili so se tudi letošnjega občinskega gasilskega tekmovanja in bili zelo uspešni. Med več kot 50 ekipami so zasedli prvi mesti pri mladincih in mladincih, pri članih pa so bili drugi.

Denar za svoje delo so pridobili tudi tako, da so organizirali gasilsko veselico z bogatim srečelovom. Društvo je hvaležno vsem, ki so prispevali dobitke in tudi drugače prispevali, da je blagajna bolj polna in da bodo tako lahko opravili naloge, ki so si jih zadali v svojem letnem načrtu in ki so v glavnem vezane na proslavo 60-letnice društva.

Med najslabšimi v republiki

Kočevsko gospodarstvo v škripcih — V prvem polletju zelo slabi rezultati — Odločneje ukrepati — Najslabše v Itasu, kjer je največ izgube

KOČEVJE — Kočevsko gospodarstvo je v prvem polletju letos neuspešno poslovalo in je težko tako stanje opravičevati. Gospodarstvo v vsej republiki posluje pod približno enakimi pogoji, vendar je doseglo v primerjavi z istim obdobjem lani za 61 odst. večji dohodek (v Jugoslaviji za 57 odst. večji), v kočevski občini pa le za 41 odst. večji, kar predstavlja pri 59-odstotnem povečanju cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih močno nazadovanje.

To so ugotovili na zadnji seji občinskega izvršnega sveta, do

podobnih ugotovitev pa so prišli tudi na sejah občinskih vodstev ZK, SZDL in SMDikata, ki so se zvrstile te dni. Izvršni svet je sklenil, da mu morajo vse delovne organizacije, ki so poslovale pod občinskim povprečjem, poslati temeljite analize, kje so vzroki za tako stanje in kakšne ukrepe bodo storili.

Zaskrbnjuječe je tudi, da se investicije v gospodarstvu zmanjšujejo (razen v LIK in Melaminu), saj brez vlaganj v posodobitev proizvodnje ne bo napredka. Hkrati manjka gospodarstvu približno toliko trajnih obratnih sredstev, kot je znašala lanska akumulacija, kar pomeni, da težav s posodabljanjem gospodarstva še ne bo kmalu konec. Ugotovili so tudi, da

BEGRAD BO DOBIL NOVO ŽELEZOKRIVNICO

V tujakšnjem Beogradu, tozđu Goka, so načrtovali za letošnje leto 12 milijonov dinarjev investicij, vendar so zanje porabili še 4 milijone več. Najpomembnejša je gotovo nakup opreme za novo železokrivnico, ki jo bodo uredili v opuščeni prostorih IGM v Kanižarici, nakupili pa so tudi nekaj gradbenih strojev.

Skromno praznovanje Trebanjcev

TREBNJE — V počastitev praznika občine Trebnje so se preteklo soboto v prenovljenem domu kulture na slavnostni seji sestali delegati vseh treh zborov občinske skupščine. Na seji so podelili letošnja občinska priznanja in državna odlikovanja.

Predsednik skupščine občine Trebnje Ivan Gole je v pozdravnem govoru med drugim dejal, da letošnje praznovanje občinskega praznika ne bo obeleženo z odpiranjem novih objektov, kar je pač posledica varčevanja na vseh ravneh. Zato pa je ponovno opozoril na velika vlaganja v preteklosti. Velike naložbe v industrijo so pospešile razvoj občine, vendar so tudi težave, s kakršnimi se spopadajo drugod. Zato bo potrebno v prihodnosti posvetiti več pozornosti izkoriščanju dosedanjih zmogljivosti.

Na slavnostni seji, ki jo je vodil Ciril Bukovec, so podelili letošnja priznanja občine Trebnje. Prejeli so jih

Malodušje bi bilo zdaj najslabše

ZK Kočevje: kako iz težav in kakšna je pri tem vloga komunistov

KOČEVJE — Med razpravami o predlogu sklepov 13. seje CK ZKJ v osnovnih organizacijah ZK v kočevski občini bodo dali poudarek oceni vloge ZK v družbi in v delegatskem sistemu ter idejnopoličnim, organizacijskim in kadrovskim zadevam v ZK. Na zadnji (nesklepni) seji predsedstva občinskega komiteja ZK so se dogovorili, da se je treba izogniti načelnim razpravam, ker sicer ne bo uspeha, in dati poudarek razmeram v lastni OO ZK.

Med obravnavo predloga občinskega operativnega načrta razprava je bilo med drugim poudarjeno, da bo nemogoče uresničiti isto določilo, ki pravi „da bo vsak komunist temeljito proučil gradivo 13. seje“. Kar precej je komunistov, ki tega niso sposobni narediti ali pa se nalogam in delu izogibajo. Veliko je tudi komunistov, ki se izogibajo kritičnih obravnav in se nečjejo spopadati s problemi.

Poudarjeno je bilo tudi, da sklepi 13. seje govore v glavnem o tistem, kar je vsem znano in česar ne znamo rešiti. Če tega nismo znali doslej, bo treba spremeniti ogromno v naši miselnosti in delu, da bodo zadeve krenile na boljše.

V razpravi je bilo omenjenih veliko nezdružljivih pojavov. Ogromno je slabosti in njihovih kritik v javnih obdilih, vendar noben zaradi njih ne daje javnosti zadovoljivega odgovora, pa naj gre za zvezne ali občinske zadeve. Dokler ne bo ZK na delu pokazala, da je svoje delovanje izboljšala (kar velja od CK navzdol), toliko časa ne bo drugače, kot je zdaj, in tudi ugled ZK ne bo porasel.

J. PRIMC

Miran Košmrlj

Vsi naj poprimejo

O delu komunistov po 13. seji CK ZKJ govori Miran Košmrlj

RIBNICA — Miran Košmrlj, skladiščnik odpreme, je tudi sekretar osnovne organizacije ZK v tozđu „Tovarna stavbnega pohištva“ INLES Ribnica. Pred dvema letoma je končal enoletno politično šolo. Zaprošili smo ga za razgovor o tem, kako si zamišlja uresničevanje sklepov 13. seje CK ZKJ v njihovem tozđu.

„V našem tozđu je 468 zaposlenih in med njimi je le 31 članov ZK. Menim, da bo ugled začel postopno naraščati, ker se komunisti zavzemamo za boljše kontrole, za boljše delo samoupravnih organov in delegatskega sistema. Žal pa nekateri člani naše osnovne organizacije še vedno stojijo ob strani, ker ne verjamejo, oz. težko verjamejo, da bo boljše.“

V letni program dela naše osnovne organizacije smo si zapisali 18 nalog, vse pa se nanašajo na boljše informiranje delavcev, boljše delo komunistov v samoupravnih organih tozđa in delovne organizacije ter v delegatskih skupščinah. Nad tri četrteine komunistov naše OO dela v samoupravnih organih znotraj tozđa, nekaj pa tudi v delegacijah za občinsko skupščino in skupščine SIS. Pri delegatskem sistemu smo naredili bistven napredek s tem, da z dobivamo v kolektivni povratne informacije, ki jih doslej ni bilo,“ meni Košmrlj.

„Včasih je bil INLES največja in najuspešnejša delovna organizacija v občini, zdaj pa je to RIKO. Ste komunisti razpravljali o vzrokih za to in ukrepani?“

„Naša tovarna vrat je imela izgubo. Komunisti smo sklicali poseben sestanek, na katerega smo povabili tudi odgovorne delavce vratarne, da bi se pogovorili, zakaj je izguba in kako jo odpraviti. Skupna ugotovitev je bila, da je vzrok za izgubo v cenovnih nesozdržljivostih nekaterih vodstvenih delavcev. Zdaj, tri mesece po sestanku, se je izguba zmanjšala kar za tri četrteine, kar pomeni, da so bile rezerve, in to ne le v enah, ampak tudi v ljudeh.“

J. PRIMC

imajo SIS na svojih računih precej neizkoriščenega denarja, ki jim ga je prispevalo gospodarstvo, zato so sklenili, naj bi prosta sredstva, tudi sredstva SIS, uporabljali za premostitev težav v gospodarstvu.

Posebna pozornost je veljala Itasu, kjer so poslovali z izgubo vsi trije proizvodni tozđi (GOIP, PIN in Pirče). Ugotovili so, da se miselnost v tem kolektivitu le spreminja, da so za izboljšanje položaja sprejeli dobre ukrepe, ki pa jih žal ne izvajajo.

J. PRIMC

SLAVNOSTNA SEJA TREBANJSKE OBČINSKE SKUPŠČINE — V okviru praznovanja trebanjskega občinskega praznika so se sestali na slavnostni seji vsi trije zbori občinske skupščine. Na seji so podelili letošnja občinska priznanja in državna odlikovanja. Seje so se udeležili številni ugledni gostje, med njimi Janez Vipotnik, Marko Bulc, Pepca Kardelj in več visokih vojaških starešin. (Foto: J. Simčič)

ČETRTKOV INTERVJU

Za tretjino manj pridelka

O posledicah letošnjih neurij za kmetijstvo

TREBNJE — Neurja, ki so poleti prizadela trebanjsko občino, so največ škodo povzročila na kmetijskih površinah. Skupna škoda znaša domala 15 milijard starih dinarjev. Zaradi toče, poplav, zemeljskih plazov pa bo letošnja kmetijska bilanca za okoli tretjino slabša od predvidenih. Prizadeta bo kmetijska zadruga Trebnje, ki ne bo mogla odkupiti vseh pogodbenih količin pšenice in krompirja, pa tudi kmetje. Poseben problem bo pomanjkanje krme. Kako bodo v trebanjski občini sanirali škodo v kmetijstvu, smo se pogovarjali z vodjo proizvodnje in kmetijske pospeševalne službe v KZ Trebnje inž. Lojzeto Metelkom.

„Tako velike škode zaradi neurij v trebanjski občini še ni bilo. Najhuje je bilo 22. julija in potem 23. julija v okolici Trebnjega. Velike Loke in Dobrnjača. To pomeni, da so bile kmetijsko najbolj intenzivne površine tudi najbolj prizadete. Neurje je prizadejalo

največ škodo posevkom pšenice, koruze, krompirja in tudi otavi. Uničenih je bilo 114 hektarov posevkov pšenice, 81 hektarov njiv, posejanih s koruso. V celoti pa je bilo prizadetih domala 2000 hektarov kmetijskih površin, njiv, sadovnjakov, vinogradov in travnikov. Škoda znaša 130 milijonov dinarjev.“

— Kakšne ukrepe ste sprejeli za odpravljanje posledic neurja?

„Kot je znano, smo takoj sestavili komisije, ki so potem na terenu ugotovljale škodo. Hkrati smo videli, kaj bo potrebno narediti, da bi posledice neurja vsaj domala omilili. Uničene posevke pšenice so kmetje preorali in jih posejali s strniščnimi dosevki. Podobno je bilo tudi s posevki koruze. Kmetje, ki jim je neurje popolnoma uničilo vse posevke, so dobili zastojna semena in KAN, s katerim so dognojevali. Sprejeli smo tudi sklep, da bodo najbolj prizadeti kmetje oproščeni davkov in prispevkov.“

— Ali boste zaradi tega neurja lahko izpolnili odkup pšenice, krompirja? Kako bo s preskrbo krme za živino?

„Seveda pogodbenih količin pri odkupu pšenice ne bomo mogli izpolniti. Računamo, da bomo odkupili samo polovico. Vprašanje je tudi, kako bo z odkupom krompirja. Najhuje pa bo zaradi krme. Bojimo se, da bo na območjih, kjer so zelo intenzivno usmerjeni v pridelavo mleka, upadel stalež živine. Da bi to preprečili, bomo poskrbeli za dodatne količine krme in za beljakovinske dodatke. Za odpravljanje škode bi zdaj potrebovali okoli 30 milijonov dinarjev. Te ga denarja zadruga nima, občinski rezervni sklad je prazen, tako da računamo na solidarnostno pomoč.“

J. SIMČIČ

Inž. Lojze Metelko

Višje cene so lahko bumerang

Nebrzdana rast cen in vse večje zadolževanje kolektivov lahko še letos pokažeta, zobe — Predsedstvo OK SZDL Brežice kritično ocenilo polletno gospodarjenje

BREŽICE — Čeprav so polletni rezultati brežiškega gospodarstva boljši kot v letošnjem prvem trimesečju in so ugodnejša tudi delitvena razmerja ter izozna gibanja, je predsedstvo občinske konference SZDL na razširjeni seji prejšnji četrtlet vendarle ocenilo, da sploh ni razlogov za zadovoljstvo, kajti ugodno podobo poslovanja so ustvarile predvsem cene. Kupna moč prebivalstva je resno upadla in ne prenese več sicer družbeno priznanih cen, zato se lahko pripeti, da bodo ponekod morali celo spet znižati cene ali pa vsaj tehtno razmisliti, kako z boljšo organizacijo dela, tehnologijo in višjo storilnostjo poskrbeti, da se cene izdelkov ne bodo

O RAZBREMENITVI GOSPODARSTVA ŠE NI VSEH ODGOVOROV

BREŽICE — Kmetijem in izvoznikom je zelo dobrodošla akcija za spremembo kratkoročnih kreditov z odplačilno dobo enega leta v dolgo-ročne. V Posavju jo izpeljujejo s sodelovanjem banke. Gre za 400 milijonov din posojil, ki jih bodo koristniki poslej odplačevali 20 let. To sodi med ukrepe za zmanjšanje obveznosti gospodarstva, ni pa še podatkov o učinkih tistih ukrepov, ki so jih sprejeli izvršni sveti in interesne skupnosti za drugo polletje 1984. Medobčinska gospodarska zbornica je zahtevala odgovore s pojasnili. Čas za nje se izteka, zato na zbornici zagotavljajo, da bodo v kratkem lahko postregli tudi s podatki o tem, kolikšna je razbremenitev bruto osebnih dohodkov.

VELIK USPEH RAZSTAVE — V ponedeljek, 3. septembra, so v Brežicah zaprli razstavo drobnega gospodarstva, ki je skupaj s spremljajočimi prireditvami vse tri dni privlačila izredno veliko obiskovalcev. Nad zanimanjem občinstva so bili prijetno presenečeni organizatorji in razstavljalci. Podelitev priznanj razstavljalcem so v nedeljo popoldne združili z Novoteksovo modno revijo, s koncertom tamburaškega orkestra in nastopom ritmične skupine iz Artič. (Foto: J. Teppey)

Načelna, dosledna kritika

Krški komunisti o nalogah po 13. seji CK ZKJ

KRŠKO — Kritiziranja je še vedno več kot samokritike. Tovarištvu ni več toliko, zdravi, človeški odnosi so zelo redki. Prodira malo-meščanščina, kar vse ima seveda zelo malo ali nič skupnega z jasno opredeljenim likom komuniste. To so nekateri pomembnejši poudarki iz uvodnega prispevka sekretarja POK ZKS Krško Blaža Kolarja in razprave na 17. seji občinskega komiteja Zveze komunistov v Krškem prejšnji teden. Kako kritiziramo, malodušje in spatio spreminiti v delovno, ustva-

Dražji prevozi

Od 1. avgusta za 25 odst. višja cena

SEVNICA — Celjski izletnik ima tu že 19 avtobusov, od katerih je 7 novih. Za pogodbeni prevoz delavcev in šolarjev v občini jih potrebuje 13. Z ostalimi vozi tudi v sosednje občine. Tudi avtobusnim prevoznikom ne manjka težav. Vozila so postala izredno draga, kako je z gumami in rezavnimi deli, je znano. Zakonsko možnost, da ujamejo majsko podražitev goriv, so dobili šele konec julija. Od 1. avgusta so tako tudi delavske vožnje po sevniški občini dražje za 25 odst. Posamezna mesečna vozovnica v polletnem povprečju za 23 delovnih dni znaša sedaj 2.175 din, če pa je teh dni 24, pa 2.269 din. Stroške bi lahko znižali, če bi prepeljali več delavcev. Pri prevozih skušajo, če se le da, ugoditi željam ljudi. Tako so od maja podaljšali progno od Rovišča do Rake. Kupačk v veliko zadovoljstvo tamkajšnjih krajanov.

poviševale. 60 do 70 odst. odpisanih osnovnih sredstev v brežiškem gospodarstvu po besedah predsednika sveta za družbenoekonomske odnose pri OK SZDL Franca Puhnerja terja od vseh večje napore, da bi le nekako izbrskali sredstva za nove naložbe, vsaj za posodobitev tehnologije. Samo za obratna sredstva bi potrebovali več starih milijard. Kolektivi so se še naprej zadolževali, glavni udarec, predvsem zavoljo visokih obresti, pa utegnejo najprej občutiti finalisti že čez pol leta. Brežičani ne vedo, kakšna je perspektiva tovarne avtomobilskih

● Predsedstvo ni imelo pripomb glede negospodarskih naložb v dobovsko in brežiško osnovno šolo, za kateri so zagotovili denar predvsem s samoprispevkom, ter za dograditev stanovanj na podstrešju Doma upokojencev v Brežicah, kar financira skupnost pokojninsko-invalidskega zavarovanja. Zahtevalo pa je informacijo LB—Temeljne posavske banke Krško o nameravani dogradnji blagovnice za poslovne prostore banke, saj so o tej naložbi slučajno zvedeli — na seji predsedstva.

prikolice IMV, saj mnogim ni jasno, kako je mogoče, da je v kratkem izguba od 25 narasla kar na okrog 160 milijonov dinarjev. Kaže, kot da je za zajezitev rasti rdečih števil brežiške temeljne organizacije novomeške IMV bolje, če manj naredijo. Odgovore, kako naprej, ali ubrati „carski rez“, pa morajo najprej poskati v sami delovni organizaciji. P. PERC

NOV VRŠILEC DOLŽNOSTI

SEVNICA — Dosedanji direktor šolskega centra Jelko Štojs je upokojil. Za vršilca dolžnosti so za šest tednov imenovali ravnatelja sevniške osnovne šole Sava Kladnika prof. Jožeta Bogoviča. Le-ta je na čelu posebne komisije, ki jo je imenoval izvršni svet, pripravil tudi zanimive ugotovitve in smernice o vprašanih stabilizaciji in racionalizaciji v šolski občini.

„Ko bi se otresli cokel!“

Obrtniki so za drugačne predpise — Okrogla miza

BREŽICE — Zasebna obrt v občini daje kruh 877 zaposlenim. Obrtnikov je 394, pri njih pa dela 483 delavcev. Najbolj razširjena proizvodna in storitvena dejavnost, ki vključujeta 237 nosilcev obrti. Avtovozovnikov je 95, gostincev 44, 18 pa se jih ukvarja z gradbeno mehanizacijo. Obrtniki so zdaj peto leto organizirani v obrtnem združenju. V dosedanjem obdobju so obrtniki sodelovali pri oblikovanju in sprejemanju programa razvoja malga gospodarstva v občini. O razvoju in pospeševanju obrti je združenje priredilo dva posveta v občini in posvet obrtnih združenj v Posavju. Obrtniki so lani odprli svoj dom, ki so si ga uredili v stari stavbi poleg brežiškega gradu. Te dni je združenje na razstavi v telovadnici Šolskega centra prikazalo izdelke in storitve samostojnih obrtnikov, da bi z njim seznanilo občane, mladim pa vzbudilo veselje do takega dela. Obrtništvu bi se lahko bolj razmahnilo, če bi, kot pravijo v združenju, nekateri stvari spremenili

v njegov prid. Predvsem želijo biti obrtniki vključeni v zakon o dolžnikskoupniških razmerjih. Pripombe imajo tudi na davčno politiko, češ da je preveč kratkoročna in ne zagotavlja zanesljivosti za daljše obdobje ter ne spodbuja občanov, da bi svoj denar vlagali v to dejavnost. V združenju kritizirajo tudi prometni davek, ki ga mora vsak obrtnik plačati pri nakupu osnovnih sredstev. Združenje delo namreč take obdavčitve nima. Upajo, da se bodo te stvari začele hitreje spreminjati kot doslej, saj bi s takimi ukrepi spodbudili širjenje obstoječih dejavnosti. Tudi na usmerjeno izobraževanje imajo obrtniki precej pripomb. Moti jih, da je tako malo časa namenjenega praktičnemu delu, zato se mnogi od njih odločajo raje za nekvalificirane delovne moči kot za delavca s poklicno šolo. Problemom in težavam, ki tarajo obrtništvu, je združenje 3. septembra posvetilo pogovor za okroglo mizo. J. T.

Strehe šol so že kot rešeta

V krški občini denar le za najnujnejše — Republiška izobraževalna skupnost zagotovila 30,2 milijona dinarjev za prenavo Dijaškega doma

KRŠKO — Delegati krške občinske skupščine so že pred časom, ko so sprejemali stabilizacijski program, sklenili, da se bo potrebno v krški občini potruditi, da bi vsaj zadržali doseženi družbeni standard. Za tega so prav v tej občini veliko storili v šolstvu, otroškem varstvu in v drugih družbenih dejavnostih. Marsikje v Sloveniji bi bili veseli, če bi se lahko pohvalili z dosežki Krčanov, toda kljub temu se ti, čeprav so v manjšini, niso sprijaznili z zamrzitvijo negospodarskih naložb. Oporočila občinskega izvršnega sveta, naj se združena sredstva samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti usmerjajo predvsem v izvajanje temeljne dejavnosti, skrbi pa vsa poraba drugega pomena, zlasti naložbe, niso bila v celoti upoštevana. Denar naj bi porabili le za najnujnejša vzdrževalna dela in prenove, iz prispevnih stopenj pa naj bi poleg redne dejavnosti zagotavljali le še odplačilo anuitet.

„Vedno znova poudarjamo, da bodo ti sestanki odprti tudi za ostale delavce in krajanje. Pogovarjamo se, kako to doseči. V delovnih organizacijah želimo, da se aktivno vključijo ostali člani samoupravnih organov, predvsem sindikata, v krajevnih skupnostih iz vrst SZDL, borcev in mladih. Pobudo dajemo tudi za sklice nekaterih aktivov, npr. borcev, direktorjev, in glede na precejšnjo zastopnost mladih med našim članstvom (22 odst.), tudi mladih. Zaradi vrste aktualnih vprašanj v gospodarstvu bodo omenjeni sestanki z direktorji ločeno iz gospodarstva in negospodarstva,“ pravi sekretar Busar.

SEVNICA — Predlog sklepov 13. seje CK ZKJ ne zavezuje komunistov, da jih zgolj premelevajo kot nekaj, kar je prispelo z vrha, temveč, da so spodbuda za ustvarjalno prevrednotenje pomanjkljivosti v vsakdanjem življenju. Navidežno zatišje sestankov med dopusti so v sevniški občini izkoristili

za dobro pripravo razprav, ki se začnjo te dni. Novi sekretar Brane Busar govori po posebnem jasni zadolžitvah članov komiteja ZK, predsedstva in komisij, ki morajo biti članom po osnovnih organizacijah v oporo pri delu. Na nedavnem posvetu s sekretarji so odkrito govorili o vrsti vprašanj, s katerimi se sekretarji srečujejo v javnosti. „Vedno znova poudarjamo, da bodo ti sestanki odprti tudi za ostale delavce in krajanje. Pogovarjamo se, kako to doseči. V delovnih organizacijah želimo, da se aktivno vključijo ostali člani samoupravnih organov, predvsem sindikata, v krajevnih skupnostih iz vrst SZDL, borcev in mladih. Pobudo dajemo tudi za sklice nekaterih aktivov, npr. borcev, direktorjev, in glede na precejšnjo zastopnost mladih med našim članstvom (22 odst.), tudi mladih. Zaradi vrste aktualnih vprašanj v gospodarstvu bodo omenjeni sestanki z direktorji ločeno iz gospodarstva in negospodarstva,“ pravi sekretar Busar.

Molk ni vedno zlato

Komunisti o problemih brez dlake na jeziku

SEVNICA — Predlog sklepov 13. seje CK ZKJ ne zavezuje komunistov, da jih zgolj premelevajo kot nekaj, kar je prispelo z vrha, temveč, da so spodbuda za ustvarjalno prevrednotenje pomanjkljivosti v vsakdanjem življenju. Navidežno zatišje sestankov med dopusti so v sevniški občini izkoristili

za dobro pripravo razprav, ki se začnjo te dni. Novi sekretar Brane Busar govori po posebnem jasni zadolžitvah članov komiteja ZK, predsedstva in komisij, ki morajo biti članom po osnovnih organizacijah v oporo pri delu. Na nedavnem posvetu s sekretarji so odkrito govorili o vrsti vprašanj, s katerimi se sekretarji srečujejo v javnosti. „Vedno znova poudarjamo, da bodo ti sestanki odprti tudi za ostale delavce in krajanje. Pogovarjamo se, kako to doseči. V delovnih organizacijah želimo, da se aktivno vključijo ostali člani samoupravnih organov, predvsem sindikata, v krajevnih skupnostih iz vrst SZDL, borcev in mladih. Pobudo dajemo tudi za sklice nekaterih aktivov, npr. borcev, direktorjev, in glede na precejšnjo zastopnost mladih med našim članstvom (22 odst.), tudi mladih. Zaradi vrste aktualnih vprašanj v gospodarstvu bodo omenjeni sestanki z direktorji ločeno iz gospodarstva in negospodarstva,“ pravi sekretar Busar.

Brane Busar — „Neaktiven ni le, kdor ne hodi na sestanke, temveč tudi, kdor je molčeč opazovalec.“

Ne bodo se izogibali morebitnim neprijetnim vprašanjem, čeprav nihče ni za kritikarstvo. Želijo npr. tudi od borcev, ki so izstopili iz ZK, slišati razloge za ta korak. Sestanki ne bodo le ugotavljanje odprtih vprašanj, temveč tudi dogovori, kako odprta vprašanja v posameznih okoljih reševati skupaj z vsemi delovnimi ljudmi. A. ŽELKZNIK

Podpora telefonu in daljnovodu

Noben sevniški kolektiv še ni odrekel pomoči — Dva kandidata za tajnika

SEVNICA — Tukajšnji občinski odbor posavske medobčinske gospodarske zbornice je 28. avgusta obravnaval več aktualnih vprašanj. Direktor podjetja za pti promet iz Novega mesta Rajko Gerdovič je sevniške gospodarske skupnosti in gradnjem oddajnega centra na Trdinovem vrhu. Stolp je treba le še opremiti. To odpira nove možnosti za trenutno prenasenečeno zvezo Posavja s svetom. Krška centrala bo namreč na kraju dobila novo omrežno skupino 0608, to pa bo pomenilo, da bodo izhodi proti Ljubljani in drugim republikam neposredni in ne več preko novomeške centrale. Posavski kolektivi bodo boljše zveze lahko izkoristili za terminalne povezave na računalniške sozvođe v Ljubljani. Poštarijo so pripravili poseben samoupravni sporazum. Hvaležni bodo, če jim kolektivi pomagajo s posojili na dolgi rok z majhno obrestno mero, ker drugače ne morejo zaradi dosedanje zadolženosti. Občinski odbor v Sevnici podpira to akcijo in upa, da bodo

sedaj, po končanih dopustih, prispeli pritrilni odgovori še iz tovarn, iz katerih jih doslej ni bilo, obrabuje pa to, da doslej ni bilo nobenega odklonilnega odgovora. ● Pregledali so tudi polletne gospodarske rezultate, kjer izvoz podobno kot lani ne dosega resolucijskih ciljev. Kljub temu je pokritje uvoza z izvozom ugodno.

Pri pregledu nalog iz dolgoročnega programa gospodarske ustalitve so z zadovoljstvom ugotovili, da je Zdravna zveza in Zdrvena banka LB sprejela način kreditiranja stanovanjske gradnje kmetov; kot je pred tem že bil uveljavljen v Posavju. Na pobudo zbornice je bila v Krškem ustanovljena stanovanjska zadruga, ki ima že okrog 60 članov. V teku je organiziranje hranilno-kreditne službe za obrtništvu. Od izgovarjev sta trenutno nerešeni brežiška tovarna prikolic v sklopu IMV in blanski rudnik nekovin. Sanacija slednjega naj bi prevzel novomeški Kremen. Ocenili so tudi evidentirane kandidate za tajnika zbornice. Pred njo so velike in zahtevne naloge, npr. za slovensko kmetijstvo-pomembni program Krškega polja. Sevničani podpirajo kandidaturi Toneta Cerjaka iz Brežice in Franca Jeniča iz Krškega. A. ŽELEZNIK

UPOŠTEVAJTE MALE MILIČNIKE

SEVNICA — BOŠTANJ — Prvi teden pouka bodo tudi v sevniški občini miličniki bolj kot običajno bdeli nad potmi malih šolarjev. Večjo skrb imajo posebej za mesto. Slednjič je tu novi pločnik vsaj po eni strani ceste v Šmarju. Šolarjem bodo skušali pomagati pionirji prometniki. Miličniki so v preteklosti ugotovili, da so jih udeleženci v prometu že kar dobro upoštevali. Sedaj je pri teh mladih prometnikih prišlo do menjave generacije. Mlajši še nimajo toliko izkušenj, vendar imajo veliko volje pomagati šolarjem in vsem, ki se znajdejo na cesti.

IZ BREŽIŠKE PORODNIŠNICE

V času od 24. do 31. 8. so v brežiški porodnišnici rodile: Stanka Sodič iz Brezice — Igorja, Jožefa Lepšina iz Cundrovc — Mihaela, Tatjana Karabuč iz Samobora — Uno, Ana Ilc iz Ruče vasi — Marka, Stefica Lukša iz Kraja Donjeja — Majo, Biserka Sokolovič iz Kikočevca — Miroslava, Liljana Vugrin iz Cerja — Zorano, Slavica Čabraja iz Brežice — Marka, Marija Gerjevič iz Brežice — Roka, Mojca Tomšič iz Dobeneja — Majo, Dubravka Pasarič iz Sibice — Domagoja, Liljana Sopič iz Brezja — Petra, Milena Kugler iz Razvorja — Petro, Mirjana Ljubič iz Brežice — Vatroslava, Biserka Mataušič iz Samobora — Sanjo, Vihnja Librič iz Samobora — Martino, Milena Omerzel iz Narpelja — Boštjana, Vera Čepin iz Kostanjka — Petra, Marija Runtas iz Dubrave — Ano in Mihaela Lapuh in Dvorc — Jožico. Čestitamo!

Krške novice

„OBLIŽ“ ZA ŠPORTNO SMOLO — Predsednik pobratenega avtomoto društva iz Pockinga (ZRN) Georg Traufburger je na nedeljski dirki za državno prvenstvo posameznikov s speedwayu obljubil najboljšemu tekmovalcu domačega AMD pet tisočakov (dinarjev seveda!) nagrade. Obljubo je tudi izpolnil, a tudi nagrada ni mogla potolažiti nesrečnega Kreša Omerzela, ki je moral le pol kroga pred ciljem odstopiti, ko je imel zmago tako rekoč že v žepu. Gotovo bi Omerzel denarce prav rad odstopil komu od klubskih tovarišev, če mu športna sreča ne bi obrnila hrbta...

ŽEJA — Zadolžena za gostinstvo na nedeljski speedway dirki so obiskovalci na tribunah, ki so se razgrele zaradi močnega sonca, poimenovali kar gospod Žeja, kajti kljub večkratnim pozivom uradnega napovedovalca, naj vendar poskrbi za žejne gledalce, so številni ostali s suhim grlom...

DOPOLDNE POLNE GOSTILNE — Da je treba gospodariti z denarjem in časom, je sklenil razpravljalce na zadnji seji občinskega komiteja ZK, potem ko je ugotovil, da so gostilne po Krškem popoldne prazne, dopoldne pa polne. Nekdo je polglasno zlobno sepnil: „Kako pa on to lahko ve?“

Sevniški paberki

OKVARE NA VODOVODU — Stanovalci v višje ležečih hišah v Sevnici so se nazadnje jeli jeziti tudi na novi bazen, ker so zadnje čase spet večkrat ostali pri suhih pipah. Pozanimali smo se, kako je s tem, pri Komunalni kot upravljalcu vodovoda. Pojasnjuje, da so v polnjeno bazena sredi avgusta obvestili krajanje preko radia. Za zadnje pomanjkanje vode ni kriv bazen. Na Prvomajski sta se namreč pojavili dve okvari, ki so jih po besedi Miroslava Dobovška popravili minuli petek. Zakaj šele takrat? Mestno omrežje meri v dolžino kar 50 km, zato okvar ni lahko najti.

KONKURENCA JE ZDRAVA — Minuli teden so pri Mercatorju in Mersu pričeli prodajati papirke po 63 din kilogram. Pri zasebnem zelenjadarju je bila pred tem cena 120 din, v soboto je padla na okrog 100 din.

LOVCI VABIJO — Ob prazniku studentske krajevne skupnosti bo v soboto od 9. ure dalje tekmovanje v streljanju na glinaste golobe, popoldne pa še veselica.

FOLKLORNA VABI — Kdor je ljubitelj starih plesov, je dobrodošel v boštanski folklori pri KUD Antona Umeke — Okiškega. Tudi sicer se bo lahko dostikrat razvedril na vajah in nastopih. Nove člane pričakujejo jutri od 19. ure dalje pri novi osnovni šoli. Vabljen!

Zakaj izza avtoritete?

Občan nasprotuje postavitvi telefonskega droga — KS Adlešiči je za pogovor z občanom

Krajevna skupnost Adlešiči je prešla poštovo ovojnico z žigom: „Skupščina SR Slovenija, Izvršni svet, poštni predal 638, 61001 Ljubljana.“ V tem pismu Borut Krajnc s Celovške 140 v Ljubljani sporoča krajevni skupnosti Adlešiči naslednje: „Sem lastnik parcele, ki se nahaja v naselju Žuniči, ki o. Žuniči, parcelna št. 343/3. Na tej parceli ste postavili telefonski stebec brez mojega soglasja. S postavitvijo stebra se ne strinjam, zato prosim, da ga v 15 dneh premestite s parcelne št. 343/3.“

Vaše pismo, tovariš Krajnc, je prišlo ravno pravi čas, tistega dne zvečer smo imeli sestanek krajevnega skupnosti, predstavnikov družbenih organizacij in društev. Obravnavali smo tudi Vaše pismo. Ali je edina možna pot, da ste nam pod avtoriteto izvršnega sveta skupščine SR Slovenije pisali to pismo? Ali se zavedate, da je postavljeno na stotine drogov električnega in telefonskega omrežja po njivah, vrtovih in dvoriščih in da so ti drogovi tudi mnogokje močna ovira strojne obdelave zemljišče? Nam, preprostim kmečkim ljudem, ne pride na kraj pameti, da bi zahtevali odstranitev teh naprav. Verjetno nameravate vsaj začasno živeti med nami. Ste prepričani, da vam telefon ne bo nikoli potreben? Ali se zavedate, da so posamezna gospodinjstva prispevala za telefon tudi po 7 starih milijonov z

delom in gotovino? Kako bi gledali, ko bi kmetje zahtevali, da z njihovih njiv, košenice in vrtov odstranijo drogove za električno napeljava, po katerih prihaja elektrika do Vaše parcele po tujem zemljišču? S takim odnosom boste kaj slab sosed. Pri izkopu temeljev ste zasipali in zožili dobršen del vaše poti Žuniči — Vukobrat in s kamnom zasuli dobršen del tujih zemljišč, pa vam zaradi tega ne dela nihče nobenih težav.

Telefonska linija je bila postavljena, ko gradbeni odbor sploh ni vedel, da je to Vaša parcela. Kolikor vam je telefonski stebec dejansko ovira, bi se lahko pogovorili osebno, ne pa pod avtoriteto izvršnega sveta skupščine SR Slovenije. Mi take možnosti nimamo, pa vam sporočamo svoje mnenje prek sredstva javnega obveščanja.

Politični aktiv
KS Adlešiči

Ferdinand Butala

V avgustu je v Gradcu v 79. letu umrl predvojni komunist in nosilec partizanske spomenice 1941 ter mnogih drugih odlikovanj Nande Butala. Član partijske celice v Gradcu je bil od leta 1932, organiziral jo je njegov brat Jakob. Med tem časom je Nande deloval tudi v Društvu kmečkih fantov in deklet. Za razvoj napredne ideje je to društvo v tedanjem obdobju odigralo pomembno vlogo med kmečkim prebivalstvom.

Pri Butalovih v Gradcu so imeli v kleti ciklostil, na katerem je delal Nande, pomagali pa so mu drugi komunisti iz Gradca. Z literaturo in matricami so jih oskrbovali komunisti iz Ljubljane. Bil je preganjan in večkrat zaprt. V januarju 1941 je bil z drugimi komunisti interniran v Medjurečju pri Ivanjci.

Po vrnitvi iz internacije, kjer je tudi aktivno deloval v organizaciji, je v domačem kraju v Gradcu postal predsednik krajevnega NOO, član okrajnega ljudskega odbora Črnomelj in bil še v mnogih drugih vodstvih. Rad je pripovedoval o nekdanjih težkih časih, a je kljub vsemu ostal skromen in velik optimist ter je tak tudi v strogi ilegali veliko koristil organizaciji in opravljal pomembne naloge.

Na zadnji poti so ga poleg njegovih najbližjih spremljali številni Belokranjci. Zastopniki garnizona Črnomelj so mu izstrelili častno salvo. Njegovo delo je pomembno za razvoj naprednega delovanja v Beli krajini in bo ostalo zapisano v zgodovini kakor delo brata Jakoba, Janeza Marentiča, bratov Kovačičev, Šeginovih in drugih Belokranjcev.

R. F.

J. P.

NA MONT BLANC

Planinsko društvo Tesnila Trebnje je v sodelovanju z društvom Trima in Mirne organiziralo izlet na Mont Blanc in Monte Rosso. Izleta se je udeležilo 13 planincev, na poti pa so bili od 17. do 26. avgusta. Vzpon na Mont Blanc je uspešno opravilo 9 udeležencev. Manj sreče je bilo z osvajanjem druge najvišje gore v Evropi, slabo vreme je zaustavilo 3 planince 200 metrov pod vrhom Monte Rossa.

S. HORVAJ

Niso uslužni

Občanu odrekli telefonsko uslugo

V soboto, 25. avgusta, sem bil okrog 12.30 zmenjen za telefonski pogovor s približno 22 kilometrov oddaljenim krajem. Doma nimam telefona, zato sem poskušal telefonirati iz javnega telefona, ki je nameščen na stavbi Brivsko-frizerskega podjetja Črnomelj v Črnomlju. Telefonirati nisem mogel, ker je bilo nekaj pokvarjeno. Zato sem v prostorih Brivsko-frizerskega podjetja zaprosil delavki, če mi dovolita proti plačilu telefonirati z njihovim telefonom. Med drugim sta odgovorili, da ne smeta dovoliti, da bi od njih telefonirale druge osebe, zlasti ne medkrajevno, češ da nimajo kam odvajati denar od takšnih pogovorov. Ker so bila bližnja podjetja in ustanove, pošta tudi, zaprte, so mi rade volje in zastonj ustregli tamkajšnji stanovalci Geltarjevi. Od njih sem telefoniral in se jim še enkrat zahvaljujem.

Vem, da imajo v podjetju telefon za svoje potrebe, hkrati pa menim, da ne bi ničesar izgubili, če bi napravili izjemo in uslugo človeku v stiski, posebej če gre za stalno stranko.

Če bodo tudi drugače tako dosledni, kot so bili v povedanem primeru, potem lahko stranke pričakujejo vse najboljše, družbena skupnost pa bo brez posebnih skrbi...

—cr

ŠE POSNETEK ZA SPOMIN — Na Rabu, kjer je ostalo 4.000 naših življenj.

V enem dnevu skozi stoletja

„Bil je nekaj posebnega tisti naš izlet 24. avgusta...“

Bil je nekaj posebnega tisti naš izlet 24. avgusta. 50 se nas je zbralo iz Poničev, Dečje vasi, Jezera in Dolenje Nemške vasi. Skoro bi si upala trditi, da smo bili turisti posebne sorte. Potovali smo kot krajanji. Tega smo se domislili prvič. Hoteli smo si ogledati Rab. Ni posebnega. Morda. Toda za nas ne.

Vajeni smo jutranjega mraka, saj je toliko opravil v hlevu, hiši in okoli nje. Naš odhod z novomeškim Kompasovim avtobusom pa je bil obet drugačnega dneva. Prijazen šofer Lovre Pavlin je bil že nasmejan (le kdaj imajo šoferji čas in priliko za smeh?!?) in je bil naš imeniti tovariš vse do polnoči, ko nas je odlagal najbližje pred našimi domovi. Za njim je bilo 14 ur vožnje. Mi vsi smo že zdavnaj odnehali. Pravzaprav smo se umirili, še preden smo odpotovali.

Temeljito opremljeni s podatki o poti iz Trebnje preko slavne dolenjske prestolnice Novega mesta, čez skrivnostne Gorjance v junjski protitirski Karlovač — edino mesto treh rek na Balkanu — po črnem novem mos-

tu dobesedno čez Slunj z vsemi 22 zaščitenimi mlinčki, skozi prelepi Gospič na Alansko sedlo vrh Velebita — prvi pogled na morje — pa strmo navzdol v starodavni Jablanac in s čudno ladjo — trajektom — na Rab, naš končni cilj.

Mnogi so morje videli prvič. Seveda so ga pokusili s prstom, saj si za drugo nismo vzeli časa. Kot da nas ne razumelo to naše sinje morje! Usledlo se nam je v oči in srce. Bilo je mirno. Le raka, ki je bila galeb, je z velikimi zamahi mirno plavala nad njim. Droben vetrič je kodral morskovo površino.

Vial groze in nemira se je vzdignil v nas na pokopališču rabskih taboriščnikov, kjer je Ana Zupančič prva našla grob svojega očeta. Sedem let je bila stara, ko so Italijani vdrli v domačo hišo. Domači so sedeli za mizo in jedli. Oče je moral odložit žlico in zapustiti družino. Nikoli več ga niso videli. Umrl je. Eden med 4.000 žrtvami rabske groze.

Množično pokopališče. Tu smo zagledali ime soseda, tam sorodnika.

znanca, prijatelja. Obnovili smo si v mislih njihov prihod v taborišče, bivanje v nemogočih razmerah, v slabih, premajhnih šotorih, pomanjkanje vode celo za pitje, lakoto, strah, žalost, bolezen, smrt. Smrt na vsakem koraku.

Nazaj grede smo pot do Crkvenice doživljali z oči nekdanjih taboriščnikov. Le to so vedeli, da jih peljejo v neznan, da so jih oropali svobode, domačije, ljubezni... Nas pa je vsa obala pomirjala s poznim popoldanskim soncem in cvetočim razvojem.

Tam, kjer se je naša misel drzno vzpela s Titovim mostom od obale na otok Krk, smo se poslovlili od Jadrana. Čez Gorski kotar v Delnice, skozi mesto prvega kmečkega upora in prve svobodne slovenske vlade — Kočevje proti našim ljubim domovom, domačijam in delu v miru, varnosti.

Za en dan smo odsli, za mnogo dni smo si obogatili misli. Bilo je vredno pa se pomeni. Še bomo šli, mi krajanji Dolenje Nemške vasi, na izlet, ki je več kot to.

FANIKA MALIŠIČ

Vsaka slika kot praznik

V Trebnjem razstavlja Jutta Borchert iz Nemčije

TREBNJE — V tukajšnji Galeriji samorastnikov bo do 25. septembra na ogled razstava 38 slik nemške ustvarjalke Jutte Borchert iz Bielefelda, ki jo je 1. septembra odprla Mara Rupena — Osolnik, članica sveta republike. S to razstavo so Trebnjanci počastili svoj letošnji občinski praznik.

Čprav je Jutta Borchert tujka, jo Trebnjanci dobro poznajo, saj je že štirikrat sodelovala na taborih likovnih samorastnikov, umetniški svet pa ji je za njen kvaliteten prispevek prisodil med drugim veliko zlato plaketo, eno najvišjih priznanj, ki jih lahko dobijo udeleženci taborovskih srečanj.

Slikarski svet razstavljalke je na moč zanimiv. „Tako je, kot bi umetnica v svoje zrelo ustvarjanje prenesla neokrnjen pogled otroštva, tisto radost na živih barvah in srečno stremenje ob polnosti življenja, ki se ju vsj spominjamo iz zgodnje mladosti, ko je bil svet za nas ustvarjen čisto nanovo,“ je ob pogledu na njene slike zapisal Zoran Kržišnik, predsednik umetniškega sveta tabora in avtor uvodnega esaja v katalogu, ki so ga prireditelji izdali ob razstavi.

Mogočna navdihovalka gostujoče slikarke je njena ožja domovina, vzhodna Vestfalija, kar zgovorno potrjuje tudi večina slik na pričujoči razstavi. Slikarico navdušuje pokrajina z blago obilimi griči, gozdovi, obdelani-

mi polji, trdnimi kmečkimi hišami in gospodarskimi poslopji ter v pokrajino vsajenimi starimi cerkvami. To pa je tudi pogled meščanke na podeželje, pogled človeka, ki v njem živi otroški spomin na zunajmestno življenje.

Slike Jutte Borchert prinašajo nekaj prazničnega. Vse je ustvarjeno v svetlih, optimističnih barvah.

I. Z.

„POUK“ IZ UMETNOSTI — Kipar Boris Zaplatil (tretji z leve) je minulo soboto popoldne (pred zaključno slovesnostjo 24. simpozija kiparjev Forme vive) v kostanjevski galeriji na prostem obiskovalcem pripovedoval, kako se mu je posrečilo ostvariti osnovno kiparsko zamisel in jo prenesti v les. (Foto: I. Zoran)

Novi kipi na vrtu umetnosti

V Kostanjevici se je s slovesnostjo v nekdanji samostanski cerkvi končal letošnji, 24. mednarodni kiparski simpozij Forme vive — Govoril Vladimir Kavčič

KOSTANJEVICA NA KRKI — Edinstvena kostanjevska galerija na prostem je letos dobila štiri nove plastike, izklesane iz debelih hrastovih hlodov, ki so jih pripeljali iz Krakovskega gozda. Stvaritvam dosedanjih 90 udeležencev so se pridružila dela, ki so jih v zavetju starinskih zidov kostanjevskega gradu julija in avgusta ustvarili Sarajevčan Boško Kučanski, Ljubljčan Boris Zaplatil, Japonec Shigehito Matsuda in Švicar Heinrich Richner, udeleženci 24. mednarodnega simpozija kiparjev Forme vive.

Letošnji simpozij se je končal s slovesnostjo, ki so jo v soboto, 1. septembra, zvečer pripravili v nekdanji samostanski cerkvi v Kostanjevici. Številne obiskovalce od blizu in daleč je v imenu prirediteljev in Galerije Božidar Jakac pozdravil Andrej Srekar ter pri tem izrek zahvalo vsem, ki so pomagali pri izvedbi letošnjega simpozija. Predsednik skupščine Forme vive dr. France Hočevar je podelil diplome kiparjem, ki so ustvarjali v Kostanjevici in v Ravnah na Koroškem. Slavnostni govornik je bil pisatelj Vladimir Kavčič, predsednik skupščine kulturne skupnosti Slovenije. Po zaključni slovesnosti je Ribniški oktet iz Ljubljane izvedel celovečerni koncert.

Vladimir Kavčič je uvodoma poudaril med drugim, da je eno od poslanstev umetnosti tudi to, da umetniki še naprej prispevajo k medsebojnemu spoznavanju in spoštovanju narodov in posameznikov, k uveljavitvi skupnega spoznanja, da povsod živijo

ljudje, ki so jim skupne težnje po lepoti in svobodi, da je osvabjanje človeka edina možna alternativa mračni zgodovini vojn in vsakršnega nasilja

● Praznično razpoloženje, ki je v soboto prevevalo Kostanjevico in obiskovalce zaključne slovesnosti, ni moglo povsem prikriti zaskrbljenosti, kako daleč. Kostanjevsko Formo vivo sicer podpirajo nekatere ustanove in delovne organizacije, če posameznikov niti ne omenjamo, vendar pa je denarja čedalje manj. Niti za redno vzdrževanje likovnih zbirk ga ni dovolj, kaj šele za druge reči, brez katerih pri taki dejavnosti ne gre.

nad človekom.

Nedvomno so ta spoznanja že zdavnaj presegla osebne in krajevne okvire, prešla so v zavest širših skupnosti. Spoznanja in izkušnje na tem področju so omogočile, da sta kiparska simpozija v Ravnah in Maribo-

kultura in izobraževanje

ru pridobila trajnejše organizacijske in materialne osnove, tudi kiparski simpozij v Seči pri Portorožu je v povezavi z gospodarskimi in kulturnimi dejavniki svoje regije pridobil dobre temelje za nadaljnji obstoj in delovanje. Največ odprtih vprašanj je po Kavčičevem mnenju ostalo ob kostanjevskem simpoziju.

„Ob Jakčevi, Kraljevih in drugih zbirkah v tukajšnjem samostanu, ob likovni zbirki na osnovni šoli, ki je nedvomno ena največjih zbirk sodobne umetnosti v Sloveniji, vse to Kostanjevici že daje pečat slovskega kulturnega središča, obiskovalcem pa možnost posebnega kulturnega doživetja. Za tisoče obiskovalcev je to tudi že dejstvo,“ je dejal Vladimir Kavčič in pristavil, da s Formo vivo ni pridobila samo Kostanjevica, ampak sta zaradi nje tudi vsa Dolenjska in Posavje kulturno bogatejša. „Ko bo za obiskovalce odprt še muzejski del kartuzije Pleterje, ko bo začel delovati muzej sakralne umetnosti v Stični, bo skupaj z dolenjskimi gradovi, Galerijo likovnih samorastnikov v Trebnjem, muzejem in galerijo v Novem mestu, muzejem v Brezicah in Brestanici izoblikovan bogat kulturni program, ki ga bo moč priporočiti vsaki delovni organizaciji in vsaki šoli na Slovenskem,“ je menil.

I. ZORAN

V dediščino zazrta razstava

V ribniškem Domu JLA na ogled dela devetih slikarjev, letošnjih udeležencev likovne kolonije „Janko Trost“ — Kiparji bodo razstavljali oktobra

RIBNICA — Sadovi slikarskega dela letošnjih likovnih dnevov oziroma likovne kolonije „Janko Trost“, ki sta jo poleti organizirala kulturna skupnost in Zveza kulturnih organizacij ribniške občine, so že na ogled, in sicer v Domu JLA, medtem ko bodo kiparske stvaritve razstavljene oktobra v Petkovi galeriji. Tedaj bo izšel tudi katalog. Že zdaj si je moč ogledati dve veliki leseni plastiki, nastali letos: stvaritev Milene Braniselj stoji pri Inlesovih upravnih prostorih (v Kolodvorski ulici), plastika Lovra Inkreta pa v ribniškem gradu.

Na slikarski razstavi, ki so jo odprli 2. septembra v avli ribniškega Doma JLA, sodelujejo akademski slikarji Jože Centa, Bojan Golija, Gabrijel Humeč in Izidor Urbančič ter ljubiteljski slikarji Janez Arko, Milan Čirovič, Dušan Matoh, Janez Ošaben in Metka Zobeč. Na otvoritvi, na kateri je sodeloval moški pevski zbor „Lončar“ iz Dolenje vasi, je o prizadevanjih, da bi z likovnimi dnevi oziroma s kolonijo še naprej obogatili kulturno ponudbo ribniške občine, govo-

ril in predstavil letošnje udeležence tajnik ribniške kulturne skupnosti Stane Plut. O razstavi in umetniških prispevkih posameznih avtorjev pa je govoril umetnostni kritik Aleksander Bassin.

Kakor že nekatere dosedanje, še posebej pa zadnje razstave v likovnih kolonijah „Janko Trost“ nastalih del, je tudi letošnja, ki bo odprta do 14. septembra, močno ribniško obarvana, se pravi, da so avtorji v svoje likovne pripovedi ali izpovedi tudi tokrat v-

rajevali simbolne značilnosti deželice, ki slovi po suhorobarskih in lončarskih izdelkih. Tako, denimo, Čirovič vpleta leseno kuhlalico kot središni likovni element v svoje kompozicije. Urbančič stopnjuje likovno atmosfero z vgrajevanjem glinenih konjčkov, medtem ko Golija „prepleta“ likovno ploskev z vitrami.

Pomeni, da ima pričujoča razstava dokaj viden pečat narodopisnosti in da jo je moč šteti za eno tistih likovnih manifestacij, ki povečujejo tako imenovano kulturno dediščino. Prej ko slej pa so na to struno ubrane že same kolonije, saj je njihovim udeležencem skoroda „naročeno“, da v sliki ohranjajo za zdaj še prisotno starostnost v življenju in navadah sodobnega človeka v Ribniški dolini.

I. Z.

DEL POMEMBNE KULTURNE PONUDBE — Likovni dnevi, ki jih prirejajo v Ribnici, so s slikarsko-kiparsko kolonijo in razstavo izdelkov, nastalih v njej, pomembna kulturna obogatitev življenja v ribniški občini. Na posnetku: z nedeljske otvoritve slikarske razstave v avli ribniškega Doma JLA. (Foto: I. Zoran)

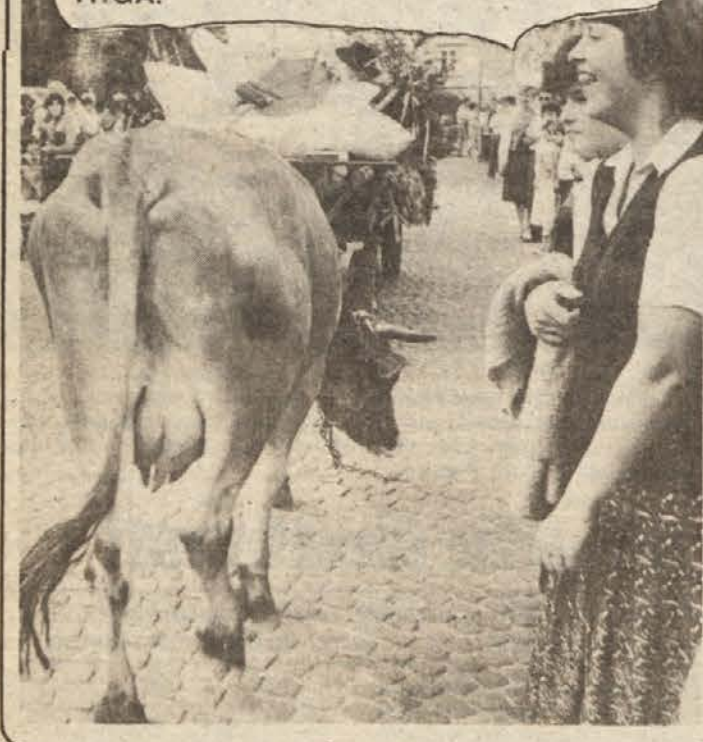

NAGLUŠNA KAMERA

Fotoflišal:
Janez Pavlin

GLEJ GLEJ, ZA KRAVE PA NE VELJA ZAPORA NOVOMEŠKEGA GLAVNEGA TRGA!

DOLENJSKI LIST pred 20 leti

Otožni metliški mladinec

Mladinec se v Metliki strahotno dolgočasi in zato menda zdrzne v kriminal in pred sodišče — Vsi so brez denarja: občina in šole — Fičkov ni

ŠOLSTVO in njegovo financiranje je povsod problem, v metliški občini pa je še hujski kot drugje, ker ni denarja. V občinskem skladu za šolstvo bi moralo biti konec septembra 19 milijonov, zaenkrat pa jih je samo 4. Manjka tudi učnih moči in denarja za prevoze šolarjev. Kje dobiti denar? Svet za šolstvo tega ne ve, občina pa tudi ne, ker denarja nima.

PRED NEKAJ leti je bilo kulturno življenje v Dolenjskih Toplicah zelo razgibano, zdaj pa je pravo mrtvilo: edino kulturno razvedrilo so kino predstave, ki so dvakrat tedensko. Res je, da so se razmere precej spremenile in da ni ljudi, ki bi bili pripravljeni posvetiti se prosvetnemu delu, kljub temu pa bi se dalo pritegniti mladino, ki bi bržčas rada delala.

VEČ KOT TISOČ ljudi se je zbralo k zaključku letošnjega mednarodnega srečanja kiparjev, ki so pustili v nastajajoči galeriji na prostem pred kostanjevskim gradom nekaj novih skulptur. Prišli so tudi kiparji, ki so klesali kamen na Seči, in kiparji iz Raven.

MLAD METLIČAN je prepuščen samemu sebi. Popoldne se dolgočasi na Kolpi, zvečer pa zaide v hotel ali na Veselico, kjer se ob kavici, malinovcu ali vinu zabava, kakor ve in zna. Tako minevajo dnevi in tedni... In na koncu se vsi čudimo, če se mlad fant znajde pred sodiščem. In če na vprašanje, zakaj je storil prekršek, odgovori: „Nisem imel kaj delati!“

PRI NAS TAKO popularnih fičkov v zadnjem času skoraj ni več na tržišču. Mnogi, ki imajo naročene in plačane že pol leta, se ogorčeno sprašujejo, kdaj jih bodo dobili. Crvena zastava namreč v zadnjem času ne izpolnjuje svojih pogodbenih obveznosti v celoti, marveč samo 40-odstotno. Tovarna trdi, da ima velike težave s kooperanti in poleg tega še obveznosti za izvoz.

(Iz DOLENJSKEGA LISTA
3. septembra 1964)

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Svojega sina vzgaja v kletki

Čuden slučaj na Ogrskem — V Rusiji je bil srečen dan: rodil se je prestolonaslednik Aleksij — Poštenjak iz Hinj — Lesa že zmanjkuje

V R u s i j i je bil 12. avgust dan veselja, rodil se je namreč dolgo željeni prestolonaslednik, ki je bil krščen na ime Aleksij. Car je bil silno vesel in je pri tej priliki pomilostil mnogo kaznjencev, opustil zaostale davke, odpravil pri vojakih telesno kazen in še več drugih takih olajšav je odredil. Po celem širnem cesarstvu je zavladalo zares odkritosrečno veselje. Za nekaj časa pozabili so tudi na vojno z Japonsko.

(V e l i k) poštenjak je Miha Fabijan iz Hinj, kateri je na sejmu v Trebnjem izplačal za vole pomotoma 100 gl. Premalo, a je potem to vsoto od doma poslal Jožefu Bisalu, posestniku iz Boršta pri Prečni.

(Č e s m e m o) verjeti statistikom nam bo lesa še preje zmanjkalo kakor premoga. Gozdovi pokrivajo sedaj le 4 odstotke površine na Angleškem, 6 na Danskem, 7 na Nizozemskem, 13 na Španskem, 28 na Nemškem,

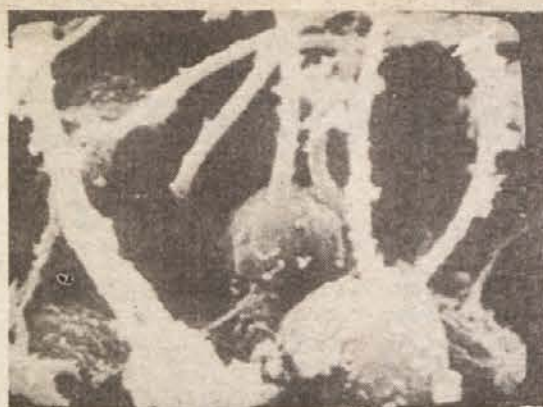
PO SVETU OKOLI

PARIŠKI TAKSISTI — Nekdaj tradicionalni način, kako so si mladi Parižani služili kruh, je v poletnem Parizu ponovno zaživel. Gre za plesalce za denar, ki zabavajo ostarele ali sramežljive turistke, ki si plesalca ne morejo drugače dobiti, pa ga kar kupijo. Razlika od nekdanjih uglajenih mladeničev je ta, da sedaj nosijo prozaični naziv „taksisti“, ker pač nosijo na majicah napis TAXI. Ker pa si tako služijo kruh, je jasno, da nimajo avtomobila, temveč so njihov taksi kar urne in spretno noge.

SKRIVNI KOTIČEK — Niso samo nekatere turistke v Parizu sramežljive. Tudi sloni so takšni. Tako vsaj pravijo pazniki v kalifornijskem živalskem vrtu, ki so v prostoru za slone postavili velik umeten termitnjak. Služil naj bi kot skrivni ljubezensko gnezdo za zaljubljene slone. Izkazalo se je namreč, da sloni ne kažejo radi svojih čustev pred zijalastimi obiskovalci in se raje odpovedo ljubezenskemu življenju, kot da bi zganjali tiste stvari vsem na očeh. Morda bo termitnjak pomagal. Če ne, naj pazniki slonom povedo, da se ponoči zelo malo vidi in tudi obiskovalcev takrat ni.

TURISTIČNA NEVARNOST — Povsem brez sramu in brez občutka za turistična prizadevanja domovine so tigri v Kraljevskem parku v Nepal. Te lepe, a krute zveri so letos raztrgale že tri domačine in enega tujega turista. Na pojedino so se spravile kar skoz odprta okna počitniških kočic. Obiskovalcem parka zdaj priporočajo, naj vsaj okna zapro. Potolajžijo pa jih tudi, če zvedo za govorice o tigrjih ljudožercih, da so takšni le v okolici hišic, drugje pa res ne.

DEMONSTRACIJE — V Veliki Britaniji se obetajo še ene demonstracije, vendar najbrž ne bodo tako krvave in množične. Le pripadniki Društva za zaščito živali grozijo z njimi, če ne bo vlada prepovedala uvoza zmrznjenih žabljih krakov, ki grečo Otočanom vse bolj v slast. Žabe vsega sveta podpirajo člane društva!

Edinstveni posnetki semenčič in genske snovi v njih, kromosomov. Naredili so jih švedski strokovnjaki z močnim elektronskim mikroskopom, prikazani pa so bili v televizijskem filmu „Čudež življenja“.

Do sina brez škornjev na nogah

Vse več možnosti se kaže, da bodo starši lahko izbirali, ali bodo imeli dečka ali deklico — Za sedaj 77-odstotni uspeh gametrije

Modri in nadvse učeni Aristotel je govoril, da se morata mož in žena ljubiti, ko piha severnik, če želita imeti dečka, oziroma ob pihanju juga, če želita spočetiti deklico. Prav tako slavni oče zdravilstva Hipokrat je priporočal, naj si mož za dosego enakega cilja z vrvice podveže levo oziroma desno nogo, ker je pač menil, da v levem modu nastajajo moške, v desnem pa bolj ženske semenčice. Srednjeveški strokovnjaki so priporočali še bolj čudne stvari, na primer tole, zakonec naj bi pred tistim opravilom, katerega narava posledica so otroci, spil nekaj levje krvi in se lotil posla ob polni luni, če naj se mu kot potomec rodi sin.

Podobnih nasvetov in napotkov premore zgodovinsko in ljudsko izročilo še in še. A kaj prida vse to ni zaleglo. Narava je po svojih, dolgo nerazumljivih in skrivnostnih zakonih podejela za enaka dejanje enkrat sina, enkrat pa hčer in se ni nič ozirala na to, če se je zakonec nalokal levje krvi, podvezoval moda, ljubil ženo ob polni luni ali z obutimi škornji. Ostala pa je želja mnogih staršev, da bi imeli otroka določenega spola. Zdaj sicer dečki niso tako absolutno na prvem mestu, saj si mnogi žele tudi deklico, v končnem pa so si ne glede na želje vsi starši enaki: otrokovega spola si ne morejo povsem zanesljivo izbrati.

Za znanstvenike je to seveda velik in zanimiv izziv. V šestdesetih letih so poskušali prodreti v to zapleteno uganko, kjer so se tako usteli modri Grki in srednjeveški alkimisti. Toda rezultati so bili

polni razočaranja. Res so prve novice raziskav, ki jih je opravil dr. Landrum Shettles iz newyorške prezbiterijanske bolnišnice, kazale na pravo senzacijo. Medicinski raziskovalec je namreč ugotavljal, da je otrokov spol povezan s sovpadanjem trenutka spočetja in menstrualnega ciklusa oziroma, stopnjo kislosti ali lužnosti v ženskih rodilih. Z izbiro pravega trenutka spočetja naj bi zakonca omogočila prodor samo določene vrste semenčič do jajčeca. Se pravi, da bi jajčece lahko oplodila samo semenčica, v kateri je v genski snovi kromosomski par XX (za spočetje deklice) ali kromosomski par XY (za spočetje dečka). Zadnje raziskave so povsem ovrgele te ugotovitve, saj lužnost ali kislost izločkov v rodilih nikakor ne opravi odločilnega izbora med semenčicami.

Najnovejša, bolj obetavna metoda, ki naj bi omogočila rojstvo otroka zaželenega spola, prihaja iz Kalifornije in je plod raziskav in ugotovitev, do katerih sta se prikopala Ronald Ericsson in Robert Glass. Metodo sta zasnovala na odkritju, da so semenčice s parom kromosomov XX, na kratko jih imenujeta kar X semenčice, nekoliko boljše plavalke kot semenčice Y. Tako seme s posebnim postopkom, pri katerem se plavalne sposobnosti uveljavijo, izčistita in selekcionirata ter dobita izrazito X ali Y semenčice, se pravi seme, ki zaplodi deklico oziroma dečka. S tako prebranim semenom potem zdravniki izvedejo dandanes že povsem običajno umetno oploditev.

Ericsson dokazuje s statističnimi podatki, da je njegova metoda

res uspešna, čeprav ne povsop. Doslej je dosegel 77-odstotni uspeh. Po njegovi metodi je zanosilo 146 žensk, 112 otrok pa se je rodilo z napovedanim spolom.

Seveda so ti uspehi spodbudili številne klinike, da so začele uvajati Ericsovo metodo, ki je dobila strokovni naziv gametrija. V nekaterih laboratorijih so jo še izpopolnili, ko so odkrili nove načine selekcije X in Y semenčic. Vendar zaenkrat še ni dovolj zbranih podatkov, da bi lahko govorili o zanesljivosti enega ali drugega načina selekcioniranja. Vse skupaj je namreč še zelo novo, nosečnost pa še vedno traja devet mesecev.

Seveda se vrsta strokovnjakov sprašuje, ali je pametno, da se človek vmešava v naravno izbiro spolov. Boje se namreč, da bi se tehnica izbora le preveč nagnila na stran dečkov, kar bi prihodnjim generacijam lahko prineslo precejšnje probleme. Vendar se vsi le ne boje teh čudovitih možnosti, ki se ponujajo staršem, da si izberejo spol svojega otroka. Prepričani so, da se enostranski izbor ne more uveljaviti, ker sta si moški in ženska vse bolj enakopravna in zato nič več nekdanjih družbenih razlogov, ki so bili nedvomno v prid moškega.

Za zdravnike pa možnost izbire otrokovega spola pomeni pomembno pridobitev. Znano je namreč, da se nekatere bolezni dedujejo samo po ženski ali samo po moški liniji. Zakonca se s pravilno izbiro otrokovega spola tako lahko ogneta nevarnosti, da rodi- ta bolno potomstvo.

MiM
(Vir: Time)

Čudno sonce

Sončne pege so še vedno skrivnosten pojav

O sončnih pegah oziroma pegah na Soncu se veliko govori in veliko nadvse zanimivega ve, znanstveniki pa je preverjenih le malo dejstev. Potrjeno je, da so sončne pege „hladni“ predeli na površini Sonca (okoli 3.900 Kelvinovih stopinj, medtem ko je povprečna temperatura na površini Sonca 5.600 stopinj). Zaradi tega so videti temnejše od ostalega okolja. Znanstveniki so zabeležili tudi intenzivna magnetna polja, ki so tesno povezana z njimi, ter dejstvo, da se pege pojavljajo v ciklusih, dolgih enajst let. Ta čas se ponikajo po Sončni obli proti njemu ekvatorju. Toda zakaj se to dogaja, ni povsem pojasnjeno. Še zdaleč pa ne vplivajo, ki naj bi jih ti pojavi na Soncu imeli na naš planet.

R. Howard in P. Gilman sta posnela vrsto črno-belih fotografij in pri analizi premikanja peg ugotovila, da je nekaj narobe z vrtenjem Sonca. Ugotovila sta, da se Sonce vrti z različno hitrostjo. Preverjanje za 62 let nazaj (1921—1982) je pokazalo, da so razlike tudi do 4-odstotne. Vendar pojavljanje sončnih peg in rotacija Sonca nista usklajena. S pomočjo računalnika, ki je prežvečil 23 tisoč fotografij, so ugotavljali, kdaj prihaja do pospeševanja in kdaj do pojemanja v vrtenju naše najbližje zvezde. Toda tudi ob upoštevanju nihanja v hitrosti vrtenja se je pokazalo, da se pege ne vrte z enako hitrostjo kot ostala površinska masa Sonca, temveč za 3 odst. hitreje. Znanstveniki domnevata, da je razlog za neenakomerno vrtenje Sonca in za prehitvanje sončnih peg isti, le odkriti ga še nista mogla.

Iztrgani iz čeljusti smrti

Nemalo je nesrečnih primerov, ko se še posebno otroci hudo opečejo, pa jim medicina ne more rešiti življenja, ker so težje opekline zelo hude poškodbe, opečenci pa sploh sodijo med najbolj trpeče poškodovance. Pri otrocih je vse skupaj še toliko hujske, ker pri njih hitro pride do opeklin razmeroma velikih površin telesa.

Znano pa je, da človek ne preživi, ako izgubi ali si pri opeklinah poškoduje več kot tretjino kože. Toliko bolj presenetljive so zato vesti o medicinskih dosežkih v svetu, ko so rešili življenje otrokom, ki so imeli opečene do 80 odstotkov kože.

Opekline večjih površin ogrožajo življenje zaradi nevarnosti vnetij in izgube tekočin. Začasno

nihih mest poškodovanca. Vendar takšen poseg odpade, kadar so opečene velike površine telesa.

Medicinski raziskovalci so zato začeli preskušati možnosti, da bi pridobili takšne kožne nadomestke, ki jih organizem ne bi zavrnil kot tuje. Naravnost idealna rešitev se je pokazala strokovnjakom v denverski otroški bolnišnici, katerim je uspelo, da so v umetnem okolju spodbudili rast kožnih celic. To je pomenilo, da se dajo pridobiti večje površine kože iz majhnih delov kožnega tkiva, odvzetih bolniku, nato pa tak kožni nadomestek vsadijo na poškodovano mesto brez nevarnosti, da bi ga organizem zavrnil kot tuje.

Letos so ta odkritja uporabili tudi v praksi, ko so v štirih mesecih toliko usposobili hudo opečene dečka, da sta lahko zapustila bolnišnico. Fantiča sta imela poškodovanih 80 odstotkov kože, torej bi po vseh dosedanjih izkušnjah morala umreti. Vendar so zdravniki v posebnih raztopinah pridobili kožne nadomestke iz delcev tkiv njune kože, in ko so dosegli primerne velikosti, so jih vsajali na poškodovano mesto, ki so jih začasno prekrili s presadki iz kože umrlih. Ob sočasnem intenzivnem dajanju antibiotikov in najodobnejših zdravil, ki blokirajo delovanje samozračitnega sistema, ter z intravenoznimi injekcijami, s katerimi so preprečili dehidracijo organizma, jim je po štirih mesecih uspelo dečka ohraniti pri življenju.

Nova koža je zelo občutljiva, tanka, fantiča bosta morala na še nekaj plastičnih operacij, vendar je dosežek, da sta ostala pri življenju, svojevrstno zmagovalstvo znanosti in prizadevanja medicincev. Dosežek, ki obljublja, da bodo nekoč najbolj trpeči poškodovanci svoje težke trenutke preživeli z veliko več upanja.

Dr. Gallico s kosom kožnega nadomestka, ki rešuje smrti zapisane opečenec.

sicer lahko oboje preprečijo s polaganjem umetne kože in kože, ki jo vzamejo s trupel, vendar je to le začasen ukrep, saj človekov samozračitni sistem takšen tujek zavrne. Zares zanesljiva rešitev je le koža, ki jo prenesejo z neopeče-

(Vir: Newsweek)

PREPOVEDANA REKA

Črnomaljski izvršni svet je na temelju dodatnih analiz, ki sta jih naredila Zavod za zdravstveno varstvo Slovenije in Zavod za zdravstveno varstvo Maribor, prepovedal uporabo vode iz Krupe in dela Lahinje za pitje, napajanje živine in kopanje. Prepovedan je tudi ribolov. Analiza vode, sedimentov in rib iz Krupe in Lahinje je pokazala onesnaženost s polikloriranimi bifenili (PCB). V obrazložitvi prepovedi je rečeno, da bi nadaljnje uživanje vode in ostalih snovi, ki vsebujejo PCB, lahko neugodno vplivalo na zdravje ljudi in živali.

Pustimo ob strani birokratsko aroganco obrazložitve prepovedi in pogledimo, kaj so ti zdej

v Krupi in Lahinji tudi uradno ugotovljeni PCB. Omenjene tri črke so kratice za skupino organskih spojin (poliklorirani bifenili), ki so prav tako kot splošno znani DDT in strah vzbujajoči dioksin derivati benzena. Prvic so jih sintetizirali že pred 100 leti, komercialna proizvodnja pa se je začela v novejšem času, ko so spoznali njihovo vsestransko uporabnost. Poliklorirani bifenili zaradi svoje plastičnosti izboljšujejo kvaliteto olj, barv, lakov, plastičnih mas, dodajajo jih insekticidom, ker podaljšujejo njihovo delovanje, predvsem pa jih uporablja elektrotehnična industrija, saj imajo ugodne dielektrične lastnosti. Ker so povrhu

vsega še negorljivi, z njimi polnijo transformatorje in kondenzatorje.

Pred dobrim desetletjem pa so se v svetu začeli zavedati tudi druge plati uporabe PCB. Podobno kot večina umetno sintetiziranih, kloriranih benzenovih spojin so tudi PCB zelo strupeni za živa bitja, poleg tega pa imajo še eno slabo lastnost, v normalnih razmerah so praktično neuničljivi. Uničimo jih lahko le s sežiganjem pri 1200° Celzija. PCB se koncentrirajo v maščobnih tkivih živali in človeka, njihova količina v okolju se nenehno večja. PCB so podobno kot DDT odkrili celo v organizmih severnih medvedov in morskih

živali iz globine 4000 m. Na severnem tečaju seveda ni tovarn, ki bi v proizvodnji uporabljale PCB, snov je prišla v severne medvede preko prehrabnih verig, kar zgovorno potrjuje tezo, da je planet Zemlja eno samo okolje.

Strupenost PCB v visokih koncentracijah je določena, čeprav neposrednih škodljivih posledic za zdaj pri človeku še niso mogli dokazati. Vemo le, da je molekula PCB tem bolj strupena in tem težje razgradljiva čim več klorovih atomov vsebuje. Poznamo več kot 2000 različnih oblik molekul polikloriranih bifenilov. V komercialne namene običajno uporabljajo mešanice z zvnečimi imeni, kot sta med drugim askarel in piralen. Tem mešanici pogosto dodajajo še druge, prav tako ali pa še bolj strupene spojine, recimo debenzofurane in zelo sorodni dioksin. PCB so v laboratorijskih poskusih pri miših povzročili maligne in benigne tumorje na jetrih. Različna jetrna obolenja so se pojavila tudi pri poskusnih opicah, prvem človekovem živalskem sorodniku. Proizvajalci PCB javnost prepričujejo, da rakotvornost teh snovi pri človeku še ni dokazana. Ta njihova trditev je precej sporna, saj so pri delavcih, ki so imeli opravka s PCB, ugotovili povečano pogostnost kožnega raka in raka trebušne slinovke. Zdi se, da PCB ovirajo človekove obrambne mehanizme in s tem povečujejo možnosti za različne bolezni.

Na srečo so primeri množičnih zastrupitev s PCB dokaj redki. Med najbolj znanimi je japonska bolezen „jušo“. Leta 1968 se je med prebivalci, predvsem otroki, na jugozahodni obali Japonske pojavilo kožno obolenje, ki so ga spremljale prebavne motnje, otekanje sklepov, rojevali so se otroci s črnkasto kožo, nohti in dlesnami. Umrlo je 24 ljudi. Ugotovili so, da so vsi oboleli uživali riževo olje, ki je vsebovalo znatne količine PCB. Med proizvodnjo jedilnega olja se je hladilna tekočina po nesreči pomešala z oljem. In hladilna tekočina je vsebovala PCB.

Po tej nesreči so v marsikateri deželi prepovedali v živilski in farmacevtski industriji uporabo kakršnihkoli naprav, ki bi vsebovale PCB. S tem so se sicer izognili hudim trenutnim zastrupitvam, niso pa preprečili počasnega nabiranja PCB v okolju. Počasi je pamet zmagovala tudi v drugih industrijskih vejah, v mnogih deželah so po letu 1970, ko se je izkazalo, da so PCB biološko nerazgradljivi, začeli ukinjati uporabo teh snovi. Večinoma ga ne dodajajo več barvam, lakom in insekticidom, še vedno pa je v uporabi pri proizvodnji kondenzatorjev in transformatorjev. K ukinjanju proizvodnje PCB je zelo pripomogla tudi nesreča z dioksinom v Sevesu. V tem kraju so PCB pri visokih temperaturah prešli v dioksin, ki je za človeka zelo strupen.

Vse, kar smo do včeraj vedeli o polikloriranih bifenilih, je popolnoma dovolj za popolno ukinitve proizvodnje in uporabe teh snovi. Res je sicer, da imajo nekaj zelo uporabnih lastnosti, predvsem so nevnetljivi, niso pa edine snovi s takimi karakteristikami. V proizvodnji insekticidov, barv in lakov so PCB večinoma že nadomestili z manj nevarnimi snovmi, znane pa so tudi nove rešitve v tehnologiji elektroindustrije. Pri transformatorjih na primer bi lahko PCB zamenjali silikoni, ki so kot dielektrične tekočine znani že več kot 40 let. Silikoni so popolnoma nestrupeni, kar dokazuje njihova uporaba v medicini in živilstvu.

Seveda pa imajo orjaška kemijska podjetja še vedno svoje interese. PCB izdeluje le nekaj podjetij na svetu in ta se opravičujejo, da strupenost in rakotvornost PCB nista dokazana. Člani upravnih odborov teh velepodjetij še nikoli niso slišali za Krupo in Lahinjo, za belokranjskega človeka, ki je doslej spil že na tisoče litrov z njihovimi snovmi „obogatene“ vode. Komajda vedo za Jugoslavijo. To je tam nekje v tretjem svetu, na odlagališču zastarelih tehnologij.

Seveda v primeru Krupe in Lahinje ni mogoče kriviti samo bogatega in razvitega svetovnega severa, ki izkorišča in tlačni revni in nerazviti jug, veliko krivde je tudi v domači hiši. Črnomaljski izvršni svet je svojo prepoved uporabe Krupe in dela Lahinje za pitje, napajanje, kopanje itd. sprejel šele na temelju dodatnih analiz. To je nekako tako, kot če bi mati, ki vidi, da se njen ljubljeneček igra z vžigalicami, poslala škattlico v analizo. Vprašanje gasilcem bi se glasilo: „Je z vžigalicami mogoče izzvati požar?“

M. BAUER

PRIMER K. F.

V začetku letošnjega maja je eden od zdravnikov v kočevskem zdravstvenem domu napotil na pregled v Ljubljano še ne trinajstletno učenko, ki je tožila o hudih bolečinah v trebuhu. V Ljubljani so ugotovili, da ne gre za vnetje, ampak za šestmesečno nosečnost. Oblasti so ukrepale, 29. maja so pripravili 52-letnega K. F., dolgoletnega hišnika osnovne šole Zbora odposlancev v Kočevju. Obtožnica, ki so jo vložili avgusta, mu očita 32 spolnih napadov na deklice, mlajše od 14 let. Njegova žrtev naj bi bila tudi učenka, ki je zanosila.

K. F. naj bi se sestajal z deklicami v šrambi za čistila, ki je v bližini šolske telovadnice. Ta je na šoli s 700 učenci zasedena od jutra do večera, navzočnost otrok (in žrtev) v tem delu šole ni vzbujala pozornosti. Podatki iz druge roke — javnost je bila o dogodku uradno nad vse skopo obveščena — govore, da

naj bi šolski hišnik nadlegoval in napadal deklice, ki so hodile v šesti, sedmi in osmi razred. Rečeno je, da gre za majhno skupino osnovnošolk. Tragedija na kočevski osnovni šoli se je razpletala dolga leta, K. F. naj bi s svojim početjem začel leta 1981, zadeva je prišla na dan šele z nosečnostjo trinajstletne šolarke.

Kako je bilo to mogoče? Še posebej, ker so nekateri iz hišnikove najbližje okolice storili nekaj korakov, ki bi jih lahko razumeli kot sum. S tem seveda ni mogoče reči, da so ti ljudje vedeli, kaj se dogaja na šoli.

Kazenski zakon SRS je nedvomno zares knjiga, ki jo piše življenje. Ta zakon v tretjem odstavku člena 103 govori o možnosti spolnega dejanja z osebo, ki še ni stara 14 let, s strani učitelja, vzgojitelja itd. Šolske oblasti bi morale ta člen dobro poznati, v kazenskem zakonu pač ni

niti enega člena, ki bi bil tam zaradi lepšega ali odveč. Stvari, ki so se zgodile v Kočevju, povrhu vsega zavija popoln molk, skrit pod eno od določil zakona o kazenskem postopku. Razen zares skoplega in ne preveč razumljivega sporočila o vloženih obtožnici zoper K. F. je bilo v javnost dopuščeno prodreti samo še novici, da ni K. F. po sklepu sveta staršev in učiteljskega zbora z dne 29. maja letos več hišnik v osnovni šoli Zbora odposlancev v Kočevju. Povsem logična poteza, ki pa ne more omiliti ali spreminiti dogodkov v šrambi za čistila. Besedi nekdanji hišnik lahko povežemo kvečjemu z bežanjem od odgovornosti in morda s starodavnim nagonskim begom pred kužnostjo in mrakom.

Svoj molk šolske in druge oblasti opravičujejo z javnostjo, ki da je ni potrebno razburjati, o hišnikovem početju je treba molčati, da ne bi s pisanjem obremenili že tako preveč prizadetih žrtev, molk mora biti da se ne bi sprožilo kamenje tudi na učenke, ki za prostor v bližini telovadnice sploh niso vedele, pisanje žrtvam prav nič ne pomaga itd.

To seveda so argumenti, vendar javnost ne more biti brez popolne informacije, kaj se je kar precej časa dogajalo na eni od slovenskih osnovnih šol. Kočevske šolske in druge oblasti bržkone premorejo pisca, ki bi znal tako sporočilo javnosti napisati dovolj jasno in diskretno.

Naravnost nedoumljivo je namreč, da nekoga, ki mu očitajo 32 spolnih napadov na otroke, skrivajo od maja pod kraticami K. F., časopisi pa so vsak dan polni imen in priimkov žeparjev, kurjih tatov in podobnih pogrošnih nepridipravov.

MARJAN BAUER

mala enciklopedija neverjetnosti

V januarju 1966 je neka ženska iz Nove Zelandije poslala londonskemu Timesu rešitev križanke, ki je bila v tem časniku objavljena 3. avgusta 1932.

Ameriški uglasjevalec klavirjev Steve Fairchild je menda najhitrejši mojster svoje obrti na svetu. Popolnoma razglašen klavir lahko uglesi v 4 minutah in 20 sekundah.

Kadar je Beethoven ostal brez inspiracije, si je pomagal tako, da se je po glavi polil z vodo, v kateri so plavali kosi ledu. Zanimivo je, da se ni zaradi tega nikoli prehladil.

Hadž Muhamed el Mokri, veliki vezir Maroka, je umrl leta 1957 v starosti 116 let. Samo dve leti predtem je bil vodja maroške delegacije na

pariških pogovorih, ki so pripeljali do neodvisnosti Maroka. Ker je na pogovore odletel z letalom ga Guinness omenja kot najstarejšega letalskega potnika. Zanimivo je, da je el Mokri vodil tudi maroško delegacijo, ki se je leta 1870 pogovarjala s francoskim cesarjem Napoleonom III.

V 18. stoletju je imel vladar nemške kneževine Porenje, ki je štela vsega 300.000 prebivalcev, dvor, ki je zaposloval 600 kraljevskih komornikov, 150 tajnih svetnikov, 1200 dvorjanov in 2000 služabnikov. V vojski, ki je štela 20.000 vojakov, je bilo 65 generalov. Dvor je dajal streho in kruh tudi 5 pritlikavcem in 7 dyorskim norčkom. Za vladarjevo zabavo je bilo vedno na voljo 1000 lovskih psov, 150 sokolov in 15 ljubic.

Ko se je pred nekaj leti v Argentini rodil otrok z dvema glavama, se je duhovnik pred krstom posvetoval s svojim

škofom, nato pa opravil dva krsna obreda. Oblasti so menile drugače in izdale en krsni list. Pred drugimi podobnimi neprijetnostmi vsakdanjega življenja je ubogega spačka rešila smrt.

Ko so Angležinjo Ellen Lesley v precej slabem stanju priprejajala v bolnišnico, je pacientka izjavila, da so ji vodice za izpiranje tako pri srcu in okusu, da jih vsak dan spiže vsaj pol litra. Ko so bolnico pregledali, so ugotovili, da ima čir na dvanajsterniku, ledvice in jetra pa so bile popolnoma zdrave.

Moti se, kdor misli, da je mladost v današnjih časih zastopljena. Pred 15 leti je bila povprečna starost cirkuških artistov 43 let, danes pa je 25. V statistiki niso upoštevali starosti direktorjev cirkusov, ki so še naprej starejši ugledni gospodje.

Ne glede na svoj vonj je čebula najbližnji sorodnik lilij.

časopisno in grafično podjetje delo, n. sol. o.
Podružnica Novo mesto

vabi k sodelovanju

prodajalca, prodajalko

za prodajno mesto v kiosku Novo mesto. Za delo, ki je pogodbeno, nudimo stimulatívno nagrado. Prednost imajo kandidati iz Novega mesta. Zaželeno je končana poklicna šola — smer prodajalec. Vsa dodatna pojasnila lahko dobite po telefonu 22-142 ali pa se osebno zglasite pri ČGP „Delo“ — TOZD Prodaja, podružnica Novo mesto, Cesta herojev 30, kamor naslovite tudi svojo prijavo. Rok prijave je do zasedbe.

NOVOTERM

Obiščite nas na jesenskem mednarodnem velesejmu v Zagrebu

NOVOTERM
K. IZOLACIJE

od 9. do 16. 9. 1984 v paviljonu 34

Izkoristite ugoden nakup različnih termoizolacijskih izdelkov NOVOTERM po konkurenčnih cenah v KRKINI MALOPRODAJI V NOVEM MESTU.

PRIPOROČAMO VAM TOPLOTNO IN ZVOČNO IZOLACIJO VAŠE HIŠE Z:

- NOVOTERM transportno komprimiranimi filci za izolacijo podstrešij in lesenih stropov.
- NOVOTERM lahke plošče za izolacijo podstrešij, lahkih stropov in medetažnih konstrukcij
- NOVOTERM samonosne poltrde plošče za izolacijo sten in obzidnih fasad
- NOVOTERM trde plošče za izolacijo pod plavajočimi podi
- NOVOTERM cevki za izolacijo toplotovodnih, hladilnih in parnih cevodov

Z NAKUPOM DANES BOSTE PRIHRANILI DENAR ZA JUTRI!

MALOPRODAJA
KRKA tozd Izolacije
Bršljin 62, 68000 NOVO MESTO
telefon: (068) 25-877, telex: 35813 krkaiz yu

NOVOTERM

Občinska raziskovalna skupnost
Novo mesto

razpisuje

nagrade in priznanja inovatorjem
občine Novo mesto za leto 1984,

in sicer:

20 nagrad za dosežke na področju inventivne dejavnosti in za raziskovalne dosežke,
2 nagradi za mentorsko delo z mladimi na področju razvojno-raziskovalne dejavnosti,
1 nagrado za dolgoletno razvojno raziskovalno delo,
1 nagrado za raziskovalno delo mladih
Občinska raziskovalna skupnost poziva vse organizacije združenega dela, družbenopolitične organizacije in skupnosti ter posameznike novomeške občine, da pošljejo svoje dokumentirane predloge najkasneje do

10. oktobra 1984

na naslov:
Občinska raziskovalna skupnost
Novo mesto, Kidričev trg 3.
Svečana podelitev nagrad in priznanj za leto 1984 bo v okviru praznovanja občinskega praznika 29. oktobra.
625/36—84

Ljubečna Celje

hlevit
tlak za hleve

(063) 33—421, 31—866

Ljubečna Celje

klinker
keramične
ploščice

(063) 33—421, 31—866

GRADIMO TUDI JESENI

V Metalki na Topniški v Ljubljani, v Domžalah, Kamniku in Ptujju bo v dneh do 21. 9. 1984 posebno bogata izbira gradbenega materiala.

Cement, cementne in opečne izdelke, apno, maltiti, zidak, siporex bloke, termo in hidroizolacijski material, betonske strešnike, betonske cevi, betonske kvadre, dimniške tuljave, schiedel dimnike, marmorne okenske police, tlak, obloge, lepilo za ploščice, fugirno maso, keramične ploščice, betonsko železo in armaturne mreže, strešna okna, kovinske podboje, stavbno pohištvo, žlebove in cevi, parket, kovinska garažna in protipožarna vrata, bencinski in električni mešalci za beton, samokolnice, betonske montažne garaže,

prodajamo za gotovino in gradbene kredite.

Po želji organiziramo tudi prevoz na gradbišče, za nekatere izdelke je dostava zastonj.
Z Metalko sodelujejo: Krka Izolacije Novo mesto, IGM Strešnik Dobruška vas, Termika Ljubljana, Marmor Hotavlje, LIKO Vrhnika, Salonit Brežice, Siporex Zagorje, Eko, Titovo Velenje.

metalka

SEN ŠVEDSKE KRESNE NOČI

V prenekateri švedski pesmi se ponavljajo besede „sommarsommars“. To po naše pomeni poletje, za Švede, ki preživijo dolge, hladne in sive zime, pa ta čarobna beseda pomeni še svetlobo, toploto in sproščenost, po kateri so dolge mesece hrepeneli. Nič čudnega torej, da je vsakoletni prihod poletja za Nordijce pravi ljudski praznik. Iz tisočletnih tradicij, ko so pogani proslavljali povratek sonca z zahvalnimi obredi, rituali plodnosti in plesi, se je v današnje čase ohranila navada, da se za „midsommars“, to je naš kres, zbirajo k ljudskemu slavlju, ki traja včasih tudi po več dni. Treba je pač dostojno proslaviti tisti čas, ko se zgodi, kar je napisal stari švedski pesnik Kellgren: „Och ljuset kom, och livet tändes...“ (Prišla je luč in vžgala je življenje).

Prav dneve pred kresom sva potovala skozi južno Švedsko proti severnim Benetkam, kot tudi pravijo Stockholmu. Utrip prihajajočega kresa je bilo opaziti po različnih znamenjih. V vaseh in zaselkih so ponekod že stali mlaji, drugod pa se je mladina zbirala, da bi jih postavila. Ti mlaji se z našimi, ki jih pogumni fantje postavijo tudi po dvajset in več metrov visoke, po višini res ne morejo primerjati, so pa zato bolj bogato okrašeni. Narejeni so v obliki križa, ki je ovit v trakove zelenja, na krakih križa pa so obešeni zeleni venc. Mlaji so ponos naselja, hkrati pa tudi znamenje, kje se bodo prebivalci na kresni večer zbrali, se prijeli za roke in skupaj ob zvokih domačih godcev zaplesali pozno v noč, se pravi v zgodnje jutranje ure, saj se s poletjem noči na severu, ali bolje bi rekli polmrak, skrajša na vsega dve, tri ure. Ponekod sva videla mlaje, ki so bili še posebno lepo okrašeni. Na njih so visele različne figurice, verjetno ostanke poganskih simbolov, ki so včasih gotovo imeli svoj pomen. Davidove zvezde, na vrhu pa običajno plapolala še švedska nacionalna zastava.

Kres ima med Skandinavci že zaradi kratkega poletja še vedno živ pomen, to se vidi tudi po tem, da se v tistih dneh niti stari niti mladi ne sramujejo obleči pisanih narodnih noš in se v njih odpraviti na potovanje. Pa tudi nekaterih starih vraž in verovanj se takrat radi spomnijo. Zlasti dekleta, ki v tem času, ko življenje kar razganja vso naravo, kot drugod po svetu tudi tu potihem ugrabijo, kateri bo njihov srečni izbravec. Sedem različnih rož si morajo mladenke nabrati na kresni večer, jih poviti v šopek in položiti pod zglavnik, pri tem pa ne smejo spregovoriti niti ene same besede. V sanjah se jim prikaže njihov bodoči mož, vendar samo tistim, ki so znale brzdati svojo zgovorno naravo in ohraniti skrivnost zase, in seveda tistim, ki so se znale pravi čas ločiti od svojih bolj oprjemljivih kavalirjev na plesnem odru in se na podloženem zglavniku posvetiti sanjskim.

CESTA SE DVIGNE NAVPIK

Ko sva se vozila skozi to predkresno južno Švedsko med vzorno obdelanimi polji, kjer se živorumena polja, posejama z oljno repico, na obzorju stikajo s svetlomodrim nebom, sva razmišljala, ali niso Švedji vzeli barve

za svojo nacionalno zastavo, modro in rumeno, prav iz narave: poletni dan kar žari od modrine neba in živga rumenila oljne repice.

Sredi tega razmišljanja sva morala nenadno ustaviti na repu dolge kolone, ki se je nabrala navidez brez razloga na cesti. Izstopila sva in šla pogledat na čelo kolone, če ni morda kakšna nesreča. Tedaj pa se je pred nama pričelo dogajati nekaj nenavadnega: del ceste, kakih deset metrov, se je pričel dvigati in se je dvigal, dokler ni stal čisto navpik.

Vznemirjena od misli, ali nisva postala žrtev kake kresne čarovnije, sva ponosila nos čisto do dvignjene ceste in pod njo opazila kanal, po katerem so se med oljno repico bližali jambori manjših ladjic. Kasneje sva zvedela, da je prav ta del Švedske prepreden s kanali, po katerih se s počitniškimi ladjicami, kanuji in drugimi plovili turisti lahko prepeljejo preko cele skandinavijske od baltiškega do Severnega morja.

Medtem ko se je ploveča kolona počasi zibala mimo, so si že praznično razpoloženi motorizirani potniki krajšali čas čakanja, kakor so pač vedeli in znali. Iz avtomobilov so si prinesli mizice in jih obložili z dobrotami, v narodne noše oblečeni spelmani, godci, ki so se verjetno odpravljali na veliko srečanje v severno Švedsko, Dalarno in Hälsingland, pa so se opremili s svojimi instrumenti in vžgali nekaj melodij, da so okoli stoječim noge kar same zacepetela v taktu švedskega ljudskega plesa hamba. Med njimi je bilo verjetno tudi več takih, ki so brusili pete za plesni maraton, ki ga vsako leto prirejujejo v pokrajini Hälsingland. Tam se na tisoče parov ob ljudskih zvokih in narodnih nošah zavrti čez drn in strn iz Harge več deset kilometrov daleč.

ALKOHOLNI SEN KRESNE NOČI

Za Stockholm pravijo, da je poleti najlepši. Nič čudnega, saj švedska prestolnica v treh kratkih toplih in svetlih mesecih šele prav zaživi in dobi kljub svoji legi na meji Evrope utrip pravega svetovljanskega mesta. Medtem ko se stalni prebivalci umikajo v počitniške hišice na podeželju in na bližnjih otokih, preplavijo mesto množice tujih turistov. Med njimi so najbolj številni ameriški upokojenci in

In cesta se je dvignila navpik...

gruč Japoncev, ki neutrudno hitijo od ene turistične zanimivosti do druge. Po parkih in na stopniških centralnih trgov je opaziti tudi mnogo predstavnikov mladega turističnega vala z velikimi nahrbtniki, oprtani mi z vsem najnujnejšim za večmesečno potovanje z avtostopom ali vlakom. Verjetno najdejo ti mladi popotniki s svojim načinom počitnikovanja, ko jim streho nad glavo nudi najpogosteje le nebo v mestnem parku, še najbolj pristen stik z deželo in z ljudmi.

Mladi Stockholmcani za kres množično zapuščajo mesto. Na mestnih vpadnicah, na železniških in avtobusnih postajah, vsepovsod sva srečevala skupine mladih, ki so se odpravljali na praznovanje. Med njihovo opremo pa je bilo poleg šotorov in spalnih vreč opaziti tudi znatne zaloge pivskih konzerv. Skupinsko pijanje je za mestno mladino, ki je že zdavnaj zgubila stik s tradicionalnim pomenom skandinavskega kresovanja, postalo nadomestek za sen kresne noči, zato je to eden izmed praznikov, ki se ga švedska policija najbolj boji. Moderno opremljene patrole stalno spremljajo gibanje mladih množic, potem pa na mesta, ponavadi so to večji kampingi ob obali, pošljejo vse razpoložljive sile, da bi omilile razdejanje, ki takim praznovanjem navadno sledi.

V mestu ostanejo le starejši prebivalci, turisti in pa priseljska mladina, ki ne sodi ne sem ne tja in zato brezciljno bega po centralnih predelih in mestnih zabaviščih. Med njimi je vpadljivo veliko temnopoltih potomcev ljudi z juga Azije, iz Afrike in južne Amerike, ki jih je val nemirov, političnih konfliktov in vojska v njihovih domovinah pljusnil v to mirno oazo na severu Evrope.

ŽIVAHNI SKANSEN

Če bi hotela doživeti pristno švedsko ljudsko praznovanje kresa, bi se morala odpraviti na deželo, v pokrajino Dalarna ali Hälsingland, če bi hotela doživeti izrodek tega praznovanja, pa v kak zabavni park ali letovišče v bližini Stockholma. Midva

se nisva odločila ne za eno ne za drugo. Ostala sva v Stockholmu in videla zmes enega in drugega. S turistično karto, ki sva jo dobila za približno tisoč dinarjev, sva imela za tri dni prosto vožnjo na vseh vozilih mestnega prometa ter prost vstop v nekatera mestna zabavišča in v Skansen, ki je kombinacija velikega živalskega vrta, etnološke razstave na prostem in zabavišča.

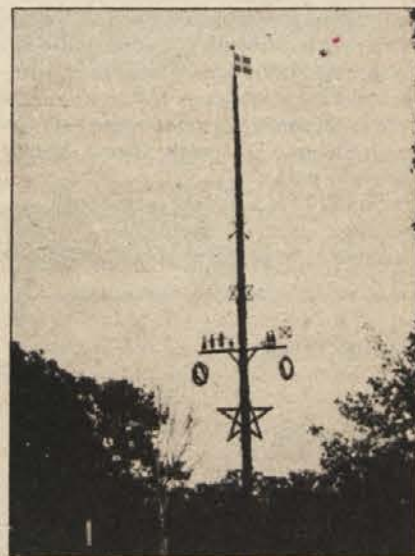
V parku Skansen, ki leži na enem od čudovitih zelenih otočkov, sva tudi kresovala. Kmečka naselja, prenesena v središče velemesta, so dajala vtis, da se kresovanje dogaja nekje sredi idilične švedske pokrajine v devetnajstem stoletju. Godci in plesalci, oblečeni v švedske narodne noše iz vseh pokrajin, so se zvrstili v sprevodu in se zavrteli ob zvokih starih ljudskih melodij. Potem pa so se med elitne plesalce pomešali tudi starejši in mlajši Stockholmcani. Pravo slavlje, podobno naši gasilski veselici, se je pričelo.

Midva sva se iz te švedske narodne idilike, ki se nama je sredi velemesta zdela malce ponarejena, sprehodila še med losi, medvedi in iz Poljske uvoženimi zobri, ki so začudeno strigli z ušesi ob vsem tem nenavadnem direndaju v njihovi sosesčini, potem pa sva se spustila nekaj sto metrov niže k obali v mestno zabavišče Gröndalund.

Tu je bila podoba kresovanja čisto drugačna. Pred vhodom se je vila kolona ameriških cestnih ladjic, v katerih so mestni „ragarji“ izzivalno ob hrupni glasbi avtomobilskih stereoaparatur metali pod noge policajev prazne konzerve od piva, potem pa s polnim plinom izginili v noč. Motoristi so v gručah kot črni usnjeni vrage hrumeče švigali med množico, dekleta, omamljena od močnega piva in še česa, pa so se obešala zdaj na avtomobile, zdaj na motorje, nekateri pa so izzivalno oblečene „fehtale“ izbrane mimoidoče starejše „dobrotneže“ za kakšno krono...

Tudi to je danes švedska kresna noč.

(Se nadaljuje)

Takole ozaljšan mlaj so postavili v Skansenu sredi Stockholma, kjer sva si ogledala veliko ljudsko kresno rajanje.

„Spelmani“, kot se na Švedskem imenujejo ljudski godci, so ob cesti izrabili priložnostni postanek in vžgali nekaj narodnih viž čakajočim v zadovoljstvo, sebi za vajo pred nastopom.

Godci in plesalci krenejo na prizorišče praznovanja „midsommarsja“ v sprevodu, na čelu katerega so igralci na violine in na violinske citre, star švedski instrument.

Preden kresno rajanje zajame vse praznujoče, se postavijo s plesno spretnostjo ljubitelji folkore, ki nastopajo s prikazom starih ljudskih plesov.

UKAZ NEZNANE PTICE

V lepi zatišni legi kraj hudourniškega Stiškega potoka in na pobočjih pod gozdnato kraško planoto Velikim borštom si je našla svoj prostor obsežna in precej razložena vas Stična. Vsa ozka stiška dolina ob potoku, ki se kakor klin ali „zatič“ zajeda v okoliške vrhove in zato nekateri izvajajo ime Stična iz „zatika“, je v preteklosti doživljala burno zgodovino. Dolina z bližnjo okolico je znamenita zaradi svojih ledinskih imen ter mnogih ljudskih pripovedk. Rudolf Badjura v Vodiču kroz jugoslovenske Alpe piše, da so se že Rimljani, ki so davno tega prišli v te kraje, čudili velikanskim gomilam pod vasico Vir in po teh gomilah menda celo poimenovali svojo naselbino, ki se je nahajala nekje zahodno od Stranske vasi — „Ad cervos“ oziroma „Acervone“, kar bi v prevodu pomenilo „Pri gričkih“.

STIŠKI SAMOSTAN

Danes je gotovo najpomembnejša znamenitost Stične stari stiški samostan, ki ga preprosto ljudstvo naziva tudi klošter. Anton Nadrah v brošurici Stiška opatija piše, da v samostanu živijo beli menihi, ki se imenujejo cistercijani po prvem samostanu Citeaux, latinsko Cistercium, v francoski Burgundiji. Samostan Citeaux so leta 1098 ustanovili sv. Robert, sv. Alberik in sv. Štefan. Največji mož in glavni razširjevalec mladega cistercijanskega reda je bil sv. Bernard, ki je leta 1112 stopil v Cistercium skupaj s 30 enako mislečimi prijatelji.

Stično so cistercijani prišli na povabilo oglejskega patriarha Peregrina najverjetneje iz francoskega samostana Morimond že leta 1132. S seboj so pripeljali stavbenika Mihaela, ki je vodil zidavo novega samostana. Leta 1135 je bil samostan že toliko dodelan, da se je v njem moglo začeti redno redovno življenje. Tega leta je bil samostan ustanovljen, leta 1136 pa je patriarh Peregrin kot zadnje pravno dejanje izdal še ustanovno listino.

Leta 1784 je avstrijski prosvetljeni cesar Jožef II. z mnogimi drugimi samostani razpustil tudi stiški samostan. Ko so cistercijani leta 1898 praznovali 800-

letnico svojega obstoja, so stiško opatijo po 114-letnem premoru obnovili menihi iz avstrijskega samostana Mehrerau ob Bodenskem jezeru.

SKRIVNOSTNA PTICA

V zvezi z gradnjo stiškega samostana Janja Janežič iz Bukovice blizu Šentvida pri Stični navaja zanimivo pripovedko, ki je še danes ohranjena med okoliškimi življem:

„Začeli so sekati debele smreke in kopati lahki kamen. Ta samostan je sezidan ves iz lahkega kamna, ki so ga kopali 6 kilometrov daleč v vasi, ki se imenuje Izirk. Tam se še danes vidijo sledovi, kjer je bil kamen nakopan. Kako so ga vozili, mi ni znano. Po ustnem izročilu so govorili, da so ga napeljali sužnji. Če je to mogoče, ne vem.

Ko so prišli zidarji in začeli zidati samostan, so se pogovarjali, kako naj bi se rekle temu kraju, pa se niso mogli sporazumeti. Vsak je hotel dati samostanu drugačno ime.

Ko pa so prišli drugo jutro na delo, je sedela lepa ptica na bližnjem drevesu in kar naprej pela: „Stična ... Stična ...!“

Zidarji se sicer sprva za to niso menili, ker pa ptičje-ga petja le ni bilo konec, so prisluhnili. In nato so zidarji pristali, naj se kraj in samostan imenuje — Stična. Takšen je zapis ustnega izročila, ki mi ga je posredovala Janja Janežič iz Bukovice. Zanimivo pa je, da tudi Anton Nadrah v brošurici Stiška opatija povezuje podobo v skupnem samostanskem grbu z omenjeno legendo. Grb namreč prikazuje ptico, po vsej verjetnosti papigo, sedečo na zidovju. Nadrah piše, da je ptica prišla v grb morda zaradi pravljice, po kateri je imela ptica posebno vlogo pri gradnji samostana, ker je pela: „Sit hiel Sit hiel!“ (Naj bo tu!) Po tem naj bi tudi kraj Stična dobil svoje ime, ki so ga nemško pisali Sitik, Sittich.

Nadrah navaja še nekatere druge razlage izvora krajevnega imena Stična. Pravi, da nekateri jezikoslovci ime Stična izvajajo iz staroslovenskega priimka Žitič. Njegovo posestvo je bilo Žitična, ki se je kasneje spremenilo v Zatična in končno Stična. Iz priimka Žitič (tič, v dolenjščini ptič) naj bi po tej razlagi nastal tudi samostanski grb. Nemško ime za Stično — Sittich pa pomeni v nemščini tudi papigo, ki je po tej tretji razlagi zato prišla v samostanski grb.

PREBRISANI KLOŠTRSKI KUJAR

Omenili smo že, da je prosvetljeni avstrijski cesar Jožef II. leta 1784 med mnogimi samostani razpustil tudi stiškega. S tem v zvezi je med preprostimi okoliščini Stične nastala smešna pripovedka, o kateri mi je pisala Janja Janežič iz Bukovice.

„Ko je cesar Jožef izdal odlok, da se razpustijo samostani, so menihi v Stični noč in dan preudarjali, kje bi pritisnili, da bi nevarnost minila, prav pa le niso uganili.

„Kar na Dunaj pojdem,“ se je odločil opat. „Cesar še ne ve, kaj počnemo, dopovedati mu je treba.“

Z opatom je šel tudi samostanski kuhar, brat, da bi se opatu na poti kaj ne zgodilo, ko je treba sestati za skledo.

Prideta na Dunaj. Mesto. Hiša pri hiši, kar izgubiš se med njimi, toliko jih je.

Brodita sem, broditja, naposled si poiščeta stanovanje, da bi se odpočila. Pa opatu ni bilo do počitka, skrb ga pesti in kar takoj se napoti v cesarjev grad. V veži ga ustavi minister, češ kaj bi rad.

„Tako in tako,“ razlaga opat, „do cesarja moram, pa je.“ Minister se grdo drži in le nerad mu pove, kje so

cesarjeva vrata. Opat, ne bodi len, pa kar noter in že je bil pred cesarjem. Cesar ga poslušal in se mu smeji, češ le stoj. Ko opat vse pove, kako beli menihi v prijaznosti živijo med Dolenjci in delajo, cesar počasi priklama in pravi: „Pa naj bo! Vaš samostan naj ostane, če mi odgovorite na troje vprašanj.“

„Katera so?“ vpraša opat.

„Prvič, kako daleč je od zemlje do nebes? Drugič, koliko sem jaz vreden? In tretjič, kaj si jaz zdajle mislim?“

Opatu postane vroče. Kaj mu ne bi bilo, vprašanja so bila težka!

„Pa ni treba odgovoriti kar zdajle,“ se cesar smeje že nekoliko poredno, „kadar je, pa je.“

Opat se, ves v skrbeh, kako bi razmotal usodna vprašanja, vrne v stanovanje. „Slabo kaže,“ je bratu kuharju potožil opat. „Take in take pasti mi je muhasti cesar nastavljal.“

Brat kuhar se popraska za desnimi ušesom, se popraska še za levim, pa se zasmee. „Mene pustite do cesarja, jaz ga bom ugnal.“ In pove, kako mu bo odgovoril. Opat se čudi njegovi bistrosti, vendar se še ustavlja, češ cesar me že pozna in takoj bo vedel, da nisi pravi.

„Samo svojo obleko mi dajte, pa bo.“ In tako je bilo. Drugi dan je kuhar preoblečen v opata šel k cesarju.

„Kaj ste že tu?“ se začudi cesar, in si misli: bister je tale stiški opat. „No, kako daleč je od zemlje do nebes?“

„Ne dlje, kot devet ur,“ se odreže kuhar. „Kristus je umrl ob treh popoldne, a preden je sklenil, je desnemu razbojniku rekel: Še danes boš z menoj v raju. Tistega dne pa je bilo samo še devet ur.“

Cesar ga gleda debelo, resnice mu ne more odreči. In vpraša ga drugič: „Koliko sem pa jaz vreden?“

„Manj kot trideset srebrnikov,“ jo kuhar pribije. „Če je škariot dobil trideset srebrnikov za Kristusa, ki je kralj vseh kraljev, cesar cesarjev, tako ste vi po vsej pravici in pameti vredni nekoliko manj.“

Cesar pokima, čeprav nerad pokima, pa le. In vpraša v tretje: „Kaj si zdajle mislim?“

Kuhar se malo nasmehe in odgovori: „Vi mislite, da sem jaz stiški opat, pa nisem. Le njegov kuhar sem.“

Kljub temu da je cesar dobil odgovore na vsa tri vprašanja, je 4. oktobra 1784 podpisal odlok o razpustu stiškega samostana. Šele mnogo kasneje je bil stiški samostan ponovno obnovljen in je doživel nov razcvet.

RADO RADEŠČEK

Arheologija

NAŠLI HIŠO IZ BAKRENE DOBE

Pred leti so Malnaričevi iz Moverne vasi pri Semiču sadili za skednjem sadna drevesa, ob izkopu jam so prišli na dan lončene žlice, ki so jih odnesli v Belokranjski muzej v Metliki. Ob takratnem pregledu terena so strokovnjaki ugotovili, da gre za starodavno naselbino. Pred petimi leti so vzeli vzorce, s pomočjo katerih so ugotovili, da se pod zemljo skriva veliko lončenega in kamnitega gradiva, ki je pripadalo eneolitiki ali bakrenodobni naselbini.

Avgusta letos je 8 raziskovalcev začelo izkopavati v Malnaričevem sadovnjaku. Dela so potekala v okviru raziskovalne teme „Neolitik in eneolitik v Sloveniji“, ki jo financira Raziskovalna skupnost Slovenije, vodi pa dr. Tatjana Bregant, profesorica arheologije na filozofski fakulteti v Ljubljani. V okviru tega projekta si prizadevajo, da bi s pomočjo raziskovanj, ki jih po Sloveniji opravljajo že več kot 20 let, zaokrožili podobo razvoja mlajše kamene in bakrene dobe.

Čeprav so v Moverni vasi začeli z raziskavami na komaj 32 kv. metrih površine, so bili prijetno presenečeni nad bogastvom najdb. Prve so se pojavile že takoj pod rušo in segale vse do 1,8 m v globino. Na prostoru, ki so si ga naključno izbrali, je stal del bakrenodobne

hiše. O notranjosti poslopja bo mogoče kaj več povedati prihodnja leta, že zdaj pa so lahko ugotovili, da je hiša zgorela in da so bile lesene stene ometene z ilovico, ki se je dobro ohranila.

Seveda zanima arheologe tudi tip naselja, njegove notranje zakonitosti razvoja, za nalogo pa so si zastavili tudi, da bodo ugotovili, kje in kdaj je začetek in konec poselitve. Kot je povedal vodja raziskave v Moverni vasi Miha Budja, asistent arheologije na filozofski fakulteti, dosednji podatki kažejo, da je bila tamkajšnja eneolitska naselbina, ki je ležala na rečni

terasi Krupe in bila deloma naravno zavarovana, precej intenzivno poseljena. Nekdanji prebivalci so se ukvarjali s poljedelstvom in lovom. Bogate so najdbe različnih orodij in orožij, kot so puščice, strgala, praskala, nožiči, sekire. V primerjavi z ostalimi naselbinami, ki so jih raziskovali, je v Moverni vasi tudi zelo veliko fragmentov lončenine, ki kaže na veliko tipov posod, fino keramiko in bogato ornamentiko. Lončena posoda bo šla v laboratorij v nadaljnjo obdelavo. Po končanem delu arheologov se bodo vključili tudi biologi, ki bodo datirali plasti z radioaktivnim og-

Pri starih Novomeščanih

VSE PLENICE SO BILE OPRANE V KRKI

Breške idilike je bil 78-letni Franc Lenart deležen od rojstva. Vse do konca zadnje vojne so bile hiše na novomeškem Bregu lesene. Imele so vežo, ki je služila tudi za kuhinjo in sobo, v kateri je spala vsa družina. Leseni „ganki“, ki zdaj dajejo posebno slikovitost in privlačnost breškim hišam, v predvojnih letih niso bili tako pogosti. Poleg lesenih hišic so bili namreč po daljši — šupe, v katerih so shranjevali listje in redili prašiče. Ti so bili skoro pri vsaki hiši, kajti prebivalci Brega, so se preživljali z vrtički in njivami. Redke so bile hiše, v katere je denar pritekal od redno zaposlenih. Lenart se iz otroštva spominja kot zaposlenega le poštarja Hrovata, več hiš pa je bilo naseljenih s starejšimi ženskami. Ko so bile mlajše, so v farovžnih službah za kuharice, na stara leta pa so bile vrtičkarice na Bregu.

„Moj oče je bil čevljar, delal pa je pri Štefanoviču. Bilo nas je sedem otrok, vendar so dekleta pomrla, štirje fantje pa smo ostali živi. Vsi smo spali v eni sobi:

mala dva na kmečki peči, ostali otroci pa smo spali po klopeh. Podnevi smo na njih sedeli, ponoči spali. Tri leta sem bil star, ko mi je umrla mama, oče pa se je vdružil poročil s starejšo žensko. Moram pa reči, da je bila zame zelo dobra, kot prava mati.

Breški otroci smo se od malega potikali ob Krki, igrali pa smo se tudi na trati pred Brunnerjevo gostilno. Še nisem imel osem let, ko sem znal plavati. Te veččine smo se učili v Težkem potoku, ko pa smo enkrat splavali, nas je bilo po vsej Krki dovolj. Splah se je vse novomeško poletno življenje odvijalo ob Krki. Kopalnice na Loki je bilo vselej polno, mladina pa je plavala najraje do „kasona“ pod železniškim mostom ali na Seidlov jez. Med precej dolgo plavalno turo smo se kajpada potapljali, šalili in uganjali vragolije. Z mosta so ljudje večkrat opazovali take igre na vodi. Bilo pa je tudi precej čolnov in zasilnih splavov, ki so jih iz desak zbili otroci sami in se z njimi prevažali po Krki. Reka je bila tako čista, da smo z našega okna videli vsak kamen na njenem dnu. K pestremu življenju ob Krki so pripomogle tudi perice. V mestu je bilo nekaj javnih perišč, kamor so ženske hodile prat. Ta navada se je obdržala do povojnih let. Tudi za naše otroke so bile vse plenice oprane v Krki. Pred petindvajsetimi leti je moja žena nazadnje prala v Krki.“

Ko se Franc Lenart danes ozira s svojega ličnega „ganka“ — hišo so namreč po vojni povsem obnovili in modernizirali — se mu toži po nekdanji Krki. „Kaj vse danes plava na vodi, svinjarija vsake vrste! Kdaj pa kdaj se prikaže kak osamljen čolnar — ribič, sicer pa je Krka okrog mesta kot izumrla.“

Prve svetovne vojne se Lenart spominja, posebno pa dragonarjev, ki so hodili v nekdanjo Slančovo hišo, kjer je danes Rogerja in kjer so imeli hleve in konje. K njegovi mami so ti dragonarji prinašali neke vrste kavo s cikorijo, v kateri je bil že sladkor. Ona jo je skuhala, smeli pa so jesti tudi otroci. Dragonarji so prinašali tudi vojaški kruh — komis.

„Ker smo doma redili prašiče, nismo ravno stradali, ampak živilskih kart tudi nismo dobivali. Vem dobro, da je moralna mama (mačehi sem rekel mama) še dva kilograma masti nesti na občino. Tudi petroleja ni bilo, svetili smo s svečami.“

Ko je obrusil osnovnošolske klopi, se je šel takrat mali Franc učiti za čevljarja k Čertalici. Ko ga je nekoč mama videla, kako je pri mojstru žagal drva, kar splah ni bilo nič nenavadnega, ga je vzela domov. Oče je vzel patent, svojo obrt in tako se je Franc doma izučil za čevljarja. Izkusil je vojaščino, se potem zaposlil pri čevljarju Grlicu, nato pa so ga boleznj tako dajale, da je moral menjati poklic: v Krajčevi tiskarni je začel kot

pomožni delavec. Plača je bila prav dobra, saj je na teden dobil 180 din.

„Tiskarski poklic je bil v letih pred zadnjo vojno zelo čisljan in dobro plačan. Mi, pomožni delavci, res nismo imeli bog zna kaj, ampak vem, da je imel črkostavec Knoll po 800 din na teden. To pa je bila plača, ki mu jo je marsikdo zavidal. V tiskarni sem se priučil za strojnika, leta 1943 sem bil mobiliziran v partizane, in ker so potrebovali take moči, sem imel dela čez glavo. Tudi denar sem tiskal, cele kupe, in sicer v Triglavski tiskarni, skrili nad Gotenico.“

Svoje dogodivščine v tiskarskem poklicu je Franc Lenart že opisal ob neki drugi priložnosti, tokrat pa se je bolj zadrževal pri Krki. Vsakič, ko se je vanjo ozrl, mu je prišlo v spomin kraj drugega. Nazadnje je omenil „beneške noči“, ki so jih svoj čas prirejali meščani. „Na mnogih čolnih in splavih so bili ognji, vse okrašeno z balončki, zelenjem. Uživali so gledalci, še bolj pa udeleženci te prireditve. Množice ljudi so se zbirale ob obeh bregovih pa na mostu ter opazovale prireditve.“

Lenart zadnje mesece skoro ne hodi iz hiše, ker si je zlomil kolk in hodi le s pomočjo bergel. Je pa umsko čil in tudi sicer zdrav za svoja leta. „Boln sem bil vse življenje, največ v mladih letih. Imel sem rano na želodcu, bolniško sem v stari Jugoslaviji plačeval, ampak so mi odobrili le 25 injekcij. Ker sem jih še potreboval, sem jih moral sam plačati. Bile so tako drage, da smo zanje izdali ves moj zaslužek. Pozdravil sem se pravzaprav v partizanih. Jedli smo malo, neslaho in nemastno, to pa je bilo kot nalašč za mojo bolezen.“

Bi pa nekoč skoro umrl, ko sem poslušal nasvet policaja Novaka. Rekel je, naj poizkusim še česen, poper in silivoka. To sem zmehsal in spil, nakar so me komaj rešili smrti. Bili pa so časi, ko smo bolniki poizkušali razne nasvete, ker je bilo zdravljenje tako drago.“

RIA BACER

KRŠKI KLJUČ DO VEČ HRANE

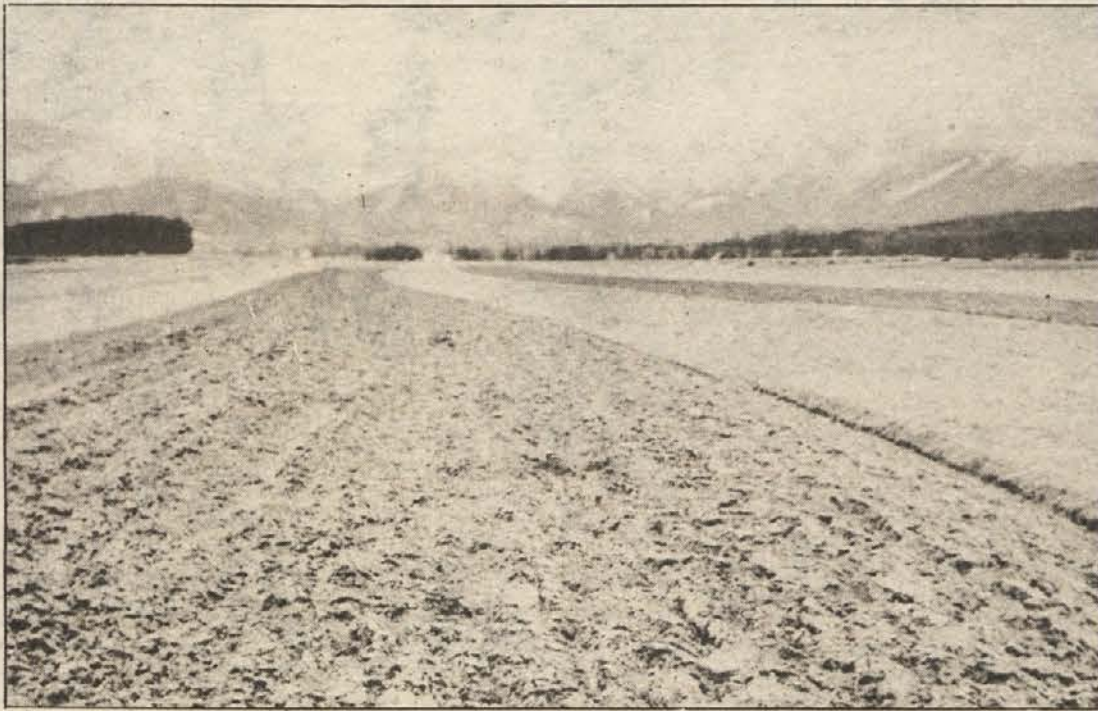
Ob snovanju srednjeročnega načrta razvoja 1981 — 1985 so se v krškem Mercatorju — Agrokombinatu odločili, da bosta imela živinoreja in prašičereja prednost, hkrati pa so se zavedali, da bo moč takole naložen voz napredka pogoniti v tek le, če bodo pridelali dovolj lastne krme. Dve tretjini površin je v hribovitem, tretjina pa v ravninskem svetu. Na Krškem polju se pod razmeroma tanko plastjo rodovitne prsti skriva prod, zato so ta zemljišča pogosto neusmiljena tarča suše, ki je že večkrat oklestila pridelek za polovico, kmetje z domačijami ob Krki pa so nemočni ob poplavih. Delovna organizacija M—Agrokombinat Krško ni le 500 delavcev tega kolektiva, marveč tudi 500 združenih kmetov in še 1.200 kooperantov. Če je pri razvoju kmetijstva pomembno, da v občini razpolagamo s 16.000 hektari kmetijske zemlje, kaj nam bo ta zemlja dala in kako jo bomo najbolje izkoristili. Pri tem pa lastništvo ni toliko pomembno,“ poudarja predsednik krškega občinskega izvršnega sveta Vinko Bah.

S Kmetijsko zemljiško skupnostjo v Krškem so pri Agrokombinatu razmišljali, kako bodo stoletja zamokvirjena zemljišča s hidro- in agro- ter mikromelioracijami spremenili v travnike in njive. Led so prebili že v letih 1979 in 1980 s hidro- in agromelioracijo 50 hektarov zemljišč na Kolarici pri Podbočju. Naslednji „zalogaj“ je bil preobilan, saj so sprva hoteli pri Kalcah — Naklu izboljšati kar 250 ha zemljišč, a so ljudje nasprotovali prevelikemu posegu v Krakovski gozd, kjer dobijo kmetje drva za kurjavo in listje za nastilj, zato so oklestili načrte za dobrih 100 hektarov. V zadnjih letih so zaključili dela na kompleksu 169 ha Jelšanski potok — Muzga, na tega pa se navezuje še kompleks Veliko

Mraševo — Kalce—Naklo v izmeri 193 hektarov. „Ljudje niso poznali prednosti takšnih posegov v zemljišča, vendar se je miselnost že zelo spremenila. Pri melioraciji sto hektarov pri Lokavcu smo vzorno sodelovali z lastniki zemljišč. Vsak poseg v lastnino je boleč, a razveseljivo je vsaj to, da med ljudi vse bolj prodira spoznanje, da brez izboljšav in komasacij, ki so potekale zvečine sočasno, ni moč pridelovati več in cenejše hrane,“ pripoveduje Ivan Kozole, direktor temeljne organizacije kooperantov M—Agrokombinata.

Delovna enota Servisi, ki ima težko mehanizacijo in traktorje, je uspešno prestala ognjeni krst, kajti prvič so se lotili zahtevnih del kar sami. Temeljna organiza-

cija kooperantov je bila pri vseh dosedanjih objektih investitor, ker pa so šele spomladi zbrali dovolj denarja za dela pri zadnjem objektu — zima je bila dolga in zato še krajši čas za dela — so se odločili, da postanejo tudi—izvajalci. 193 ha zemljišč so ob pomoči posebnih visokostorilnih strojev zasebnikov iz okolice Maribora izboljšali približno v enem mesecu delovnih dni. Del so se lotili odgovorno, saj Krščani vedo, da bodo s kmeti živeli, nadaljnje sodelovanje pa bo možno samo, če bodo tudi oni ocenili, da je opravljeno hitro, dobro in poceni. Komisija republiške Zveze vodnih skupnosti je dela ugodno ocenila. Pri lastnikih zemljišč smo slišali več pritožb zavoljo zlozbe. Toda zanimivo je, da so se razburjali celo tisti, ki so dobili

PAVEL PERC

Obrt

TUDI PETSTO-LITRSKEGA KOTLA SE NI USTRAŠIL

Ročni izdelki kotlarja Marjana Bitenca iz Brezic že nekaj let zapored žanjejo pohvale na celjskem obrtniškem sejmu, tokrat pa so na brežiški razstavi malega gospodarstva pritegnili pozornost domačinov lični bakreni kotliki za pripravljanje hrane. Tam je bil tudi kotel za žganje kot eden standardnih izdelkov, po katerih slovi Bitenčeva delavnica daleč naokoli. Mimo nje hodi vsak dan veliko meščanov, vendar marsikdo nima predstave o mojstrovem delu, če doslej ni imel kakšnega naročila zanj.

Kotlarjeve stranke so večinoma kmetje — vinogradniki, sadjarji, svinjerejci. Nanj se že od nekdaj obračajo za nove bakrene vinogradniške škropilnice, kotle za kuhanje žganja in za raznovrstno posodo iz bele pločevine. Včasih so bili med pomembnejšimi izdelki brzoparilniki za kuhanje svinjske hrane, kotli za kuhanje polente in pralni kotli, ki so jih vzdavali v zasebnih hišah v stanovanjskih blokih.

Bakreno in drugo posodo so pri Bitencu od nekdaj popravljali in to mojster še vedno dela. Od aprila do avgusta prinašajo ljudje v popravilo največ škropilnic, v jesenskih mesecih pa kotlov za kuhanje žganja. Stranke prihajajo od blizu in daleč, iz Slovenije in Hrvaške od Kumrovcov do Klanjca in Zaprešiča pa celo iz

Ozlja in Karlovca. Bitenc je edini izučeni kotlar na območju, ki sega do Ljubljane in Maribora. Povedal je, da je tovrstna obrt v okolici teh dveh mest še živa in da je več kotlarskih mojstrov tudi na Primorskem. Prepričan je, da se ta obrt ne bo več dolgo obdržala, ker jo izpodriva industrija. Ljudje raje kupujejo cenejše izdelke v trgovini in le kdor si želi trpežnejšega, ga naroči pri kotlarju. Na mojstra jih veže tradicija, in tako mu za očetom ostaja zvest tudi vnuk. Med dvema naročiloma enakega izdelka preteče navadno precej časa, ker na kmetiji ni potreben vsako jesen nov kotel. Bitenčevi kotli vzdržijo po pol stoletja ali en rod, če pazljivo ravnajo z njimi. Mojstrove žena zato meni, da so preveč trpežni, da imajo predolgo življenjsko dobo za današnje čase, ko smo vajeni vsako stvar hitro zamenjati. Še vedno se dogaja, da prinašajo v popravilo kotle izpred druge svetovne vojne, kar je po svoje tudi priznanje delavnici. Zaradi tega so bili kotlarji od nekdaj redko posejani, saj sicer ne bi bilo dela za vse.

Marjan Bitenc se je izučil obrti pri očetu Francu. Če je odprl delavnico 1932. Kot prišlek si je moral stranke šele pridobiti in se uveljaviti, da je šel glas o njem od vasi do vasi. Za naročila so se v prvih letih navadno dogovarjali pri litru vina v vaški gostilni. Tako so se spoznavali in ljudje so se postopoma navajali nanj. Krog naročnikov se je vztrajno širil, tako da Bitenčevim nikoli ni zmanjkalo dela.

Oče Franc je zdaj v 87. letu. Marjan šele štirinajst let samostojno vodi obrt, prej pa sta ves čas delal skupaj. V delavnici je bilo včasih veliko bolj živahno. Zaposlovali so po dva pomočnika in vajence, ki so tam jedli in stanovali. Mojster Marjan je zadnja tri leta sam v delavnici, do takrat pa mu je pomagal priučeni delavec. Večina fantov, ki so se izučili pri njih, se je zaposlilo v tovarnah. Nekateri so industrijski kotlarji, drugi so se oprijeli kotlarstvu podobne kleparske stroke. Mladi rod v tej obrti ne vidi obetavne prihodnosti, zato niti Marjanov sin ni sledil očetovim stopinjam, ampak je šel raje za prodajalca.

Kotlarska obrt izumira, odkar ji industrija odjeda kruh. Zaslužek je skromen, naročil manj. Vendar to ne

pomeni, da bo Marjanu zmanjkalo dela. Če drugega ne, popravil bo imel še vedno polne roke. Stari naročniki mu ostajajo zvesti in on njim. Sloves, ki si ga ustvaril, privablja tudi nove z novimi željami. Takih mogočnih posod kot nekdanje ne izdeluje več, dokler pa so bili v delavnici po trije ali štiri, se tudi 500-litrskega kotla niso ustrašili. Nekaj takih so naredili za kuhanje žganja v pleterskem samostanu.

Prva leta po vojni so pri Bitencu izdelovali še želiezno posodo za kuhanje v krušnih pečeh, večje lonce za svinjsko prehrano, manjše za potrebe družine. Po

JOŽICA TEPPEY

Športi

VETER V ROKAH

Jadrnanje na deski je v zelo kratkem času osvojilo svet. Minilo je namreč samo petnajst let, odkar sta na plaži Malibu v Kaliforniji Hoyle Schwitzer in Jimmy Drake izumila plovilo, nekakšnega križanca med jadrnico in desko za surfing (waveriding), kar bi v prevodu pomenilo jahanje na valovih. Ideja ni bila povsem nova, saj so premične jabolke poznali že Indijanci iz Amazonke, ki jim je jadro služilo tudi za upravljanje. Pred njima sta podobne poskuse delala tudi Newman Darby (1964) in dve leti kasneje Nemeč Rainer Schwarz, vendar brez pravega uspeha.

Surfanje oziroma jadrnanje na deski, kot smo ta šport poimenovali pri nas, se je kmalu preselilo na staro celino in šele tu doživelo svoj pravi razvoj, najprej na Švedskem, kasneje v Zvezni republiki Nemčiji in potem po vsej Evropi. Razširilo se je tudi na ostale celine. Deskače srečamo najprej na morjih, kasneje pa osvojijo tudi jezera v notranjosti. Jadrnanje na deski je bilo uvrščeno med olimpijske discipline v Los Angelesu. Med udeleženci olimpiade je bil tudi naš najboljši

predstavnik Dušan Puh iz Piraña, ki se je uvrstil na zelo dobro petnajsto mesto.

Otroci Eola, starogrškega boga vetra, so se zelo zgodaj pojavili tudi pri nas. Leta 1974 že srečamo naše prve „surferje“ z doma narejenimi deskami. Nemalo je bilo tudi takšnih, ki so plovila nabavili v tujini. Novi šport je zajel najprej Slovenijo in Zagreb z okolico, kasneje pa še obmorska mesta. V drugih predelih

Jugoslavije se še ni toliko uveljavil. Leta 1976 že imamo prvi registriran klub jadrncev na deski — Delta klub v Ljubljani ter prve domače deske, ki jih je izdelal Imgrad iz Ljutomeru. Pet let kasneje se je z izdelovanjem jadrlnih desk začel ukvarjati tudi Veplas iz Titovega Velenja. Danes je v Jugoslaviji okoli tisoč jadrncev na deski, ki so vključeni v več kot dvajset klubov. Verjetno pa je izziv držati veter v rokah privabil

GORAN ROVAN

precej več zemlje; eden se je pritožil, čeprav je dobil pri zlozbi pol hektara več zemlje.

Res pa je tudi, da je na nasutih gramoznicah zemlja nekoliko slabša. V 25 gramoznic v izmeri 4 ha so navozili več kot 30.000 kubikov nasipnega materiala, vsak hektar zemlje pognojili s 1.200 kilogrami nitrofoskala, na 150 ha potrosili še 300 ton apna, uredili in zasipali 16 kilometrov poti. Ureditev tega kompleksa je vredna 54 milijonov dinarjev. Vodja melioracij agromotone Tone Koršič k sicer zgovornim podatkom o opravljenem delu pri zadnjem objektu dodaja: „Veliko sestankov, prepričevanja in zbiranja podpisov od lastnika do lastnika je bilo potrebno, pravično oceniti zemljišča in jih ponovno razdeliti lastnikom. Izvajalec zlozbe Geodetski zavod Slovenije je preveč odmaknjen od dogajanja in razmer, zato nastajajo napake, ki jih ni lahko odpraviti. Po končanem delu ugotavljam, da proizvodni program ni v celoti uresničen, ker ljudje ne kažejo pravega zanimanja za skupno obdelavo. Po oceni je 60 odst. površin pod koruzo, petina pa pod krompirjem in pod različnimi jarinami in okopavinami.“

Pri krškem M—Agrokombinatu in Kmetijski zemljiški skupnosti z izboljšavami in zlozhami zemljišč niso ravno odkrili Amerike, drži pa, da se kar z okoli 750 hektari takih površin za zdaj ne more pohvaliti nobena posavska ali dolenska občina. Uspehi so plod zavzetega sodelovanja delavcev temeljne organizacije kooperantov, zemljiške skupnosti, občinskih upravnih teles in območne vodne skupnosti Dolenjske. Krka poplavlja 2000 hektarov površin samo v krški občini, skupaj z brežiško in novomeško občino pa gre že za 6.000 hektarov zemljišč. Dolenjci in Posavci se že nekaj časa dogovarjajo, kako bi ukrotili Krko, da ne bi več prestopila bregov. Pri območni vodni skupnosti Dolenjske deluje koordinacijski odbor za regulacijo Krke. Toda besede bodo lahko meso postale šele tedaj, ko bodo našli dovolj denarja za drage in zamudne posege, ki so nujna predhodnica izboljšavam in zlozham na obsežnem območju, kjer bi lahko Posavci in Dolenjci pridelali veliko hrane.

njih že dolgo ni povpraševanja, ker so se medtem povsod modernizirali in si olajšali delo. Tudi kuhinjske posode zadnja leta ne nosijo več v popravilo. Tovarne so prenehale zalagati trg z lonci iz tanke pločevine, debelejša posoda pa je kvalitetnejša in zlepa ne pregori. Tudi življenjska raven se je izboljšala in ljudje si laže privoščijo nove izdelke. Zadnje čase so vse pogostejši naročniki posode gostinska podjetja in gostilne. Mojster prav zdaj dokončuje bakren kotel za Motel na Čatežu, nekaj kotlov za pripravlanje hrane pa je naredil tudi za gostinski šoli v Novem mestu in Celju. Število naročil je bilo včasih odvisno še od letine. Kadar je sadje zelo dobro obrodilo, so ljudje kuhali več žganja in potrebovali za to več kotlov.

Bitenc je kot zanimivost z zadoščenjem omenil, da se zaradi hrupa v njegovi delavnici do zdaj še ni pritožil noben sosed, čeprav je to sredi mesta. Udarce klavira gotovo slišijo precej daleč, vendar nikoli ob nedeljah in zvečer. Ena od sosed je celo izjavila, da ji tišina ob nedeljah vzbuja občutek, da nekaj pogreša. Največ ropota in prahu je pri začetni obdelavi, na srečo pa je „hamranje“ precej enolično, in ljudje se enakomerne udarjanja klavira laže navadijo. Mojster sam je zaradi stalnega izpostavljanja ropotu precej gluh. Tudi prah mu seda na pljuča, zato z družino rad zahaja v vinograd na Bojsno, da se tam nadiha svežega zraka. V urah, ko ni v delavnici, je njegovo najljubše razvedrilo branje. Vse police v stanovanju so zatrpane s knjigami, ki se jim pozna, da jih nimajo samo za okras, ampak jih zares prebirajo. Kotlar Marjan ne bi knjige nikoli zamenjal s televizijo in le malo časa prebrje pred ekranom. Navajen je hoditi zgodaj spat in zgodaj vstajati. Svojega poklica še ne misli opustiti. Delal bo, dokler bo kolikor toliko zdrav. Delavnica in delo v njej sta sestavni del njegovega življenja. Za spremembo se tu in tam loti tudi kake vaze, krožnika ali kavne dizeve, da tako izvabi bakru kako nevsakdanjo, plemenitejšo obliko. Od tega sicer ni zaslužka, ker ročnih izdelkov pri nas še vedno ne cenijo tako kot drugod po svetu, odtehta ga pa zadoščenje, da obvlada več, kot je potrebno za kruh.

v svoj objem mnogo več neorganiziranih privržencev tega športa. Ocenjujemo, da je pri nas več tisoč jadrncev na deski.

Z množičnim prodorom novega športa je rasla ponudba različnih proizvajalcev jadrlnih desk, ki so doživele mnoge izboljšave tako pri obliki kot pri materialu, iz katerega jih izdelujejo. Deske postajajo vedno hitrejše in lažje, vse bolj jih uporabljajo v različne namene (skakanje itd). Trenutno so se na tržišču uveljavili predvsem trije tipi desk: univerzalne (allround), tekmovalne in „fun“ deske, ki so namenjene za skoke na valovih. Poleg teh osnovnih tipov so naprodaj tudi otroške in tandem deske z dvema jadroma. Z njimi lahko jadrata dva jadrca hkrati. Vse bolj popularne so tudi „sinker“ deske, ki so primerne za zelo močan veter in izkušene jadrce. Z obliko desk so se spreminjala tudi jadra. Tako imamo danes na voljo poleg normalnega, regatnega in viharnega jadra še celo vrsto specialnih jader iz posebnih materialov in za specifične pogoje, ki vplivajo na jadrce (veter, valovi itd).

Izzivu vetra in vode se nikakor niso mogli upreti tudi prebivalci Dolenjske, čeprav v bližini ni večjih jezer, še manj pa pravega vetra. Število lastnikov desk z jadrji je iz dneva v dan vse večje. Še v nobenem kraju se niso organizirali v klub ali društvo. Dolenjski otroci Eola so torej prepuščeni sami sebi in svoji lastni iznajdljivosti. Nekaj pobud za organiziranje je prišlo iz Krškega, kjer je bilo slišati predloge, da bi se v okviru tamkajšnjega smučarskega kluba ustanovila sekcija jadrncev na deski. Dilje od želja pa še ni prišlo.

Vsekakor bo v prihodnje potrebno nekaj ukreniti tudi na tem športnem področju. Verjetno med Dolenjci še ne bo kmalu kandidatov za nastop na olimpijskih igrah, kljub temu pa bi lahko mladi (in tudi starejši) jadranci na deski z ustanovitvijo svoje organizacije marsikaj pridobili.

USTVAR- JALNOST NE PRIZNAVA OMEJITEV

Edinstvena zbirka lesenih skulptur na prostem, po kateri slovi malo dolensko mesto Kostanjevica na Krki po vsem svetu, je letos postala bogatejša za štiri nove skulpture, med ustvajalce, ki so četrto stoletja ustvarjali v okolici starodavnega kostanjeviškega samostana in v stoletni hrastov les iz Krakovskega gozda vdahnili pečat človekovih ustvarjalnih moči, pa so se vpisala nova imena: Shigehito Matsuda iz Japonske, Heinrich Richner iz Švice in kot predstavnika slovenskih oziroma jugoslovanskih ustvarjalcev Boris Zaplatil iz Ljubljane in Boško Kučanski iz Sarajeva.

Konec prejšnjega tedna zaključeni 24. mednarodni kiparski simpozij Forma viva je sicer res trajal le šest tednov in gostil le četrterico kiparjev — živo so mnogim ljubiteljem tovrstne dejavnosti v spominu svetlejši časi, ko je več kiparjev dlje časa bogatilo svoje izkušnje — vendar je kljub temu omejitvam in neprijaznim temnim oblakom, ki se že lep čas nabirajo na obzoru Forme vive, simpozij dal tisto, kar naj bi ta ustvarjalna srečanja kiparjev iz vsega sveta dala. Srečali so se ustvarjalci z različnih koncev sveta, z različnimi izkušnjami in usmeritvami, lotili so se lesa in ustvarili velike skulpture, ki pomenijo novo obogatitev dolenskega parka „žive oblike“, ime Kostanjevice, Dolenjske, Slovenije in Jugoslavije pa se je s trajnejšimi črkami zapisalo v srca umetnikov, teh velikih ambasadorjev miru, prijateljstva in razumevanja med ljudmi.

IZ DEŽELE VZHAJAJOČEGA SONCA

Najmlajši ustvarjalec, ki pa je prišel od najdlje, je bil petindvajsetletni kipar Shigehito Matsuda, doma iz glavnega japonskega mesta Tokia. V rodnem mestu je končal akademijo za umetnost Tama, kjer je zdaj asistent. S kostanjeviškim simpozijem je doživel dvojni krst: prvič je sodeloval na mednarodnem simpoziju in prvokrat je bil v Jugoslaviji. Čeprav je bilo zanj veliko novega, ko se je znašel v očarljivi pokrajini pod Gorjanci in se srečal z našimi ljudmi, je odkril kaj kmalu tudi stare znanca. Nedaleč od delovišča, kjer je z japonsko vztrajnostjo in zavzetostjo uresničeval svojo zamisel, stoji skulptura njegovega umetniškega učitelja. Mojster in učenec sta se tako srečala na stotine kilometrov daleč od dežele vzhajajočega sonca.

„Nekaj izkušenj z lesom imam,“ je povedal mladi japonski kipar, „saj me les kot snov najbolj zanima. Les je primeren material tudi za velike skulpture, medtem ko jaz delam predvsem male plastike. Delam pa tudi v kamnu. Zame je simpozij tu v Jugoslaviji zelo zanimivo doživetje. V pogovorih z ostalimi kiparji, predvsem z vašim Zaplatilom in Švicarjem sem našel veliko zanimivih zamisli, dobil sem nekaj novih prijateljev, naučil sem se precej novega, še posebno pri postavljanju skulpture. Lahko rečem, da je bilo teh šest tednov na simpoziju lepo.“

Ko sem Matsuda obiskal na njegovem delovišču, njegova skulptura še ni bila postavljena pokonci, vendar je tudi ležeča kazala svojo premišljeno in čisto

obliko. Matsuda je povedal, da je stvaritev oblikoval iz doživetja, ko je prisostvoval staremu japonskemu ljudskemu obredu, ki ga poznajo v več mestih. Na tem ljudskem prazniku ljudje prenašajo okoli večjo maketo svetišča. Nosači in breme, ki jih povezuje v celoto, je Matsuda preoblikoval v formo, ki jo je najprej temeljito domislil na papirju, nato je naredil še maketo in šele potem je prišlo na vrsto težavno delo pri oblikovanju težkih hrastov. Imel je sicer pomočnika, saj je bilo vsem štirim kiparjem na voljo nekaj pomagačev za najbolj težaška dela, vendar je Japonec važno delo raje sam opravil, čeprav je prav po vzhodnjaško droban.

„Utrujen sem, utrujen,“ se je nasmehnil in hitro dodal, da ne tako zelo, saj se dela ne boji.

ŽIVO IN UMETNO

Švicar Heinrich Richner bi bil pravzaprav lahko povsem upravičeno zelo slabe volje, saj mu je ves čas simpozija nagajalo zdravje, pa vendar je telesne nadloge potlačil in ni pustil, da bi ga prikrajšale za družjenje in ustvarjanje. Prav krepko je zagrabil za težak del japonske skulpture in ga pomagal premakniti na pravo stran, potem pa je ostal s svojo ženo Brigitto v pogovoru, ki se je razplel.

„Meni ta simpozij in ta doživetja niti niso novo izkustvo. Živim v okolici Aarau, v gozdu, tako mi je poznan mir in pokoj, kakršen vlada tukaj, sem pa prvokrat v Jugoslaviji. Sodeloval sem že na več mednarodnih kiparskih simpozijih, med drugim tudi na Japonskem, ki se mi zdi še najboljši, kar se tiče delovnih razmer. Tudi v Kostanjevici je za nas lepo poskrbljeno, vendar pogrešam tistega pravega simpozijskega vzdušja. Več bi nas moralo biti,“ je povedal Richner.

Švicarski kipar je svojo stvaritev postavil zunaj dosedanjih prostorov. „Trije krogi za Brigitto“, kot jo je imenoval, stojijo pred spodnjim vhodom v Kostanjevico. Ker se doma ukvarja z oblikovanjem in prostorskim urejanjem vrtov in parkov, poleg tega pa seveda kipari v lesu in kamnu, je te svoje izkušnje domiselno združil. Zasnoval je skulpturo, ki je spoj živega in mrtvega, naravnega in umetnega. Pokončne elemente skulpture je razvrstil v krogu, mednje pa zasadil hitro rastoče drevje. Tako je svoji stvaritvi dodal časovno dimenzijo, saj se bo spreminjala z letnimi časi in vremenom. Ščasoma bo drevje po višini preraslo obdelane lesene elemente, kar bo ustvarilo vtis, kot da se je umetni del ugreznil.

SLIKAR KIPARI

„Da, simpoziji so zato, da se kiparji med delom pogovorijo, izmenjajo izkušnje, se na teh srečanjih kalijo, navežejo stike in jih potem v skupno korist tudi nadaljujejo,“ je povedal slovenski kipar mlajšega rodu Boris Zaplatil iz Ljubljane, ko je povzel kritično misel svojega švicarskega prijatelja.

Zaplatil je po svoji izobrazbi pravzaprav slikar, saj je končal študij pri profesorju G. Gnomošu, vendar pa je kot ustvarjalec mnogo bolj širok. Piše pesmi, ukvarja se s krpankami (edini doslej v Jugoslaviji intenzivno razvija to smer), iz slikarstva in grafike pa s prestopanjem njunih meja sega v kiparstvo, ki mu sam pravi „slikarsko kiparstvo“. Nenehna nuja po iskanju novega, razpiranju danega, ga je pripeljala do plastike, pri tem pa ne izbira čistih materialov, temveč združuje najrazličnejše snovi, od poliestra, tekstila, mavca in železa do kamna in lesa. Pri svojih kipih se ne boji funkcionalno uporabiti tudi barvo, kar je razvidno tudi s skulpture, ki je to poletje nastala pod njegovimi rokami v Kostanjevici.

„Tole srečanje z lesom je moja druga izkušnja po simpoziju mladih kiparjev v Novi Gorici, tako da je zame les razmeroma nov material, ki pa me ni vrgel iz mojih usmeritev. V skulpturo, ki je seveda predvsem lesena, bom vključil železne elemente, poliester in pozlato pa seveda tudi barve,“ je živahno razlagal Ljubljčan, ki je bil kakor motor kiparske trojice Matsuda — Richner — Zaplatil.

Za razliko od ostalih letošnjih ustvarjalcev na Formi vivi Zaplatil ni imel narejenega točnega načrta, kaj bo naredil. Takšen je njegov način ustvarjanja, da kreativni napon v njem ne popusti, ko enkrat zamisel izdela. Med fizičnim delom ustvarja naprej, dopolnjuje in spreminja prvotno zamisel.

„Najprej sem si izbral prostor, nato se je začelo delo, ki je ta trenutek, ko se pogovarjamo, še odprto, saj skulpturo dooblikujem še tudi v teh zadnjih dneh. Ves čas procesa sem in hočem biti ustvarjalen,“ razlaga Zaplatil.

Svojo skulpturo je nazval „Pokopališče mornarjev“. Gre za nizko oblikovan prostor, ki spominja na ladjo in sploh sugerira dogodek, kot ga je razbrati iz naziva — pokop mrtvega mornarja. Temu namenu služi tudi lesena tabla z vrezanim kiparjevim imenom, ki naj bi bila kot nagrobna plošča, nê pa samopovelečevanje in samovšečnost, kot bi morda kdo na hitro lahko sklepal.

GEOGRAFSKO MAJHNO, KULTURNO VELIKO

Bolj zase se je med simpozijem držal triinpetdesetletni ustvarjalec iz Sarajeva Boško Kučanski, ki je že dodobra uveljavljen kipar, saj je med drugim izdelal tudi veliki spomenik na Maklenu, za seboj ima 30 samostojnih razstav doma in v svetu, je član Akademije znanosti in umetnosti BiH in avtor preko 400 skulptur. Umetnostni kritiki ga imajo za tvorca novega izraza v sodobnem jugoslovanskem kiparstvu, za katero je značilna izrazita nagnjenost h kompoziciji in komponiranju sploh. Njegove skulpture so „teoretični primer idealne sinteze forme in vsebine, oboje jasno definirano“ (A. Bassin). Les je priljubljeno kiparsko gradivo za Kučanskega, zato je kostanjeviški simpozij zanj bolj ali manj običajen ustvarjalni delavnik, ki ne prinaša novih izkušenj. Je pa bila zanj Kostanjevica izredno doživetje.

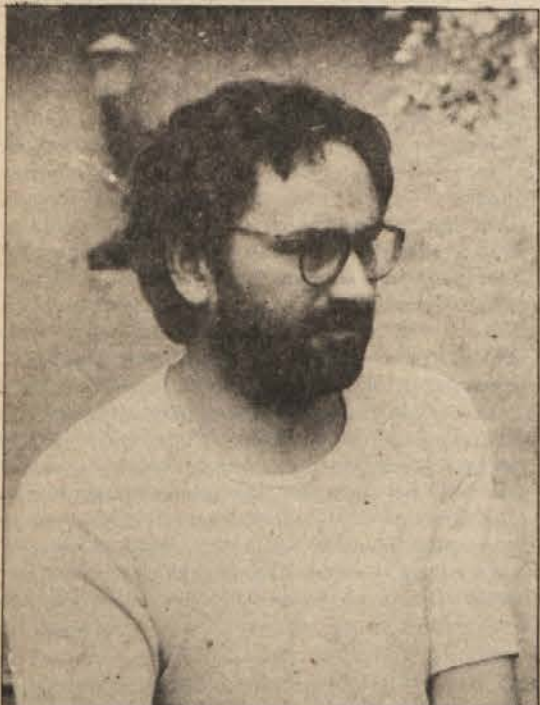
„Kostanjevica je izjemno mesto,“ je redkobesedno povedal v premorih, ko sta s pomočnikom vžagovata vtične luknje v enega od 31 elementov njegove skulpture. „Veliko mest sem videl po svetu, a takega, kot je Kostanjevica, še ne. To je geografsko majhno mesto, likovno, kulturno pa veliko!“

Kučanski je na simpoziju ustvaril skulpturo, ki od vseh dosedanjih vsebuje največ lesne mase in je tudi po obsegu največja. Osnovno zamisel je dobil pri filozofu Sorenu Kierkegaardu in tudi naziv ji bo dal v skladu z njo. Kaj več o svojem delu pa ni hotel govoriti. Povedal je še, da si je za skulpturo izbral prostor pred šolo.

„To je zame prava okolica. Skulpturo bo videlo veliko ljudi, otroci bodo končno lahko tudi plezali po nji, se pred njo fotografirali za spominske posnetke. Mislim, da bo tako najbolj zadoščeno mojemu hotenju, da bi bila skulptura čimbolj prisotna med ljudmi.“

To je končno želja vsakega umetnika, saj nihče ne dela le za svoje lastno zadovoljstvo. In prav s tem premislekom se zastavlja vprašanje, ki ga bodo morali skrbniki Forme vive rešiti. Ni namreč dovolj, da čudovita kostanjeviška galerija na prostem bogati z novimi skulpturami, tudi za stare je treba primerno poskrbeti in jih zaščititi. Želja tistih prvih in kasnejših umetnikov, ki so zasekali v stoletne hraste pred več kot dvajsetimi leti, je bila najverjetneje zelo podobna hotenju Kučanskega: njihove skulpture naj bi videlo čimveč ljudi. Tem so namenjene in zanje jih je treba ohraniti, če so že tako široko in zares demokratično dostopne.

M. MARKELJ

Heinrich Richner

Boško Kučanski

Shigehito Matsuda

Boris Zaplatil

obzorja

PREBRALI SMO

Sinezijeva preizkušnja

Z zgodovinskim romanom „Sinezijeva preskušnja“, ki je ne dolgo tega izšel v slovenskem prevodu Janeza in Katarine Gradišnik pri Mladinski knjigi, se slovenskemu bralstvu predstavlja pred 14 leti umrl nemški pisatelj Stefan Andres, ki se je prav s tem svojim zadnjim in morda najbolj dozorelim romanom zapisal med velika imena nemške književnosti.

S „Sinezijevo preskušnjo“ je pisatelj ustvaril zgodovinski roman, ki presega običajne pripovedi te vrste, saj mu zgodovinsko dogajanje služi le kot najprimernejši okvir za razkrivanje vprašanj, ki zadevajo današnjo družbo in na katere mora misleči posameznik poiskati odgovore danes, hkrati pa mu služi tudi kot možnost, da splete lik idealnega posameznika, razumnega, polnega moralnega poguma in dostojanstva ter na osnovah globoke človečnosti dejavnega, skratka posameznika, ki je edini pravi temelj humane in demokratične družbe.

Zgodovinsko ozadje in lik glavnega junaka si je Andres sposodil v zgodovini 4. in 5. stoletja, torej v obdobju propadanja rimskega cesarstva, ko je bila edina nova moč institucionalizirano krščanstvo, čeprav je tudi to že izgubilo svojo izvirno moralno moč, ker se je globoko prepletlo z oblastjo in z vanjo vsajeno skorumpiranostjo. V takšnih

zgodovinskih razmerah je deloval libijski metropolitanski škof Sinezij, ki je bil, kot pričajo zgodovinski viri, dovolj drzen, da si je upal iz cerkvenega občestva izločiti visokega državnega uradnika.

Prav takšne okoliščine in takšen posameznik sta Andrešu nudila možnost, da je z bujno in plodno pisateljsko domišljijo ustvaril čudovito pripoved o odgovornem posamezniku, ki svojo moralnost, človečnost, izobraženost udejani v družbenih dejanjih, ki zaradi siceršnje skvarjenosti delujejo sveže, močno in zgledno.

Sinezij zaradi svojega delovanja fizično propade: ubijejo ga sovražniki. Doživi tudi razočaranja, ko odkrije, da oblast in cerkev, ki je premočno spletena z oblastjo, ne delujeta po načelih, na katerih slonita, vendar ga to ne zaustavi, gre v izgubljeno bitko. Pade, a je hkrati zmagovalec.

Andresov roman „Sinezijeva preskušnja“ ni lahko branje, zagotovo pa bo ljubitelju dobrega branja nudil pristen in bogat užitek, zato mu veljajo vsa priporočila.

M. MARKELJ

Srečanje Balinta Fabiana z Bogom

Jozsefa Balazsa „Srečanje Balinta Fabiana z Bogom“ je knjiga, katere smo lahko veseli iz dveh razlogov: odstira razgled po sodobni, na Slovenskem še dokaj neznan mađarski književnosti, za namreč je roman tolikanj umetniško dognan, da vidno odstopa od dandanašnjega nizkega prevodnega poprečja; do katerega je prišlo zato, ker se morajo naši založniki v pehanju za preživetje pogosto odločati med dobro in slabo knjigo, odločitev pa največkrat pade na slednjo, umetniško sicer manjvredno, a neprimeren bolj dobičkonošno.

Pričujoči roman velja za ključni del Balazsove trilogije, ki obravnava nedavno preteklost mađarskega kmečkega življa. Précej je treba zapisati, da ne gre za kakorkoli idilično, romantično prežeto prikazovanje, za morebitne lirične opise narave, običajev, opravil ali kaj. Kmetstvo je pri Balazsu zgolj grob temelj, na katerem z epskimi, tudi baladnimi, če hočete, prijemlji gradimo npravstveno, sploh duhovno podobo naslovnega junaka, ovčarja, ki se po koncu prve svetovne vojne

vrne v domačo vas s fronte nekje na Laškem.

Balint Fabian nikakor ne more pozabiti zadnjega boja na nož, ko je bil za preživetje prisiljen klati, preganja ga duh pokončanega italijanskega vojaka. Grozo, ki ga obhaja, skuša junak odganjati z nenehnim opozarjanjem ljudi, s katerimi ima opraviti, da ubijanje ne vodi nikamor. Za tako očiščenje ima dovolj priložnosti, saj v njegovih krajih tudi po vojni teče kri, oblastniki se namreč z vsemi sredstvi spopadejo s tistimi, ki hočejo udejani revolucionarne ideje, prenesene z ruske fronte. Ne da bi junak prav razumel, za kaj v tem boju gre, teži k miru med ljudmi. Do miru resda pride, a šele po nasilju, ki je spet vzpostavilo nadvlado močnih bogatinov nad šibkimi uporniki. Hkrati s prizadevanji po navidezem zunanjem miru se junak skuša dokopati do miru še v sebi. A naj počne karkoli, nikakor ne more dognati, zakaj žena hira in končno umre, kaj mu prikrivata sinova, od katerih mlajšega ugonobi strah, zakaj je prišlo do nesmiselne smrti prijatelja z bojišča, iz kakšnega razloga je nekdo pokončal krčmarja... Ta splet skrivnosti hoče junak sprva razvozlati s silo, zatem za vse krivi dejstvo, da vas leži na nekdanjem pokopališču, slednjic pa se mu zazdi, da bi mu po resnici lahko odgovoril samo Bog; a ne odgovoril samo na posamezna, navsezadnje obrobna vprašanja o dogodkih, ki so botrovali razkroju njegove družine, ampak celo na tako usodno vprašanje, kot je resnica o svetu, življenju sploh. Na popotovanju k Bogu, tedaj, ko ne najde miru prav nikjer več, Balint Fabian resda razkrije ozadje ženinega hiranja, sinovskega prikrižanja, krčmarjeve smrti in še česa, ne nazadnje se mu zazdi, da je v vaškem godcu prepoznal vojaka, katerega je zaklal v zadnjem boju. Toda potovanju se vseeno ne odreče, zanj prave resnice ni med ljudmi. In tako se med mašo na sveti večer na vrvi v vaškem zvoniku „sreča z Bogom“.

Po Balazsovem romanu, ki je spisan na moč jedrnatu, osredotočen zvečine na najbolj bistveno, kar lahko očrta čustvovanja, razmišljanje in dejanja junaka, ki ni kos družbenemu vrenju, pa tudi ne silni tesnobi v sebi, smo na malih zaslonih pred nedavnim gledalištvom izvrstni film, roman pa je v prevodu Marka Mureca izšel v zbirki Ljudska knjiga pri Prešernovi družbi.

D. RUSTJA

iz izložbe

Med knjižnimi novostmi, ki sicer ne bodo zbudile zanimanja večjega števila bralcev, kar pa nikakor ni merilo za vrednotenje tega strokovnega dela, je knjiga docenta za teorijo množičnega komuniciranja in raziskovalne metode na ljubljanski fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo Slavka Splichala „Mlini na veter“.

Pod tem pomensko pretehtanim naslovom so v knjigi natisnjene tri študije: „Propaganda, s cilji posvečeno sredstvo: od cenzure do mednarodnega gospodarstva“, „Razvoj reklame od stvarnosti do utopije“ in „Produkcija in distribucija v množičnem komuniciranju: vodila selekcije sporočil v komunikacijski organizaciji“.

Študije so plod dolgoletnega avtorjevega raziskovalnega dela na področjih selekcije sporočil v množičnem komuniciranju, politične propagande in reklame. V prvo študijo je vključen tudi prispevek Toma Korošca „Slovenščina v tuji radijski propagandi“.

Avtor je svoje študije v predgovoru imenoval „gradbene kamne“ pojasnjevanja značilnosti in zakonitosti, ki se uveljavljajo v množičnem komuniciranju, ker v njih obravnava predvsem tiste vidike množičnega komuniciranja, ki so po njegovem mnenju ključ za razumevanje te dejavnosti v celoti, saj z njimi „stoji in pade množično komuniciranje v sedanjih oblikah razvoja“. Velja poudariti, da imajo študije izrazit marksistični pečat, kar ob dejstvu, da je komunikologija kot posebna znanstvena disciplina razvita predvsem na Zahodu in seveda ima obeležje tamkajšnjih razmer, kaže na veliko vloženo avtorjevo ustvarjalne energije.

Knjigo je izdala Partizanska knjiga v svoji knjižni zbirki Znanstveni tisk ob podpori Kulturne skupnosti Slovenije. Za dopadljivo in premišljeno oblikovanje je poskrbel Janez Suhadolc.

Kritično o publikaciji J. Žagarja

Publikacije, kot je delo Jožeta Žagarja „Kostel — ljudje in zemlja ob Kolpi“, verjetno nima nobena občina ali krajevna skupnost v Sloveniji. Na 200 straneh priložnega formata so zbrani številni podatki, ki kažejo, da je avtor več pisanih strokovnih in znanstvenih del. Jože Žagar odmaknjen in deloma zapuščen, pasivno pokrajino prikazuje zgodovinsko, zemljepisno in etnografsko. Z ljubeznijo se sprehidimo skozi čas iz srednjega veka do najnovejših dni, borimo se s Turki in fašističnim okupatorjem, kmetujemo s Kostelci tako, kot so gospodarili nekdanji in kot gospodarijo in žive dandanes. Vrsta demografskih podatkov nam ilustrira gibanje prebivalstva pa tudi žrtve najnovejšega svetovnega klanja.

Tako je predstavljena malo znana pokrajina na južnem robu slovenske dežele in vsakdo, ki mu publikacija pride v roke, jo z veseljem prebere, saj sledi lepemu in slikovitemu jeziku. Na zavihu celo beremo, da bodo v delu našle vrsto dragocenih podatkov razne panoge znanosti — gradivo za svoje raziskovanje in dopolnitev po-

dobe o naši preteklosti in sedanjosti.

Temu zadnjemu odstavku in misli bi skoraj lahko potrdil. Skoraj. Avtor piše v uvodu, da je zbiral podatke in da je izšel kakšen članek v Dolenjskem listu, Nedeljskem dnevniku, 7 D in v še katerem časniku ali reviji. V Pregledu uporabljene literature vidimo, da so bili glavni zemljepisni podatki črpani iz Krajevnega leksikona SR Slovenije, II/1971 in seveda iz lastnega poznavanja pokrajine, kar pa ne jamči, da novejših in raznovrstnih raziskovanj ni spregledal. Žal se je to zgodilo.

Na Kostelskem so opravili vrsto naravoslovnih raziskovanj (geološka, hidrogeološka, speleološka, botanična in podobna), o katerih bi našel podatke v vrsti revij in publikacij (celo pri sosedu v svoji rodni vasi).

V publikaciji bi kazalo omeniti vsaj nekatere. Dobro bi bilo tudi, da bi avtor pregledal še revije Planinski vestnik, Proteus, Varstvo narave itd. in bi tako lahko usmeril bralca, ki bi želel o določenem problemu nekaj več podatkov. Tako pa dobimo vtis, kot da je Kostel pozabljen ne le gospodarsko, temveč tudi znanstveno.

Upamo, da bo avtor v ponatisu ali drugi izdaji to lahko dopolnil in bo publikacija tako res lahko dala celovito podobo tega dela pokrajine.

DUŠAN NOVAK

PRIROČNIKI

Po partizanskih poteh

Celotna Bela krajina in dobesedno vsak kraj v tej deželi med Kolpo in Gorjanci ima v zgodovini narodnoosvobodilne vojne res častno mesto. Da bi s pomenom in vlogo posameznih belokranjskih partizanskih poteh, knjizica, za katero je gradivo zbral in ga uredil ravnatelj Belokranjskega muzeja v Metliki Zvonko Rus. Vodnik — pridan mu je tudi zemljevid Bele krajine — vodi pohodnika od kraja do kraja na tej krožni poti in ga seznanja z vsemi pomembnimi dogodki v teh krajih med narodnoosvobodilno vojno in ljudsko revolucijo.

Pot se začne v Metliki, vodi skozi podgorjanske vasi v semiški konec in nato preko Gorjnih Laz in Črmošnjic na Bazo 20, od tam na Mirno goro, v Črnomelj in preko Dobilca v Poljansko dolino, do Vinice,

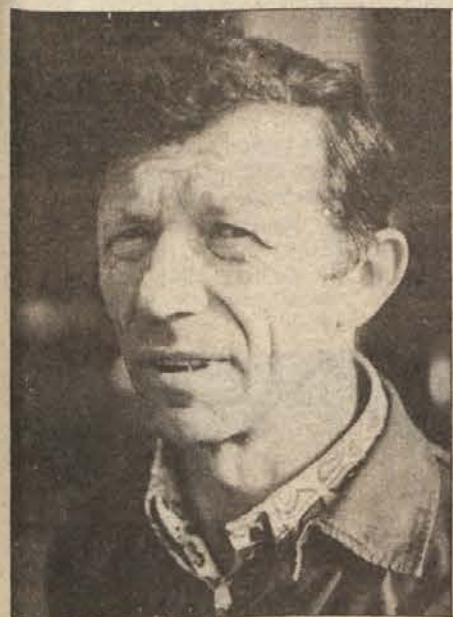

Dragatuša, preko Bojancev do Adlešičev in nato ob Kolpi in Lahinji in se konča v Bočki, tako rekoč na pragu Metlike. Ker pa je pot krožna, jo lahko pohodnik začne v katerem koli kraju.

Vodnik je torej že narejen, sedaj je treba pot še markirati, kar čaka belokranjske planince, tabornike in mladino. Na poti bo 12 kontrolnih točk z žigi. Kdor bo zbral vse žige, bo dobil spominsko značko.

M. LUZAR

A. B.

PESEM JE POVEZANA Z ŽIVLJENJEM

Nobenih besed, s katerimi bi hotel ugajati ali se postavljati, ni bilo. „Ja, zlagam pesmi,“ je priznal. Njegove pesmi so eden od njegovih svetov, kajti

veliko različnih stvari počne v življenju. Obdeluje zemljo, redi živino, z nekaj vinograda ima veliko veselja, z vajenimi kretnjami streže svoji „cirkularki“. Kruh mu režejo tudi v industriji motornih vozil v Novem mestu. Tudi tam žaga, če pa tega dela ni, poprime za drug posel. Pri tem in najbrž zaradi tega nastajajo njegove pesmi.

Miha Rukše iz Gabrja je pesnik po srcu, on ni poklični pesnik in nikoli ne bi mogel napisati pesmi na ukaz. Ne na svoj ukaz ne na ukaz koga drugega. „ne morem sestati za mizo in napisati pesmi. Pesem pride sama, povezana je z življenjem. Ko pogledam naravo ali neko stvar, lahko nastane pesem. Takrat bi moral imeti svinčnik, da bi jo zapisal. Največkrat ga seveda nimam. Ponavadi si pesem zapomnim, včasih jo skušam čez pet minut ponoviti, pa ne gre, tisti dobri trenutek je odšel. Pesem nastane kjerkoli. Ko sem v imevju delal nadure in sem zvečer pešal domov, sem se marsikakšne spomnil. Neko pesem sem zložil, ko sem se nekoč vračal s Primorskega. Nekje pri Trebnjem na vlakcu sem jo stresel iz rokava, nastala pa je verjetno zato, ker sem slutil domači kraj. Eno pesem, ki jo znam še danes, sem sestavil, ko sem se nekega večera sprehal ob samotnem jezeru v Kanadi. Drugače pa, kdo bi se spomnil vseh priložnosti!“

Začetki njegovega pesnikovanja so daleč, mnogi zaznamujejo rojstvo otroka ali smrt matere na povsem dru-

gačen način. Ne spomni se kakšnega posebnega dogodka, od katerega naprej bi pisal pesmi o Gorjancih in o svojem kraju, to dvoje je z njim in v njem. Ko so njegovi prijatelji in znanci odhajali k vojakom, je svoje občutke in slutnje njihovih izpovedoval v pesmih. Za mnoge je to manj vredno početje, sam pa misli drugače. Takrat v svojem življenju, ko je Miha sam skušal, da imajo najsvetlejšje človeške podobe tudi nekaj grozečih temnih senc, je bil že povsem prepričan, da tudi pesem pomaga človeku iz stiske. „Rajši, kot da bi pil, sem pel. Tudi če mi ni bilo dobro, sem pomislil na pesem. Pesem človeka potolaži, ob njej pozabi na tuje slabosti, z njo premaga veliko svojih slabosti.“

Miha zna večino svojih pesmi na pamet, precej od teh jih ima tudi zapisanih. So na listih, včasih so ždele na zaprašenih deskah v delavnici ob njegovem vajenskem delovnem mestu. Vse te pesmi so njegovi originali. Včasih so vzvišene in obsijane z žarom svetlega mladostnega spomina, včasih so polne temačnih podob, ponekod so okorne, vselej pa so človeško, iskrene. So iztrgani podatki iz nekega življenjepisa in zaznamujejo neka čustva in življenjski utrip včasih že davnih dni. Miha zлага pesmi in le tu in tam se v njem oglasi mogočna želja, da bi te pesmi kdo prebral, jih popravil. „Kar je povedano, se pozabi, kar je zapisano, ostane.“

Prenekateri svoji pesmi skuša Miha poiskati napav. Pravi, da znajo to bolje

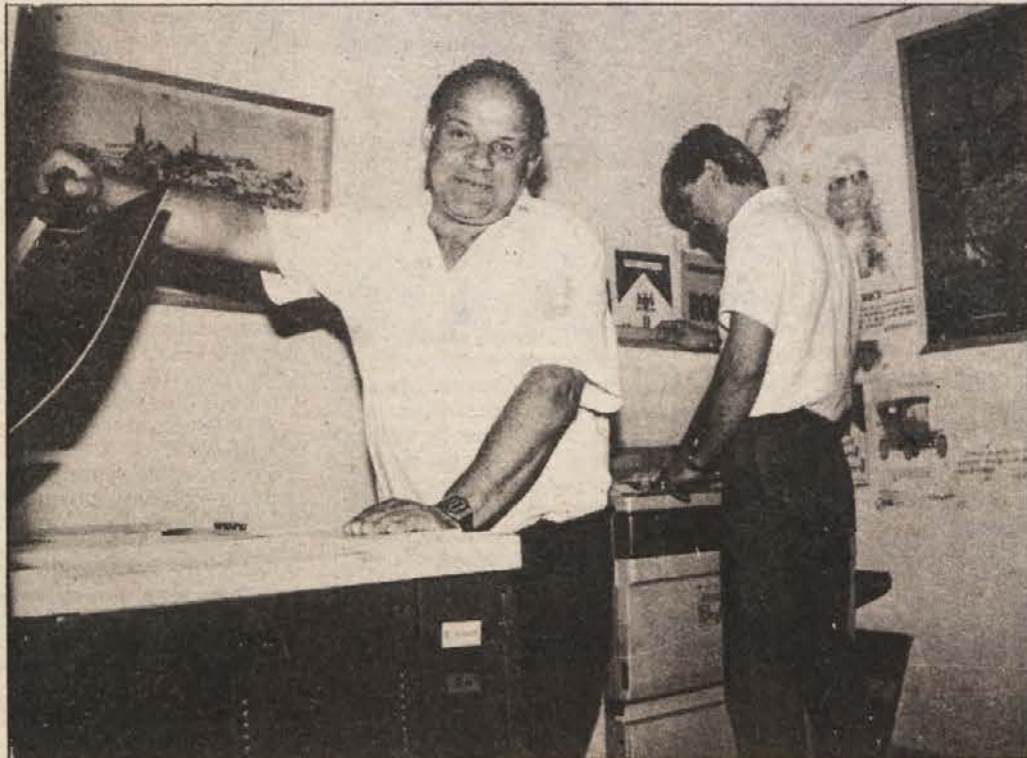
narediti tisti, ki se ukvarjajo s tem. Nekoč je pokazal neko svojo pesem Lojzetu Slaku, pa je ta rekel, da je besedilo ponarejeno. „To ni bilo res,“ pravi Miha, „ker nikoli ne posnemam tujih pesmi.“

Miha poje v vaškem pevskem zboru, kateremu je že ponudil nekaj svojih pesmi z melodijo in brez nje. Kadar zbor ne nastopa, je Miha samo obiskovalec in tedaj posluša druge. Včasih sliši tudi svoje stihe. Zadovoljen je, da se uveljavlja nekaj tistega, kar je ustvarila njegova misel. Ta misel, ki rojeva pesem, pa nikoli ne miruje. Ves čas svi-ga z gorjanskih pobočij in se v dolini ustavlja ob zgarani kmečki materi ali sredi gruče razigranih otrok, razneži se v toplim objemu sredi tihega gaja, zapoje si na vaški veselici, potem pa se nemo zazre tja daleč preko luže, kjer se morda prav tedaj nekdo spominja izgubljenega doma. Vselej pa ta misel za hip obstane, kot bi jo zadržal pljusak grenkega spomina. In takrat Miha postane otožen. Premaga ga spomin na nekdanje revno življenje, svoje in pre-mnogih kmečkih ljudi, ne le v Gabrju, ampak tudi v krajih, ki jih samo sluti. Otožen pa je le za hip! „Danes tudi baje-tarji živijo bolje kot včasih.“

Ta občutek ga opogumlja, optimizem se razrašča v njegovi pesmi. Pa vendar Miha ne prezre, da so pravičnost in resnica in sreča vseh še vedno le malo več kot le pobožne želje dobrih ljudi.

VSAKDANJI KRUH NA TISOČ NAČINOV

PASTIRČEK, KI JE DVAKRAT DIPLOMIRAL

Fotokopiranje vsaj pri nas še ne poznamo dolgo. Je pa to zmeraj bolj potrebna dejavnost. V svetu, ki se vse bolj birokratizira, so vsak dan potrebne fotokopije različnih dokumentov. Brez fotokopiranja pa tudi ni separatov iz dragocenih in redkih knjig. Medtem ko v Novem mestu še pred štirimi leti tako rekoč ni bilo mogoče legalno fotokopirati (take možnosti so imeli samo v nekaterih ustanovah in tovarnah, kjer pa so zasebnikom to storitev opravili le po prijateljskih zvezah), je zdaj že več obrtnikov, ki se ukvarjajo s to dejavnostjo. In prvi med njimi je bil, menda na področju vse Dolenjske, prav Nace Gregorčič. Danes je postal pravi pojem za to dejavnost, saj ljudje rečejo, da gredo fotokopirati k Nacetu.

„Dela mi ne manjka,“ pravi Nace. „K meni prihajajo iz delovnih organizacij in ustanov, oboji pa pri meni ustvarijo domala ves promet. V zadnjem času je tudi veliko dijakov in študentov. Vsem poskušam ustreči tako s kvaliteto kot s hitrostjo. In reči moram, da imam veliko stalnih strank. Seveda je potrebno za tako delo tudi dosti napora. Včasih se zgodi, da se mi pokvari stroj, pa potem nesem fotokopirat v Ljubljano, samo da us-trežem. Včasih je potrebno tako rekoč preko noči narediti veliko kopij, pa najamem študente in delamo vso noč. Zadovoljna je stranka, tudi študentom ni odveč denar, ki ga zaslužijo pri meni, zadovoljen pa sem tudi jaz zaradi dobro opravljenega dela. Pri vsej stvari namreč ni pomemben samo denar. Ko sem pred štirimi leti začel s to obrtjo, mi vsak mesec ni ostalo več kot pet starih jurjev, pa še zadolžen sem bil do vratu pri Beogradski banki in pri prijateljih. No, potem se je odprlo in danes mi res na manjka dela.“

In kaj je Nacetu Gregorčiču najbolj pri srcu? Predvsem to, da je sam odgovoren za svoje delo. V nobeni službi namreč ni bil zadovoljen. Prišlo je že tako daleč, da je začel razmišljati, ali ni kaj narobe z njim. Potem pa je odkril, da se povsod dogaja vse preveč nepravilnosti in krivic, ki pa so ga bolele. In tu je jedro njegove zgodbe!

Njegov začetek namreč ni bil obetaven, in če bi verjel pogovoru, da se po jutru dan pozna, bi moral že obupati. Že s sedmimi leti je moral iz rodnih Zbur, kjer se je rodil v družini s petimi otroki in manj kot hektarom zemlje, v Šentjernejo za hlapčka. Pravzaprav je pasel krave in opravljal druga podobna dela. Do hlapca, ki je že lahko okomatil konja in tudi vozil z njim, ni nikoli priplezal. In še danes pravi, da mu v življenju ni bilo čisto nič podarjenega. Iz Šentjerneja ga je vodila pot v Mokronog, Stično in Domžale. V teh letih ni nikoli spal v postelji, večkrat je bil tepen kot sit, končal pa je štiri razrede osnovne šole. S petnajstimi leti je sklenil, da se postavi na svoje noge. Zaposlil se je pri ljubljanski komunali, potem pa v bolnišnici za vratarja.

„Zmeraj sem se bal, da bi ostal hlapec in da bi se zapil,“ pravi danes. In ta strah, zlasti pa prestane krivice so ga gnale, da je začel hoditi v šolo. Šest let zapored je hodil vsak večer v šolo in končal osemletko in gimnazijo v Šubičevi v Ljubljani. Nekdanji pastirček iz Zbur je tedaj postal študent na šoli za socialne delavce. „Za socialnega delavca sem šel študirat, ker sem hotel pomagati takim revežem, kakršni sem bil sam.“ Ko je ko-

nčal to šolo, se je zaposlil v Novem mestu, kjer se počuti v resnici doma. Delal je pri Gozdnem gospodarstvu, kjer je spoznal, kaj pomeni alkoholizem za dolenjsko ljudstvo. Kasneje je bil referent za posebna socialna vprašanja na novomeški občini ali „ciganski referent“, kakor so govorili ljudje. Znanja mu še ni bilo dovolj, iz socialnega dela (ki po njegovem deluje samo do tam, do koder se lahko pelješ z avtom, sploh pa je socialno delo navadna utopija, saj mečejo v en koš delomirzne in resnične reveže) se je začel umikati v pravo. Ob delu je končal prvo stopnjo prava. In ker se reševanje romskega vprašanja ni pomaknilo nikamor, se je zaposlil kot vodja splošne službe v enem izmed tozdov na železnici.

„Nekoč sem hodil po Novem mestu in skušal najti koga, ki bi fotokopiral, ker se je naš stroj na železnici pokvaril. In tega nikakor nisem mogel opraviti. Poleg tega sem vedel, da naš delavec, ki je fotokopiral za železnico, uspešno prodaja fotokopije tudi zasebnikom. In tedaj sem si dejal, saj to bi pa šlo! In tako sem odprl delavnico.“

Danes je srečen, ker ni sledil mnogim Dolenjcem, ki se še zdaj udinjajo na Nemškem. Pravi, da je zadovoljen sam s sabo. Iz neukega pastirčka je „nekaj“ postal in teh dveh diplom mu nihče na svetu ne more več vzeti. Njegov dvanajst let stari sin bo kmalu končal osnovno šolanje, potem bo že moral počasi prevzeti očetovo delavnico. Njegove poti bodo manj zavite, kot so bile Nacetove, saj ga namerava med drugim poslati tudi na Nizozemsko, kjer naj bi se pri evropskem zastopstvu Canona naučil ravnanja s stroji in servisiranja (Gregorčič uporablja stroje te znamke).

Pri 45 letih Nace ne zna plesati, ker ni bilo nikoli priložnosti, da bi se naučil te veščine. Zato pa ni pozabil na svojo bridko mladost in rad pomaga. Pri njem zastoj fotokopirajo iz kolesarskega in plesnega kluba, letalskega centra, rokometiški, dijaki in študentje pa imajo popust. Torej Nace Gregorčič še vedno ne more iz kože socialnega delavca.

J. SIMČIČ

Razširil bi rad hišo, uredil poslopja, a kaj, ko je v gručasti vasi, kjer hiše in gospodarska poslopja kar silijo eno v drugo, komaj prostora, da obrneš voz.

Z vojno se je Martin srečal na najbolj krut način že, ko mu je bilo komaj petnajst let. Aretirali so ga belogardisti in ga odvlekli v Stopiče, kjer so ga imeli skupaj s še nekaterimi domačini štirinajst dni zaprtega v neki kleti. Od tod so ljudje izginjali v Šentjoško hosto, kjer so se dogajale grozne stvari. O tem se je mladi Martin lahko prepričal na lastne oči. Skupaj s še nekaterimi je bil obsojen na smrt in odpeljali so ga na morišče. Skupinica, v kateri je bil on, je bila obsojena na streljanje, najprej pa so morali gledati, kako so zverinsko pokončali trojico, ki je bila obsojena na mučeniško smrt. Med njimi je bila tudi mlada partizanka in Martinov znanec Franc Erjavc iz Gabrja. Ko so rabilj opravili svoj krvavi posel in se pripravljali na streljanje, pa je prišla za Martina odrešitev. Njega in še nekatere so odpeljali nazaj v Stopiče in mu pojasnili, da je šlo za pomoto. Mislili so namreč, da so prijeli njegovega nekaj let starejšega brata Jakoba. Ta je delal takrat za partizane in je bil pozneje v Tomšičevi brigadi pri Žužemberku hudo ranjen. Umrli je v bolnišnici v Jelendolu.

Martin ni hotel več čakati doma, da ga bodo okupatorjevi hlapci zopet aretirali, bodisi po pomoti ali ne. Odšel je k Gorjanskemu bataljonu, od tam pa v prvi bataljon desete brigade. Tam je prišel do ruskega brena in tako je postal eden od najmlajših mitraljezcev. Od svojega orožja se ni ločil ne podnevi ne ponoči in rešil ga je iz nešteti težkih zagat. Na koncu pa ga je moral le odvreči v Krko. Prvi bataljon 10. brigade je pri Velikem Ajdovcu, kjer so ga presenetili Nemci in belogardisti, hudo nastradal. Precej tovarišev je bilo ujetih in pri cerkvi postreljenih, nekaj pa se jih je le prebilo iz smrtnih klešč. Martin Luzar se je rešil skupaj s puškomitraljezecem Francem Ščinkovcem, doma iz Mačkova. Znašla sta se pri prvem bataljonu Petnajste brigade nad Dvorom. Pa tudi tu ni bilo počitka. V bele halje oblečeni belogardisti in Nemci so prodirali z vseh strani, Franc in Martin pa sta iz cerkvenega zvonika žgala po njih in ščitila umik bataljona. V vasi sta ostala sama in komaj sta se rešila na cesto proti Soteski, po kateri pa se je že bližala kolona nemških vozil. Zapresketali so strelji, mitraljezca sta se zvalila po bregu proti Krki in si tako rešila kožo. Za njima so bili sovražniki, pred njima rešilni gozdovi kočevskih hribov, vmes pa ledeno mrzla in globoka Krka. Franc, rojen ob Krki, je znal plavati, podgorski Martin pa ne. Kaj sedaj? „Odvrti vse, zlezi meni na hrbet, z rokami tolci po vodi in z nogami brcaj. Pa hitro!“ mu je zavpil Franc in vrgla sta se v mrzli objem vode. Komaj sta prišla do drugega brega, kjer je moral Martin z rokami razbijati led, da sta se lahko oprjela odrešilnih vej. Za njima so v Krki ostali mitraljeza in topla plašča, na drugi strani pa je sovražnik zaman raztresal svoj svinčeni bes. Premražena, na pol gola, vendar živa sta stekla proti Suhi krajini, kjer so ju čakali topla peč in ostanki njunega prvega bataljona.

TONE JAKŠE

ZMRZNIL SEM NA MRTVI STRAŽI

Nepremično je stal ob drevesu na mrtvi straži. Vsenaokoli je ležal globok sneg in v nočno tišino je kdaj pa kdaj odmevalo le oddaljeno streljanje na hrvaški strani. Tam so hrvaški partizani pripravljali prostor za prehod slovenskih brigad v Kordun. Spodaj v dolini, kjer je bilo komaj slutiti šumenje Kolpe, so prežale ustaške zasede. Že najmanjši premik bi lahko izzval smrtonosni strel. Mraz je počasi, a vztrajno prodiral do kosti. Od celodnevne pohoda v globokem snegu razmočena obleka je počasi postajala trd oklep, ki se je zagrizel v utrujene ude. Sedemnajstletni puškomitraljezec Martin Luzar je vestno opravil svojo nalogo. Ko pa je na straži dobil zame-njavo, je komaj še hodil. Noge so mu tako prezeble, da mu je bolničar, ki mu je hotel pomagati odstraniti obutev in obleko, z njih potrgal tudi kožo. Za nekaj časa je bilo za mladeniča konec težkih pohodov. Zdraviti se je moral v partizanski bolnišnici.

Ko se prvega septembrskega dne pri Luzarjevih na Jugorju nad Gabrjem pogovarjamo z Martinom o vojnih doživetjih, se je kar težko vživeti v njegovo pripovedovanje. Dolina pod Gorjanci diši po sveži otavi in topli zrak, ki veje iz doline po slemenih navzgor, je poln bogatih jesenskih obetov. Martinu pa se ni težko vživeti: sklepni revmatizem, boleči spomin na tiste dni, mu komaj dovoljuje, da bi opravljal nujna kmečka dela na svoji mali kmetiji. Malo mu sicer pomaga, ko se enkrat na leto zdravi v toplicah, pozdravil pa se verjetno ne bo nikoli. Zato pa bi rad vsaj za sina, ki je končal srednjo kmetijsko šolo, pripravil primeren start za kmetovanje.

NAGRADA V PODBOČJE

MARIJA ŽARN iz Podbočja je nagrajenka predzadnjega nagradnega reševanja križanke. Zrebr jo je izbral izmed 50 reševalcev in ji dodelil zanimivo knjigo Vaneta Marinovića „Metulji med zvezdami“, posvečeno padlim slovojem, ki jo poznavalcem smatrajo za eno od najplemenitejših pripovedi o borbi in revoluciji. Rešite to križanko in pošljite rešitev na naslov: Uredništvo Doljenskega lista, Germova 3, Novo mesto, s pripisom KRIŽANKA. Lepe knjige čakajo!

NAGRADNA KRIŽANKA - NAGRADNA KRIŽANKA

DL	ODGAH-TEV	RAVNINA	DOPOL-NILNI PREDLOG	TUR-GOSTISCE	DL	PESNIK	VRSTE IZ RODO KONJ	KDOR MELJE ŽITO	LISTNIK
ZOROB-LJENA TRONA SNOV					SIJAJ HRUP				
DEL TELESA					GL. M. NORVEŠKE PREBIVA-LEC NA GRICU				
KRISTU-SOV NAUK									
DEL TEDNA VRSTA LIKERJA				GORSKI VRH NAGRADA			ARAB ZREBEC RIM. VOJ-SKOVODJA		
						NASILEN VSTOP			
DL	HLEV	VRSTA USNJA ZLAHNI PLJN		MOCVIR-NAT SVET RIM PESNIK				PRESTOL-NICA BA-BILONIJE	TEKOČA VODA
ZIM VOZILO			ZOFA TEZA EMBLAZE						
TRDOST				ORATAJ LIRSKA PESEM					
HUJSKAC					GR. BOGINJA PRAVICE RADO MURNIK				
CIRILSKA CRKA			KNAP			TIBET GOVEDO			
Z. IME			PREPLAH				DL	DARUVAR	

prigisice misli

Ko človek odpušča, se dvigne visoko, nad tiste, ki so ga prizadeli.

B. SHAW

V boju mnenj se okrepi moč mišljenja.

S. ANDRES

Slepi smo, kadar nam to prav pride.

M. SOLDATI

Vsaka resnica, ki ostane neizgovorjena, je laž.

R. VRPG

Kolesa se prenavljajo

Tudi pri kolesih so se začele tehnološke spremembe — Hitrejša, udobnejša, lažja, z avtomatiko

Kolo je, odkar ga ljudje uporabljajo kot najbolj množično prevožno sredstvo, doživelo le malo tehnoloških sprememb, kar je pravzaprav čudno, če vemo, do kakšnih velikih sprememb je prišlo pri drugih prevoznih sredstvih. No, zdaj je, kot govore vesti iz sveta, prišlo na vrsto tudi kolo.

Izdelovalci biciklov so na ceste poslali že prve generacije novih koles, katerih že zunanji videz kaže, da so res nekaj novega. Izdelovalcev ni toliko zanimal zunanji videz, saj so se bolj posvetili novim rešitvam pri prenosu moči, hitrosti, udobnosti in zmanjšanju teže.

Se največ sprememb je opaziti na modelu, ki mu pravijo „počivalnik“. Voznik tega novega modela lepo udobno sedi na širokem sedežu, noge ima iztegnjene naprej in tako lagodno poganja pedala. Tudi klasično krmilo bi na tem modelu zastoj iskali spredaj. Konstruktorji so ga pomaknili pod sedež, točno na mesto, kamor roke najbolj naravno pridejo, ko voznik pol leže sedi na kolesu. Prednosti so

Med ostalimi novostmi naj omenimo še prizadevanja, da bi izdelali samodejne menjalnike hitrosti. Nekatere ameriške firme so že poslale na tržišče dodatke, ki jih je mogoče vstaviti na že obstoječe modele in se z njimi voznik osvoboditi skrbi, kako prestavljati, saj naprava samodejno menja brzine.

Kot objubljuje konstruktorji, so vse te novosti šele znamenja velike tehnološke revolucije, ki bo zajela proizvodnjo koles.

MiM (Vir: Newsweek)

Strah dela slabe zaveznike.
J. JURČIČ

Vrzite iz književnosti lju-bezen in seks, in ne bo je več.
I. B. SINGER

Neumnost najbolje dojameš, kadar jo narediš.
A. ISAKOVIČ

Zaljubljeni ljudje le to ve-rjamejo, kar jim v priklad hodi.
J. JURČIČ

Sveti zakon z ideologijo onemogoča svobodno misliti.
I. TORKAR

O posteljah

Najdražja za 2 milijar-di

Človek preživi, oziroma pre-spi v postelji skoraj polovico svojega življenja. Nekateri so se tega dejstva zavedali in so si dali narediti razkošne in drage postelje, ker so pač radi živeli razkošno (so pač lahko tako živeli).

Menda je imel najlepšo, naj-dražjo in najbolj razkošno posteljo doslej Ludwig II. Bavarski. Videti je bila kakor ka-kšna katedrala, zanjo pa je odštel v današnji vrednosti dve milijardi dinarjev (novih!).

Nekoliko bolj skromen je bil kardinal Richelieu, ki je imel lepo prenosno posteljo. To ni bila kakšna majhna zlo-žljiva stvarca, temveč težka posteljna lepota, ki jo je ste-žka dvignilo šest mož. Široka pa je bila tako, da so morali razširiti vrata, kadar se je kar-dinal odločil prespati v običaj-nejših hišah. V ta namen je imel zidarje, ki so širili vhode, okna ali celo izkopali novo odprtno v zidu, da se kardinalu ni bilo treba ločiti od ljubljene postelje.

Me znanimi ljudmi, ki so več-ji del tudi budnega časa preživel v postelji, so še pe-snik J. Milton, Aleksander Ve-liko, Churchill.

Skrb za glas

Za slavne ljudi ni dovolj samo skrb za zunanost

Mnogi slavni ljudje skrbno ure-jajo svojo zunanost, posvečajo veliko pozornosti garderobi, pri-česki, ličenju, pozabljajo pa na svoj glas, ki je velikokrat mnogo bolj pomemben kot vse skupaj. Tako vsaj trdi dr. Lillian Glass, strokovnjakinja za grlo, ki je s svo-jim znanjem pomagala že števil-nim zvezdnikom, da so dobili pri-vlačnejši in lepši glas.

V njeni kliniki ne popravljajo predolgih nosov, ne dvigajo pove-šenih prsi in ne odstranjujejo odvečnega sala na trebuščkih zvezdnikov in zvezdnice, temveč se lotijo glasilk, sicer zdravih, a pro-izvajajočih ne dovolj privlačen glas, hkrati pa tudi drugih or-ganov, ki so soudeleženi pri govorjenju. Včasih se lotijo tudi čustvenih tonov v govorjenju. Sk-ratka, lotevajo se „slabega glasu“.

Če je to potrebno, niti ni važno, saj navsezadnje prenekatera plastična operacija tudi ni, pa vendar ljudje zmečejo zanjo obilo denarja. Važno pa je, da se človek sam pri sebi bolje počuti. In če si to reče še s prijetnim, novim glasom, po-tem...

Tehnološko visoko razvita družba ni nujno tudi kulturno visoko razvita družba.

M. KMECL

REORGANIZACIJA

„Reorganizacija bo, mora biti!“ je pribil predsednik de-lavskega sveta na zadnji seji. „Podjetje je majhno, če ne bomo rentabilni, nikoli ne bomo prišli ven iz te barake. Poglejte, tovariši,“ je nadaljeval v nekoliko mehkejšem to-nu, pripravljen, da ga še bolj zmehča, da bi nas pregovori-l, „plače imamajhne, baraka bo morda vzdržala samo še letošnjo zimo, nujno je, da nekaj storimo.“

Iz zadnjih sedežev nisem mogla videti njegovega ob-raza, saj je bila soba vsa zakajena. To, da so nam dovolili kaditi, kar smo pri ostalih sejah smeli samo v odmorih, je bil najboljši dokaz, da je razprava važna.

O reorganizaciji se je že dolgo časa šepetalo, nato govo-rilo na glas. Vsak dan je kdo prinesel nove, najnovejše vesti, ki so izpodbijale prejšnje, gotov pa ni bil nihče, kaj bo to pomenilo za ljudi, njihovo delo, počutje in sodelovanje z ostalimi podjetji.

„Res je,“ je pritrdil direktor podjetja, ne moremo se pritoževati, da kuverte pokajo vsakega prvega, ko dobimo plačo. Denar so sicer zamenjali čeki, vendar vsota, napisa-na na njih, prav tako pomeni naš standard. Podpiram predlog predsednika DS: Vsakdo se mora potruditi, kolikor se more, da bomo lahko čimveč dohodka namenili za gradnjo. To pa je izvedljivo samo tako, če bodo zasedli delavci tista delovna mesta, za katera so sposobni. Verjetno bomo morali tudi ukiniti določena delovna mesta.“

„Kaj pa ljudje?“ se je zaslislalo nekje iz ozadja. „Mar to pomeni, da se bodo znašli na cesti?“

„Ne,“ je direktor mirno odgovoril: „Ljudi bomo, kot sem že rekel, predstavili na druga, morda tudi nižje ocenje-na delovna mesta. Kdor seveda ne bo zadovoljen, si bo lahko poiskal drugo zaposlitev. Preveč ljudi z neustrezno izobrazbo in prakso zaseda taka delovna mesta, za katera niso sposobni.“

Po dvorani je završalo. Zašumele so vrečke z bonboni in prasketali vžigalniki.

Knjigovodkinja Meta se je strinjala z reorganizacijo, saj je izjavila, da so ji zadnjo zimo ozebli prsti, ko je knjižila bilanco. Zamrznile so namreč cevi centralne kurjave zara-di slabe izolacije barake, zato je knjižila v rokavicah, pila čaj, pomešan z dobro domačo slivovko nekje z Doljnske-ga, ter odpirala okna, da je ne bi kdo zasačil.

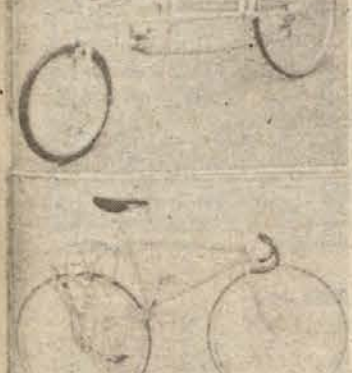
Nekateri so ostali neprizadeti. Mnogi kljub razlagi niti vedeli niso, kaj je to reorganizacija, tisti, ki so pomen besede razumeli, pa so godrnjali, da se mnogo govori, a ostane vse po starem. Morda so si nekje megleno predsta-vljali neke spremembe, ki pa niso bile povezane z njih-o-vim vsakdanjikom. Vsi pa so bili seveda prepričani, da mesta, ki jih zasedajo, niso previsoka za njihovo delo.

Predsednik si je obrisal potno čelo, preden je nadaljeval, pa ne zaradi tega, da bi peči centralne kurjave premočno delovalo. Prav tiste dni je kurjač že nehal kuriti. Ne, vroče mu je bilo zato, ker ni bil gotov, ali bo predlog, ki mu je bil toplo priporočen, sprejet s potrebno večino.

„Kdo je za?“

Pogledala sem po dvorani. Najprej plaho, potem pa vse odločneje so se dvigale roke delegatov. Po majnem premo-ru, čisto nazadnje, sem jo dvignila tudi jaz.

MARINA

Kolo „počivalnik“ in „leteči krožnik“ z nenavadnim pogonskim mehanizmom.

Precejšnje: predvsem je novo kolo stabilnejše, ker ima težišče nižje, hkrati pa dosega večje hitrosti in lagodnejšo vožnjo, ker skupaj z voznikom potujeta z manj zračne-ga upora.

Prvo množično proizvodnjo bi-ciklov počivalnikov pripravljajo na Nizozemskem. Njihov model ima 10 prestavnih hitrosti, dolg je toliko kot običajna kolesa, tehta pa slabih 15 kilogramov. Poskusi so pokazali, da se izredno obnese na dolgih vožnjah in pri vožnji na-kraber. Še cena: kolo z desetimi prestavami stane okoli 500 dolar-jev, z dvanajstimi pa je za 50 dolarjev dražje.

Druga novost je model, ki pri-haja iz Avstralije, ime pa so mu dali „leteči krožnik“. Izrazito nov je mehanizem pogona, ki ga je iz-pitatelj zasnoval tako, da voznik doseže za polovico večji izko-ristek. In kar je za ljubitelje kole-ristva še bolj zanimivo, skoraj polovico cenejši je od holandske-ga „počivalnika“.

1 TOMO KRIŽNAR

MOJE AFRIŠKE POTI

Ležimo v ostri travi požgane savane: štiri kure, su-danski kozi, osel Janez in jaz. Ležimo in hropemo. Gori v modri neskončnosti se peni tisto, kar sem kot ciciban risal na vsako risbo — sonce. Prekleta pošast. Točno nad nami visi. Poldne bo. Orjaški kruhovec kraj nas v obupu zviija gole veje v besneči pekel vročine in svetlobe. Edino drevo je daleč naokoli. Do naslednjega na robu obzorja bo spat uto ali dve hoda. Tudi ta je brez listja. Požar je zadnji oblak kobilic, ki vsako leto ob koncu sušne dobe pobere zeleni davek v tej trpinčeni deželi.

Ko se sonce spusti za pol poti proti gričem, postavi-m solznega Janeza na noge, naložim nanj kokoši, na vrh navežem kozi in krenemo. Naravnost v sonce gremo.

Bilo je v Mariboru enkrat pozimi, takrat, ko se je vreme najbolj kisalo, ko sem bil sredi izpitov in me je tiščal ob tla moralni maček, ker sem namesto k zob-ozdravniku že drugič zašel v kino. Takrat mi je zašla v roke velika luksuzna knjiga. „Die letzte Paradise dieser Menschheit“ je pisalo na ovojnici, spodaj na sliki pa so pod kokosovimi palmami plesale golorite lepote. Med opisi srečnih ljudstev, ki žive v še devi-ški naravi, sem našel tudi črno plemo, za katero je pi-salo, da je zaradi svoje naravne izolacije ohranilo staro kulturo in prvobitni način življenja. Plemo naj bi se imenovalo Nuba, svoj raj naj bi uživalo na jugu Sudana, v divji provinci Kordofan. Nenadoma sem začutil, da mi je dovolj moderne civilizacije, da je sk-rajni čas, da nekaj storim zase, in da bo res najbolje, če zvežem spalno vrečo in se odpravim proti Afriki.

Pravzaprav me je vleklo v Afriko že od tedaj; ko sem prvič prebral „Curi Muri v Afriki“. No, in zdaj me je nesto dol že četrtič.

Prespal sem noč na prtljažniku kupeja vlaka za Beograd, z mednarodno študentsko izkaznico za polovično ceno priletel v Kairo, spel prespal 1000 km na prtljažniku, v tretjem razredu vlaka za Asuan, se

potem dva dni zibal po Nilu in v 10 dneh prispel v Khartum.

Prvi problemi so se pojavili šele, ko sem sorodnike sudanskih študentov iz bogatih muslimanskih družin, ki študirajo pri nas, skušal prepričati, da živi na koncu njihove dežele kulturno afriško plemo, in jih prosil, če mi povedo, kako se da priti tja. Gostitelji so zmajevali z glavami, zgražali so se in mi dopovedovali, da Evropejcu ni vredno hoditi tjakaj, da je tam samo divjina, divjaki, lakota in dolgčas. Na vsak način so me hoteli spraviti gledat novo konferenčno poslopje v marmorju, steklu in z vodometi v mondeni četrti Khartuma pa nacionalni ponos, veliki jez na Nilu, nato pa me poslali v turistični center ob Rdečem morju. H črnim primitivnim barbarom pa naj kot prijatelj njihovega sina, ki bo nekoč diplomiran inženir in gospod, ne bi hodil.

Tudi na ministrstvu za informacije mi vratar ni vedel povedati nič pametnega.

Na geografskem oddelku khartumske univerze se je profesor z debelimi naočniki za dalj časa zamislil, nato pa skomignil z rameni in me poslal v domo-znansko knjižnico. Na neki zaprašeni polici mi je po dolgem iskanju uspelo najti zamaščen zvezek neke-ga kolonialnega misijonarja iz angleških časov, kjer

je bilo zapisanih nekaj besed o težavah z divjimi plemeni v centralni provinci Kordofan, kakih pet dni hoda od zahodnega brega Nila, ki se ne puste pokristjaniti, ne marajo učitelja in tudi arabske trgovce spode, torej sploh niso uporabni za nobeno pametno eksploatacijo.

V marcu je v Khartumu že hudičevo soparno. Zato sem se zatekal v tamkajšnji hotel Hilton, kjer sem na stranišču z air condition dolge ure prebiral stripe in se nacejal z mrzlo vodo. Tako sem ob neki priliki v kiosku s časopisi vsega sveta odkril bogato ilustrirano knjigo nemške avtorice Leni Riefenstahl z naslovom „The last of Nuba“. Ta 60 let stara ženska je bila z ekspedicijo pri Nubijcih pred osmimi leti. Tri leta je filmala in zapisovala in s knjigo zaslužila lepe denarce. Prodaja se s tako naglico kot časopis, čeprav stane 80 dolarjev. Od nekega marksističnega etnologa, tudi Nemca po rodu, sem kasneje zvedel, da je pisateljica prodajo knjige pospešila tudi s slika-mi krvavečih nubskih glav, baje je Nubijce z denarjem pripravila, da so se tolkli, rezali in počeli druge krvoločne reči, ki jih sicer nikdar ne počno. To pač zahteva domišljija nemških bralcev, ki uživajo v takem čtivu, zavedajoč se pri tem svoje rasne večvrednosti.

Knjiga je res privlačna, a opaziti je, da je bila Leni Riefenstahl pred zadnjo vojno in med njo glavni sne-malec Hitlerjevih propagandnih filmov. Jaz sem hvaležen Leni Riefenstahl predvsem za dobro zri-sane zemljevide Nubskih gora z natančno označeni-mi vasicami, ki jih je obiskala. Smer sem tako poznal.

Za potovanje v južne sudanske province je potrebno posebno dovoljenje. Na policiji so mi za-dirčno povedali, da je področje Nubskih gora za do-mače in tuje popotnike zaprto. Kasneje so mi namig-nili, da se da naklonjenost policijskih komisarjev ku-piti z nekaj sto dolarji.

Tako sem odinil skrivaj.

NOVI EKIPNI DRŽAVNI PRVAKI — Bojanc, Smole, Novak in S. Papež so prejšnji teden v Kranju dosegli največji ekipni uspeh dolenskega športa. Z izredno taktiko in borbenostjo so ugnali celo ekipo Save in Roga, v katerih je kar pet olimpijcev. Novomeščani so tokrat tudi prvič vozili na novih, vrhunsko oblikovanih kolesih (manjše prednje kolo), ki so jih le nekaj dni pred prvenstvom dobili iz Italije. (Foto: B. Budja)

Novomeščani državni prvaki

Izreden uspeh kolesarjev na ekipnem državnem prvenstvu — Pred Savo in Rogom — Veselje tudi v nedeljo: D. Papež prvak med starejšimi mladinci

KRANJ, LJUBLJANA — 30. avgust bo ostal v zgodovini novomeškega športa zapisan z velikimi črkami. Več tisoč Kranjčanov je bilo namreč tistega dne priča popolnemu zmagoslavju novomeških kolesarjev na ekipnem državnem prvenstvu mlajših in starejših mladincev ter članov. Smole, Sandi Papež, Bojanc in Novak so postali državni ekipni članski prvaki, Glivar, Lavrič, Darko Papež in Božič pa so stali na zmagovalnih stopnicah med starejšimi. In da bo uspeh popolnejši: Darko Papež je v nedeljo postal državni prvak tudi v posamični vožnji starejših mladincev.

Takšnega zmagoslavja dolenski šport še ni doživel in temu primerno je bilo seveda tudi veselje v novomeškem kolesarskem taboru. Pogledmo si zato reče dogajanje v Kranju in Ljubljani nekoliko podrobneje.

Nobena skrivnost ni, da so si Novomeščani od članske vožnje obetali največ 3. mesto, saj sta bili vrsti Save in Roga kar s petimi olimpijci vsaj na papirju močnejši ekipe. Toda Papež, Smole, Bojanc in Novak so vse napovedi strokovnjakov postavili na glavo. Resda so prvi krog 100 kilometrov dolge proge prevozili nekoliko prehitro, vendar se zmeraj na odličnem 2. mestu z 12 sekundami zaostanka za Savo, zato pa so že po 40 kilometrih prehiteli domačince za 6 sekund in nenehno povečevali tempo. Savani, ki so se edini kosali z Novomeščani, takšni taktiki enostavno niso bili kos in nič čudnega, da so nekaj pred ciljem odstopili. Rogovci, ki so bili na koncu drugi, so za Novomeščani zaostali več kot tri minute, Astra pa že za domala devet. O premoči novomeških kolesarjev priča tudi to, da so kot edina ekipa privozili skozi cilj z vsemi štirimi kolesarji.

Ze pred člani so odlično svoj nastop opravili tudi starejši mladinci. Darko Papež, Glivar, Lavrič in Božič, ki so pred tekmo po tihem računali na prvo

dozle še ni nihče: zmago v vseh treh kategorijah. Tako pa so se morali v konkurenci mlajših mladincev zadovoljiti sicer še zmeraj dobrim 5 mestom.

REZULTATI, člani: 1. NOVO MESTO 2:07,19, 2. Rog 2:10,28, 3. Astra 2:15, 58, 4. Sloga 2:18,00, 5. Dol 2:21,20 itd., starejši mladinci: 1. NOVO MESTO 1:19,26, 2. Astra 1:21,24, 3. OBK Beograd 1:21,55, 4. Sava 1:22,46, 5. Rog 1:23,57 itd., mlajši mladinci: 1. Sloga 54,09, 2. Rog, 54,33, 3. Astra 54,42, 4. Sava 54,56, 5. NOVO MESTO 56,22.

Z velikim zanimanjem smo vsi pričakovali tudi nedeljski boj za državne naslove v posamičnih konkurencah. Ze takoj po startu je bilo jasno, da Sava in Rog pripravljata skupno taktiko, s katero se hoče mashevati Novomeščanom za ekipno vožnjo. Papež, Smole, Bojanc, Novak in Robič na to niso bili povsem nepripravljeni in njihov dogovor pred dirko je bil, da bo nekdo od njih sledil slehernemu poskusu bega. Tako je Bojanc potegnil, takoj ko sta skušala ubežati Marn in Žaubi, škoda pa, da nihče od ostale peterice Novomeščanov ni sledil še Cerinu, Lampiču in Pavloviču, ki so se pridružili vodilni trojici. Bojanc sam v tej skupini ni imel kaj iskati, saj so ga Rogovci in kolesarji Save preprosto izrinili iz skupine, ga rinili s ceste, tako da sploh ni sprintal, saj je imel 6. mesto zagotovljeno, kaj več pa ob takšni taktiki konkurentov ni mogel doseči.

Zato pa je bilo veselje tolikanj večje med starejšimi mladinci. Darko Papež je na najboljši način izkoristil previdnost favoritov, ki so budno pazili le drug na drugega. Pri tem so mu veliko

Šport iz ribniške doline

POKAL INLESU — Rokometiški ribniškega Inlesa so zmagali na tradicionalnem rokometnem turnirju v šmartnem pri Litiji. Ribničani so premagali trboveljskega Rudarja s 25:17 (17:7), v finalu pa Usnarja z 12:9 (7:6). Najboljši strellec turnirja je bil inlesovec Mate s 17 zadetki.

DELAVSKE IGRE V RIBNICI — Ribniški Riko je organizator devetih delavskih iger ZPS, ki bodo v soboto, 3. septembra, v Ribnici. Pričakujejo, da se bo na igrah pomerilo 24 ekip z okoli 900 tekmovalci, ki bodo nastopili v malem nogometu, namiznem tenisu, kegljanju, balinanju, šahu in streljanju.

STARTAJO NOGOMETIŠI — Ze v soboto se prično prvenstveni oblačni nogometiški v ljubljanski A ligi. Posebej bo zanimivo, kako se bosta odrezali vrsti Ribnice in Kočevja. Kot kaže, so Ribničani dobro pripravljene na prvenstvo, saj so v prijateljski tekmi pred dnevi igrali v Mariboru z republikanskim ligišem Železničarjem 2:2. Zadetka za Ribničane je dosegel J. Nosan.

START NA PRVO MESTO — S ekmovanjem v republiški ligi pričajo v soboto tudi rokometiški. Nevaležno vlogo prvega in največjega favorita je prevzel ribniški Inles. Brez hvona je ekipa trenerja Radica posobna vrniti se v drugoligaško društvo, svojo pripravljenost na novo

STRELJANJE ZA OBČINSKI PRAZNIK

TREBNJE — V nedeljo je bilo v Trebnju v počastitev občinskega praznika medobčinsko strelsko tekmovalje, ki se ga je udeležilo 5 ekip občinskih zvez. Vrstni red: 1. Trebnje, 2. Novo mesto, 3. Duga Resa. Zmagoviti ekipi je pripadel prehodni pokal v trajno last.

POVŠE POVEČAL NASKOK

SEVNICA — 11 šahistov se je udeležilo rednega mesečnega hitropotnega šahovskega turnirja ŠK Milan Majcen iz Sevnice. Zmagal je Povše z 10 točkami, sledijo pa: Sorli 8, F. Derstvenšek 7,5 itd. V skupnem seštevku osmih turnirjev vodi Povše z 68 točkami pred F. Derstvenškom 47, J. Blasom 46, Maurerjem 45 itd. J. BLAS

Šport

Zmaga dve leti pred rokom

Zmagoslavju novomeškega kolesarstva ob rob

Kranjsko zmagoslavje je prišlo ob pravem času. Nekateri so ga označili kot svojevrstno predrznost, kajti doslej ga ni bilo, ki bi s tako lahkoto in premočjo sredi Kranja odvezl skalp domači vrsti na čelu z olimpijci Koprotem, Lampičem in Cudermanom. Kranj je bil tisto četrtkovo popoldne novomeški. Za mladinci so na zmagovalni oder stopili še člani novomeškega kolesarstva je tisti trenutek prevzelo primat v državi, tisoči Kranjčanov so jim športno in iskreno zaploskali.

Po črtanju Sandija Papeža iz olimpijskega seznama, ne ravno bleščočem nastopu na dirkah Alpe Adria in dirki Po Jugoslaviji in dejstvu, da skoraj celotna članska vrsta s Papežem, Smoletom, Robičem in trenerjem Turkom odhaja jeseni služiti vojaški rok, so nekateri že pričeli delati križ čez prihodnost kolesarjenja v Novem mestu. Fantje so jim odgovorili na najboljši način. Ze zadnje dni avgusta so na domačih dirkah pokazali svojo pripravljenost, dokazali, da so s klubskimi treningi pridobili precej več kot z opevanimi reprezentančnimi pripravami in gosto popisanimi navodili vadbe zveznih trenerjev, vse to pa so v Kranju in tudi nedeljo v Ljubljani le še potrdili.

Večletno trdo in načrtno delo je moralo obroditi sadove. V klubu so načrtovali takšne podvige šele leta 1986, ko naj bi novomeško kolesarstvo dokončno zasedlo jugoslovanskega prestola. Fantje se za takšne plane niso zmenili, vojaške suknje bodo oblekli kot državni prvaki, zagotovo bo ob takšnem statusu tudi možnosti za treninge in kvalitetno vadbo več. In še nekaj razveseljuje: da imamo v Novem mestu tudi najboljši mladinski vrsto, celo posamičnega mladinskega prvaka.

Le kdo bi se po vsem tem še bal za prihodnost novomeškega kolesarstva? B. BUDJA

TREBANJSKI STRELCI REPUBLIŠKI PRVAKI

TREBNJE — Mladinci SD Trebnje so v soboto dosegli velik uspeh: na republiškem prvenstvu v streljanju s malokalibrsko puško v Ljubljani so namreč osvojili prvo mesto. Za zmagovalce so nastopili: Novak (469 krogov), Kaferle (454), Lazar (439).

Smola Kreša Omerzela

Zaradi okvare Krčan ob zanesljivo zmago

KRŠKO — Športna sreča in še kaj je v nedeljo na posamičnem državnem prvenstvu v speedwayu na Stadionu Matije Gubca v Krškem obrnila hrbet letošnjemu slovenskemu prvaku Krčanu Omerzeli. Potem ko so trije najboljši Krčani v najbolj razburljivo 16. vožnji že na startu povsem zaprli vodilnega v DP Pavlica iz Preloga in se je ta z drzno vožnjo prebil pred Žiberta in Gerjeviča, je Omerzel po zanesljivem vodstvu moral, žal, le pokrog pred ciljem odstopiti, strgala se mu je vrstica za plin.

Če ne bi bilo te smole, bi bil Pavlic to nedeljo že v drugo poražen (prvič ga

POTRT — Omerzel, moralni zmagovalec dirke, prejema čestitke za 3. mesto; za Žagarjem in Pavlicem je zaostal za dve točki. P. PERC

V NEDELJO MALI NOGOMET V MIRNI PEČI

MIRNA PEČ — Tamkajšnje športno društvo organizira v nedeljo turnir v malem nogometu. Zrebanje bo v nedeljo ob 8.30, igralo pa se bo na dveh travnatih igriščih. Prijave sprejemajo po telefonu 84-309 (Novljan), možno pa se bo prijavi že pred Zrebanjem. Startnina je 1.000 din.

Jubilej gore in ljudi

Leta 1914 je bila v Novem mestu ustanovljena podružnica Slovenskega planinskega društva

Leta 1914 je bila v Novem mestu ustanovljena podružnica Slovenskega planinskega društva. 1920. leta — takrat je štela novomeška podružnica SPD 84 članov — so za predsednika izvolili znamenitega naravoslovca Ferdinanda Seidla. Pod njegovim vodstvom so planinci hodili na izlete po Dolenjskem gričevju in Beli krajini. Profesor Seidl je planince seznanjal z geološkimi posebnostmi in drugimi naravoslovnimi znamenitostmi.

Veliko pozornost so novomeški planinci namenili urejanju planinskih poti. Samo na gorjance so vodile markacije iz sedmih smeri. Lepo markirane planinske poti so speljali tudi po Dolenjskem gričevju vse do Suhe in Bele krajine. Najbolj znamenito je urejal markacije upokojeni nadučitelj Liliija, za kar je bil na občnem zboru leta 1929 nagradjen s priznanjem.

1929. leta je šentjernejska župnija omogočila planincem, da so mežnarijo pri Miklavžu preuredili v planinsko zavetišče. Bilo je prvo na Dolenjskem. Leto pozneje so novomeški planinci, ki so ustanovili podružnico Slovenskega planinskega društva še v Beli krajini, pridobili zemljišče ob izviru Gosposdične. S prostovoljnim delom so uredili studenec, ki ga je ovekovečil Janez Trdina z bajko. Ob izviru so zasadili botanični vrt. O urejanju Gosposdične govori neki zapisnik z 20. avgusta leta 1931: „Zajetje izvirka je zelo lično zgrajeno v obliki polkrožnega zida, sklenjenega zgoraj s kamenitim svodom. Spredejaj je ta ograjba izvirka zaključena v obliki obočnega portala. Pod omenjenim svodom vidno prihaja iz gorskega

RAZSTAVA O PLANINARSTVU

NOVO MESTO — Od 5. do 30. septembra je v Novem mestu v predvečerju Ljubljanske banke, temeljne dolenske banke in v študijski knjižnici Mirana Jarca na ogled razstava o delovanju Planinskega društva Novo mesto od ustanovitve pred sedemdesetimi leti do danes. Ker je bila novomeška podružnica Slovenskega planinskega društva prva planinska organizacija na Dolenjskem, je razstava hkrati pregled razvoja planinstva na Dolenjskem in v Beli krajini. Razstava bo odprta tudi v nedeljo 9. septembra, ko bo pri Miklavžu na Gorjancih ob 11. uri „Dan planincev 84“, posvečen 70-letnici delovanja Planinskega društva Novo mesto.

Vlak, ki bo v nedeljo odpeljal iz Ljubljane v Novo mesto ob 7. uri, in vlak, ki bo odpeljal iz Novega mesta v Ljubljano ob 17.35 uri, bosta imela dodatne seje. Pričakujejo namreč, da bo veliko obiskovalcev letošnje osrednje planinske proslave na Gorjancih potovalo z vlakom.

pobočja na dan čista studenčnica v dveh pramenih, ki združena odtekata v žlebasto izdolben kamen. Voda pada iz njega v prostem curku — pripravno, da jo kot dragocen dar gorske prirode človek lahko prestreže v čašo ali pa v večjo posodo. Kamenita zida (v ciklopskem slogu), ki se v loku primikata proti izvirku, imata poleg arhitektonske tudi še mehansko nalogo, da zadržujeta morebitno premikanje tal v ilnati okolici izvirka. Dograjeni zidovi so dobili naposled olepšavo iz mehov, praproti in cvetnic. (Načrt za to pomembno delo sta naredila inženirja Marijan Mušič in Karol Barborič.) Pri gosposdični so uredili tudi prvo planinsko kočjo. Tedanji lastnik Trdinovega vrha, Šiška, je daroval planincem leseno kolibo, v kateri je bilo dvajset ležišč.

V kavarni Smola so planinci uredili društveno knjižnico z bogato planinsko literaturo. Leta 1936 so novomeški planinci ustanovili mladinski odsek, kar so podprli tudi tedanji prosvetni delavci.

Septembra 1949 so planinci pri Gosposdični odprli nov dom, ker je bilo staro zavetišče 1942 požgano. Novi planinski dom je dobil imena Planinski dom Vinka Padersiča pri Gosposdični na Gorjancih (822 metrov). Planinska misel se je razmahnila zlasti po letu 1970, ko so društveni organi začeli vključevati v društvo vse več mladine. Posebno opazen rezultat teh prizadevanj je alpinistični odsek. Odlikuje ga njegova delavnost. Ob dejstvu, da je v društvu zdaj nad dve tretjini mladih, se novomeški planinci ne bojijo, da bi društveno življenje zamrlo. JOŽE PERŠE

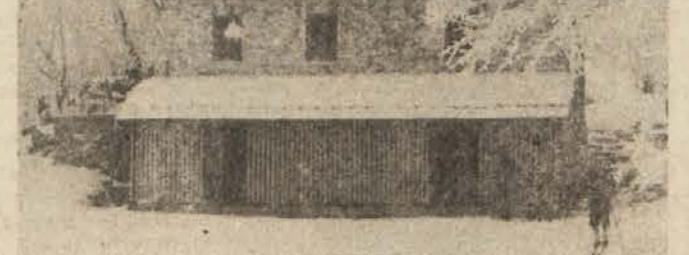

Spominska fotografija s srečanja planincev ob preimenovanju Sv. Jere v Trdinov vrh leta 1923

NA GORJANCIH NE BO DOLGČAS

Kot je že znano, bo v nedeljo pri Miklavžu na Gorjancih osrednja proslava ob dnevu slovenskih planincev. Organizator, PD Novo mesto, je za večtisočglavo množico, ki jo tega dne pričakujejo na gorjanskih košenicah, pripravil v sodelovanju z zvezo kulturnih organizacij tudi bogat program:

- Ob 10. uri bo promenačni koncert godbe na pihala iz Novega mesta
- ob 11. uri se bodo zvrstili govorniki, slavnostni govor pa bo imel Frane Šetine, predsednik RK SZDL Slovenije
- zatem se bodo v kulturnem programu zvrstili Šentjernejski oktet, folklorno društvo Kres, recitatorji in otroška skupina z igro in pesmijo
- od 13. ure naprej bo za ples igral ansambel Fantje iz vseh vetrov.

Takšno je bilo planinsko zavetišče pri Sv. Miklavžu na Gorjancih, kjer bo v nedeljo osrednja planinska proslava, pred natanko 55 leti.

POTA IN STRANPOTA

dežurni poročajo

KJE JE KOLO? — Milan Zdravce iz Gorenje Straže je 31. avgusta ostal brez motornega kolesa, ki je stalo pred stanovanjskim blokom.

OB TIŠOČAKE — Že neznan zmi-kavi je pred dnevi v samskem domu Beograda v Črnomlju odnesel Refiku Hamdaliću 3 tisočake, ki jih je imel ta spravljene v denarnici.

IZTOČIL BENCIN — V noči na 1. september je nekdo iz avtomobila Franca Tratnika iz Kota pri Semicu iztočil 25 litrov bencina. Vozilo je stalo na domačem dvorišču.

OSKUBENI DALJNOVODI — Delavci novomeškega Elektra so ugotovili, da so jim neznanec z električnih drogov daljnovoda med Težko vodo in Cerovcem pobrali prečke, vredne kar 120 tisočakov. Začuda ni nobenega izmed zmi-kavtov streso.

RAZBIJAL STEKLENO — Topliški miličniki so 1. septembra pridržali do iztrezitve 38-letnega Leona Kavška iz Vavte vasi. Možakar je razgrajal in razbijal steklenino v gostišču Rog, za kar bo seveda moral k sodniku za prekrške.

OB 70 LITROV NAFTE — Neznanec je v noči na 29. avgust iz tovornjaka Avtoprometa iz Ivančine gorice iztočil kar 70 litrov nafte. Vozilo je stalo parkirano pri trgovini KZ v Trebnju.

KDO JE PREREZAL GUME? — Nekako v istem času je nekdo prerezal vse štiri gume na osebnem avtu Novomeščana Braneta Petroviča. Vsa stvar bi se lahko tragično končala, saj so se Petrovič in razbijal steklenino v gostišču Rog, za kar bo seveda moral k sodniku za prekrške.

MORAL BO PEŠAČITI — Neznanec je 24. avgusta ukradel kolo, last Franca Marinčiča iz Rožnega doma. Vozilec je bilo vredno 3 tisočake, stalo pa je pred železniško postajo v Stefanju.

AKUMULATOR IZGINIL — V noči na 27. avgust je nekdo vlomil v osebni avto novomeškega Elektra in iz njega odnesel akumulator, vreden poltretji tisočakov.

TAT V TOVARNI — Julijani Rupar iz Grmovlj je nekdo 28. avgusta v šentjernejski Iskri brskal po torbici. Ruparjeva je namreč ugotovila, da je ostala brez 24.400 din gotovine.

BREZPLAČNA VOZŃJA — V noči na 29. avgust je izginil osebni avto Darka Dularja iz Krtine. Vozilo so kasneje našli na Otočcu s potriganimi žicami. Miličniki se ugotavljajo, kdo si je privoščil brezplačen izlet.

ODNESEL LITER ŽGANJA — Neznanec (tolovaj je med 21. in 26. avgustom vlomil v vikend Jožeta Zorca v Zagradu pri Škocjanu. Razbil je šipo na kletnem oknu in zlezal v poslopje, od koder pa je odnesel liter žganja.

POSEKAL ŠEST BUKEV — Semičanka Marija Malenšek je pred dnevi ugotovila, da ji je nekdo v gozdu na Pribišju posekal šest bukev. Tat je bil najverjetneje na delu med lansko jesenjo in letošnjo pomladjo.

PADLA S KOLESOM

BRŠLJIN — Alojzija Dragman iz Bršljina se je 1. septembra popoldne peljala na kolesu proti Prečni. Med vožnjo po klancu navzdol je izgubila ravnotežje in padla, pri čemer se je hudo ranila. Odpeljali so jo na zdravljenje v novomeško bolnišnico.

ODPELJAL 6 KUBIKOV BUKOVINE

VINICA — Neznan tat je pred dnevi odpeljal Jožetu Frankoviču iz Vinice 6 kubikov hlodovine, vredne 70 tisočakov. Les je bil shranjen v gozdu pri Sinjem vrhu.

KRONIKA NESREČ

ZANESLO GA JE NA TRAVNIK — 31. avgusta popoldne se je Marjan Kolar iz Garešnice peljal z avtom s Čateža proti Zagrebu. Nekje pri Ribnici je prepozno opazil, da tovornjak, ki mu vozi nasproti, prehitava, zato je hitro zavrl, pri čemer ga je zaneslo na travnik, kjer se je prevrnil. Kolar in sopotnica sta dobila nekaj prask in odrgnin, voznik tovornjaka pa se je mirno odpeljal proti Ljubljani. Materialne škode je za 800.000 din.

TRČIL V MOTORISTA — 2. septembra popoldne se je Novomeščan Oto Smid peljal z osebnim avtom iz Podturna proti Kočevskim Poljanam. Še v Podturnu je med zavijanjem v levo trčil v motorista Franca Markoviča iz Dolenjskih Toplic, ki je pripeljal nasproti. Motorist si je pri padcu zlomil nogo.

Omahnil z lovske preže

40-letnemu Janezu Štruelju iz Gribelj ni bilo pomoči

BREZJE — Vse kaže, da je bil nesrečen slučaj kriv smrti 40-letnega Janeza Štruelja iz Gribelj, ki so ga našli 30. avgusta zjutraj hudo poškodovanega in zagozdenega med drevjem.

Tisto jutro je namreč Štrueljeva žena Marija ugotovila, da se njen 40-letni mož še ni vrnil z lova, na katerega se je napotil že prejšnji dan. Na pomoč je poklicala Štrueljevega brata Alojza, ki je prišel z iskanjem. Napotil se je proti Brezju, kjer je imel Janez ponavadi prežo in tam našel brata viseti z glavo navzdol zagozdenega med veje drevesa. Hitro je poklical na pomoč vaščane, ki so ponesrečenca sneli in nemudoma prepeljali v črnomaljski zdravstveni dom, vendar je bila zdravniška pomoč že prepozna.

Štruelj je hudim poškodbam podlegel, vendar zdravniška poročila pravijo, da je tuja krivda izključena. Vse torej kaže, da je Štruelju med plezanjem na več metrov visoko prežo spodrsnilo in je omahnil med veje.

HUDO RANJEN PRI TRČENJU

NOVO MESTO — Mirenčan Ivan Urbančič se je 27. avgusta okoli poldneva peljal z osebnim avtom po Ljubljanski cesti v Novem mestu. V križišču je zaprl pot tovornjaku, ki ga je po prednostni cesti pripeljal Alojz Mežič iz Velike vasi. Pri trčenju se je Urbančič hudo ranil, laže pa tudi njegov sopotnik Hinko Urbančič. Oba so prepeljali v novomeško bolnišnico na zdravljenje. Gmotne škode je za 100.000 din.

Po dolenjski deželi

● Črnomaljec Stane Mušič je imel pred časom ob lokalni cesti med Črnomljem in Starim trgom 150 zidakov, namenjenih gradnji zidanice. Očitno je graditelj zidanice več, eden med njimi pa je Mušičeve zidake vžidal v svoje stene.

● Ločenke, pozor! Kako kruto je lahko maščevanje bivših mož, kaže primer, ki ga je doživela Vesna Barantin z Rateža, ko je svoj osebni avto parkirala na Ragoški cesti v Novem mestu. Nekdo je namreč skozi trikotno okence vlomil v vozilo in vzel iz njega potovalko z oblačili, potem pa se je spravil še nad avto: prerezal je sedež, poškodoval armaturno ploščo, odlomil ročko menjalnika, prerezal gume, da ne naštevamo vsega. Miličniki so kmalu odkrili, da je bil na delu maščevalni bivši mož, pri katerem so še našli vse odnešene predmete.

● Dejstva, da je rib v Krki vse manj, se je dobro zavedal tudi 34-letni Drago S., zato se je odločil za veliko bolj zanesljivo pot. Preplaval je 3 metre visoka vrata ribogojnice na Dvoru in tam v bazenih lovil postvri. V pičlih nekaj minutah jih je imel polno vrečo. A kaj, ko je ribogojnico zapuščal v spremstvu miličnikov!

● Tatovi res niso več izbirični. Prejšnji teden so se spravili nad zelenjavo Marije Pajk iz Blata in ji odnesli zelja ter solate v vrednosti treh tisočakov.

Smrt pod vozom

Jože Krese iz Žužemberka je podlegel poškodbam

CVIBELJ — 27. avgusta dopoldne se je med delom v Cvibljju smrtno ponesrečil 59-letni Jože Krese iz Žužemberka. Krese je skupaj s sestro nalagal oves iz kôzoleca na voz. Ko sta voz že skoroda naložila, sta ga pričela potiskati nazaj, saj je obstajala nevarnost, da se na strmini prevrne. Na njuno nesrečo pa je do tega prišlo prav med potiskanjem voza. Slednji je padel na Kreseta in ga pokopal pod seboj. Sestra je sicer takoj stekla po pomoč, vendar je Krese medtem že umrl.

PADEL V UMIVALNICI

VRHPEČ — Prejšnji teden se je v kamnolomu v Vrhpeči hudo poškodoval delavec Evdženčič Novak, ki je padel v umivalnici. Zaradi hudih poškodb po glavi so ga odpeljali na zdravljenje v novomeško bolnišnico.

NAMESTO GOB NAŠEL BOMBO

RATEŽ — Domačin Franc Tramte je 28. avgusta med nabiranjem gob v gozdu nad vasjo našel italijansko bombo paradajzarico, ostanek vojnih časov. Za njeno uničenje je poskrbel pirotehnik.

POJASNILO

V. notici „IMV otroško igrišče“, objavljeni v prejšnji številki DL, je potrebno popraviti datum. Iz pisarne UNZ smo bili namreč pomotoma obveščeni, da so se omenjene stvari dogajale 28. junija, v resnici pa gre za 26. avgust. Tako seveda odpade zastavljeno vprašanje, kje se je doslej skrivala informacija o otroških podvigih v IMV, saj je varnostnik nemudoma obvestil miličnike o vožnji otrok po parkirišču.

TELEVIZIJSKI SPÖRED

7. IX. petek 1

17.05 — 23.55 TELETEKST
17.20 POROČILA
17.25 JAZZ NA EKRANU: Villem Breuker Kollektief
17.55 TRNOV GRAD, madžarska otroška nadaljevanka
18.25 OBZORNIK LJUBLJANSKEGA OBMOČJA
18.40 TRDNJAVI JAJCE IN BOBOVAC, izobraževalni oddaji
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA

8. IX. sobota 1

7.45 — 10.40 in 17.30 — 23.05 TELETEKST
8.00 POROČILA
8.05 CICIBAN, DOBER DAN: Kako raste ciciban
8.20 JEKLENEC, otroka serija
8.40 ZGODBE IZ NEPRIČAVE, otroška serija
9.10 PISANI SVET: Prva ljubezen
9.40 SKRIVNOSTNI SVET ART-HURJA CLARKA: Velikani za bogove, angleška dokumentarna serija
10.05 ČAS, KI ŽIVI: Pisec monografije

9. IX. nedelja 1

8.25 — 13.35 in 15.35 — 22.10 TELETEKST
8.40 POROČILA
8.45 ŽIV ŽAV, otroška matineja
9.30 TRNOV GRAD, madžarska otroška nadaljevanka
10.00 J. Austen: PREVZETNOST IN PRISTRANOST, angleška nadaljevanka 10.55 6255, oddaja za stik z gledalci
11.15 KMETIJSKA ODDAJA
12.15 VIS: OB 40-LETNICI PRIHODA MARŠALA TITA NA VIS, prenos 13.30 POROČILA
15.50 POROČILA
15.55 SHOW PROGRAM 4, zabavnoglasbena oddaja TV Sarajevo
16.35 PICASSO — SLIKARJEV DNEVNİK, angleška dokumentarna oddaja
Nocojnji dokumentarni zapis je pripoved o Picassu, največjem slikarju našega stoletja in enem največjih vseh časov, slikarju, ki se je vse svoje dolgo in izredno plodno življenje zavzemal za vse napredno in človeško. „Slikarstvo ni nikakršna dekoracija, slikarstvo je bojno orodje za napad in obrambo pred sovražnikom.“ je izjavil veliki slikar.
17.35 ŠPORTNA POROČILA
17.50 ČRNI LABOD, ameriški film

10. IX. ponedeljek 1

17.05 — 22.10 TELETEKST
17.20 POROČILA
17.25 ZGODBE IZ NEPRIČAVE, otroška serija
17.55 VARČEVANJE

11. IX. torek 1

17.20 — 22.10 TELETEKST
17.35 POROČILA
17.40 JEKLENEC, otroška lutkovna oddaja
17.55 NAŠA PESEM — MARIBOR 84
18.25 DOLENJSKI OBZORNIK
18.40 VPRAŠANJE ŽIVLJENJA IN SMRTI, indijski kratki film

12. IX. sreda 1

17.45 — 22.40 TELETEKST
18.00 POROČILA
18.05 CICIBAN, DOBER DAN: Že jeseni poskrbimo za mrzlo zimo
18.25 OBALNOKRAŠKI OBZORNIK

13. IX. četrtek 1

17.30 — 23.55 TELETEKST
17.45 POROČILA
17.55 TRAPOLLO HH 33: KANOVA HČI, mladinska nadaljevanka
18.35 NOTRANJSKI OBZORNIK
18.40 DELEGATSKA TRIBUNA
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA

19.30 DNEVNİK
19.55 VREME
20.00 KONDORJEV LET: Ocean, puščava in redek zrak, angleška dokumentarna serija
21.05 NE PREZRITE
21.20 B. Binns: PROTI VETRU, avstralska nadaljevanka
22.10 DNEVNİK
22.25 KONSTANTA, poljski film
Krzysztof Zanussi sodi med najbolj pomembne poljske filmske ustvarjalce zadnjih let, ki se je uveljavil tudi v drugih evropskih kinematografijah. Za svoje filme je dobil vrsto mednarodnih priznanj, tudi za film „Konstanta“ je na festivalu v Cannesu prejel nagrado za režijo. Film je nastal leta 1980 v času „poljskih dogodkov“. Witold je v

10.35 POROČILA
17.45 POROČILA
17.50 ŽENSKA ZA PULTOM, češko-slovaška nadaljevanka
18.45 ČUDEŽI NARAVE: Skrivnostni svet opic, kanadska poljudnoznanstvena serija
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNİK
19.55 VREME
20.00 PRAVA STAVA, ameriški film
Film „Prava stava“ je zadnji film znanega ameriškega režiserja Geорга Stevensa, ki se je s filmoma „Prostor na soncu“ in „Shane“ uvrstil med pomembnejše filmske ustvarjalce petdesetih let. Stevens se je izogibal hollywoodskim filmskim šablonam, svoje

18.15 SPEKTER, izobraževalna oddaja
18.25 PODRAVSKI OBZORNIK
18.40 PET MINUT ZA REKREACIJO
18.45 PODIUM, oddaja za mlade
19.16 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNİK
19.55 VREME
20.00 P. Golubović: PREGON, 2. del drame TV Novi Sad
20.55 V ARENI ŽIVLJENJA: Ton-

18.50 KNJIGA
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA

18.40 ČEZ ATLANTSKI OCEAN, potopisna reportaža
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNİK
19.55 VREME
20.00 Film tedna: GROŽNJA, francoski film
Lepa in bogata Dominuque je obupana, ker jo je zapustil Henri zaradi lepe Julie. Srečanje obeh žensk na vrhu katedrale naj bi razčistilo zadevo,

18.40 ČEZ ATLANTSKI OCEAN, potopisna reportaža
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNİK
19.55 VREME
20.00 Film tedna: GROŽNJA, francoski film
Lepa in bogata Dominuque je obupana, ker jo je zapustil Henri zaradi lepe Julie. Srečanje obeh žensk na vrhu katedrale naj bi razčistilo zadevo,

19.30 DNEVNİK
19.55 VREME
20.00 TEDNIK
21.05 MARTIN LUTHER, vzhodnonemška nadaljevanka
22.40 DNEVNİK
22.55 F. S. Finžgar: RAZVALINA ŽIVLJENJA, retrospektiva domače TV drame

DRUGI PROGRAM

17.25 Dnevnik — 17.45 Zajec s petimi nogami — 18.15 Znanstveni pogovori — 18.45 Peskovnik — 19.30 Dnevnik — 20.00 Umetniški večer — 22.30 Zagrebška panorama

neprestanem spopadu s svetom, v katerem propadajo vrednote, v katerem je edino, kar je dokončno, konstantno, njegov študij matematike. Priča smo moralnemu razkroju, kjer postaja nemoralno moralno, kjer ni prav nič gotovega. V takšnem svetu junak Witoldovega tipa ne more uspevati, lahko pa vztraja.

DRUGI PROGRAM

17.10 Test — 17.25 Dnevnik — 17.45 Avtogrami — 18.15 Hočemo vedeti — 18.45 Zabavnoglasbena oddaja — 19.30 Dnevnik — 20.00 Ti govoriš (glasbena oddaja) — 20.45 Zagrebška panorama — 21.00 Vidiki — 21.50 Državni sovražnik št. 1 (ameriški film)

15.25 Sampo (sovjetski film) — 17.00 Otroška predstava — 18.00 G. Mihuč: Gospod Foka (drama) — 18.55 Bokeljska mornarica — 19.30 Dnevnik — 20.00 TV kasete: Zdenka Vučković — 20.30 Človek in čas — 21.15 Poročila — 21.20 Športna sobota — 21.45 Cervantes (TV nadaljevanka) — 22.45 Poezija

19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNİK
19.55 VREME
20.00 GABRIJEL, nanizanka TV Zagreb
21.05 ŠPORTNI PREGLED
21.35 SLOVENC V ZAMEJSTVU
22.05 POROČILA

14.55 Monza: Avtomobilске dirke formule 1 za VN Italije — 17.10 Glasbeno popoldne, Krapina 84 — 18.25 Neobvezno — 19.10 Turistični vodič — 19.30 Dnevnik — 20.00 Dokumentarna oddaja — 20.45 Včera, danes, jutri — 21.05 Citadela (angleška nadaljevanka)

DRUGI PROGRAM

14.55 Monza: Avtomobilске dirke formule 1 za VN Italije — 17.10 Glasbeno popoldne, Krapina 84 — 18.25 Neobvezno — 19.10 Turistični vodič — 19.30 Dnevnik — 20.00 Dokumentarna oddaja — 20.45 Včera, danes, jutri — 21.05 Citadela (angleška nadaljevanka)

DRUGI PROGRAM

17.25 Dnevnik — 17.45 Zgodbe bosansko-hercegovskih pisateljev — 18.00 Pripovedke narodov in narodnosti — 18.15 Srbija brez pismenih v 1985 — 18.45 Glasbeni album — 19.00 Športni grafikon — 19.30 Dnevnik — 20.00 Po poteh spoznanj — 20.50 Zagrebška panorama — 21.10 Dinastija — 22.10 Rock 84

19.30 DNEVNİK
19.55 VREME
20.00 A. J. Cronin: CITADELA, angleška nadaljevanka
2.055 MEDNARODNA OBZORJA
21.55 DNEVNİK

DRUGI PROGRAM

17.25 Dnevnik — 17.45 Pustolovščina — 18.15 Knjige in misli — 18.45 Gledalec urednik — 19.30 Dnevnik — 20.00 Narodna glasba — 20.45 Zrebanje lota — 20.50 Dokumentarna oddaja — 21.35 Zagrebška panorama — 21.50 Iz koncertnih dvoran

DRUGI PROGRAM

17.25 Dnevnik — 17.45 Moja sestra Camille — 15.15 Zaščiten narava — 18.45 Narodna glasba — 19.30 Dnevnik — 20.00 Zabavna oddaja — 21.15 Zagrebška panorama — 21.30 Glasbena oddaja — 22.15 Kultura v združenem delu

ZAKONSKI TRIKOTNIK

LAK LAZURNI PREMAZ **beltop** JE NOV KORAK K TRAJNI ZAŠČITI LESA

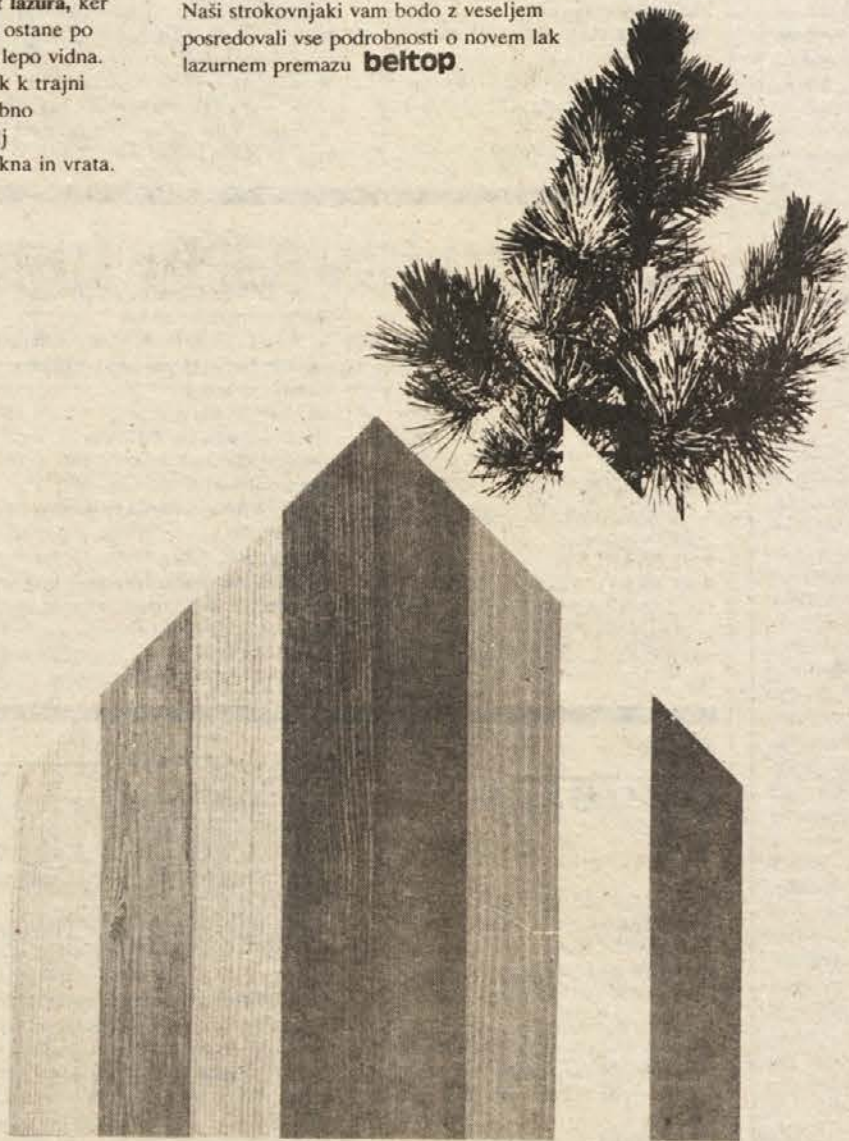
V Sloveniji imamo radi les. Med tistimi, ki imajo les zares radi, ni nikogar, ki ga ne zaščiti pred škodljivimi vplivi okolja. V Belinki smo ponosni, da lahko ljubiteljem lesa danes predstavimo lak lazurni premaz **beltop** sad domačega znanja in številnih marljivih rok. **beltop** izgleda kot **lak**, ker je pod čopičem gost, viskozen in poln. **beltop** izgleda hkrati kot **lazura**, ker les prosojno obarva, tako da ostane po nanašanju njegova struktura lepo vidna. **beltop** pomeni nov korak k trajni zaščiti gradbenega lesa. Posebno primeren je za zaščito najbolj izpostavljenih delov kot so okna in vrata.

Dokaz, da je **beltop** zares novo v razvoju zaščite lesa, so prednosti, ki jih ima za les in ljudi, ki imajo radi les:

- umirja les, da okna in vrata bolj tesnijo;
- ne kaplja s čopiča;
- je obstojnejši in trajnejši;
- daje polnost izgleda s svilenim sijajem;
- obnavlja tudi postaran lazurni premaz.

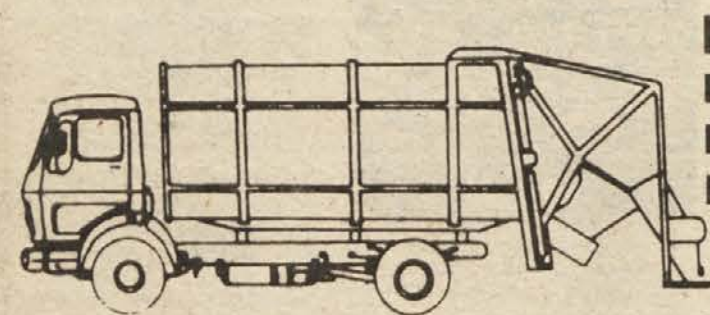
Naši strokovnjaki vam bodo z veseljem posredovali vse podrobnosti o novem lak lazurnem premazu **beltop**.

Informacije dobite v vseh specializiranih trgovinah ali prodajno informativni službi Belinke (tel. 061/314-177). Pred jesenskim deževjem, meglo, zimskim mrazom in snegom je pravi čas, da zaščitite izpostavljene dele lesa pred škodljivimi vplivi okolja. Uporabite **beltop**. Sedaj je čas, da pokažete svoj odnos do lesa.

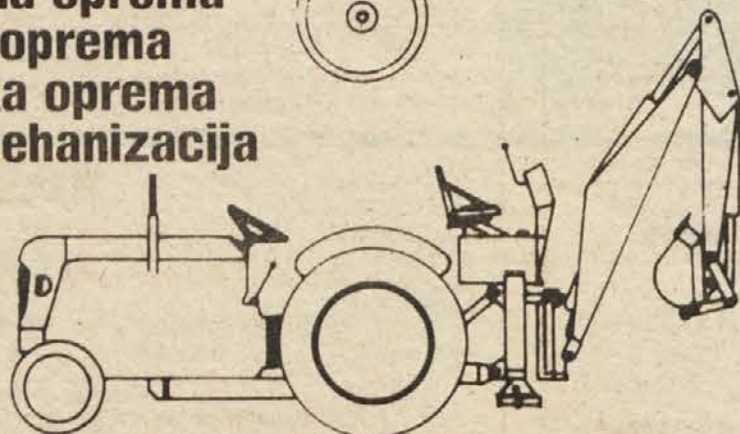
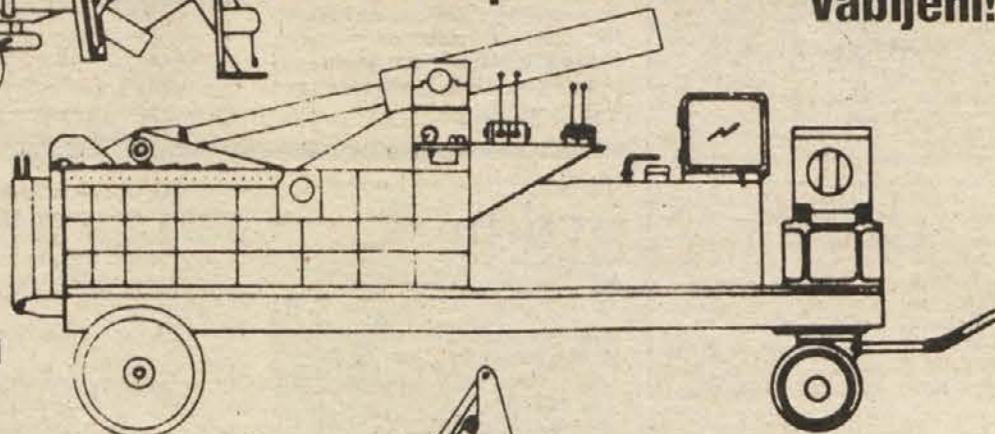
 belinka

moj odnos do lesa

PROIZVODNI PROGRAM:
paketirke
nakladalci
komunalna oprema
letališka oprema
gozdarska oprema
cestna mehanizacija

Na zagrebškem velesejmu
razstavljamo
na odprtem prostoru št. IX.
razstavni prostor 77. **Vabljeni!**

RIBNIŠKA KOVINSKA INDUSTRIJA
61310 RIBNICA na Dol.

telefon:

(061) 861-611, 861-147, 861-146
telex: YU RIKO 31482

globtour
turistična agencija

globtour
september, oktober
letalski prevoz
TEDENSKI PAKET
samo 12.900,-
VIKEND PAKET
9.250,-
bivanje v hotelskih naseljih
SLOVENSKA PLAZA
V BUDVI IN
BEČICI
POLPENZIONI ali
PENZIONI
Ribji piknik
OGLEDI:
CETINJE
KOTOR
SKADARSKO JEZERO
LOVCEN
Prijava v vseh poslovalnicah
GLOBTOURA in pooblaščenih
agencijah.

SOBOTA IN NEDELJAV ČRNI GORI

V ČRNI GORI JE POLETJE DALJŠE

Novo mesto
Cesta komandanta Staneta 19
telefon: (068) 25-125,
25-789

MONTENEGROTURIST

Elektrarna Brestanica
68280 Brestanica

objavlja prosta dela in naloge:

- 7 KV ključavničarjev**
Pogoj:
poklicna šola strojne smeri eno leto delovnih izkušenj
- KV električarja**
Pogoj:
poklicna šola elektro smeri
eno leto delovnih izkušenj
- snažilke**
Pogoj:
osnovna šola
eno leto delovnih izkušenj
- ekonomskega tehnika — pripravnika**
Pogoj:
končana ekonomska srednja šola
Delo se združuje pod točko 1 do 3 za nedoločen čas,
pod točko 4 za določen čas. Stanovanje je na voljo.
Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejemo
15 dni po objavi. Kandidati bodo o izbiri obveščeni
v 20 dneh po roku za prijavo.

615/36—84

beti belokranjska
trikotna
industrija
metlika

Razpisni komisiji sveta TOZD Srednje šole
tekstilne usmeritve in
delavskega sveta DSSS

razpisujeta naslednja prosta dela in naloge:

- direktorja TOZD Srednja šola**
tekstilne usmeritve — individualnega poslovnega
organa
Pogoji:
— visoka ali višja izobrazba pedagoške smeri
— najmanj 5 let delovnih izkušenj v vzgojno-
izobraževalnem delu
— organizacijske in vodstvene sposobnosti
— moralna in politična neoporečnost.
Poleg pogojev za učitelja ali sodelavca šole, določenih s
statutom šole in zakonom o usmerjenem izobraževanju,
mora kandidat izpolnjevati tudi splošne pogoje za indi-
vidualnega poslovnega organa iz 511. člena zakona o
združenem delu.
- direktorja plansko-analitskega sektorja —**
delavca s posebnimi pooblastili in odgovornostmi
Pogoji:
— visoka izobrazba ekonomske smeri
— nad 5 let delovnih izkušenj
— moralna in politična neoporečnost.
Dela in naloge pod točko 1 in 2 se zasedajo za dobo 4 let.
Razpis je v veljavi 15 dni. O izbiri bodo kandidati
obveščeni v 30 dneh po končanem razpisu. Prijave zbira
kadrovsko-splošni sektor, BETI, Metlika, Tovarniška 2.

612/36—84

**Zavod za izobraževanje kadrov
in produktivnost dela**
Novo mesto

vabi občane k vpisu za šolsko leto 1984/85

- v osnovno izobraževanje odraslih**
v obliki večerne šole in vodenega samoizobraževanja od
1. do 8. razreda (šolanje je brezplačno)
- 100-urne intenzivne tečaje**
angleškega, nemškega in francoskega jezika po AV
metodi
- poslovodsko šolo trgovinske stroke**

VEKŠ Maribor,
vpis v 1. in 3. letnik za novince bo v sredo, 19. septembra
1984, ob 9. do 11. ure v naših prostorih.
Informacije dobite v tajništvu zavoda vsak dan od 8. do
14. ure in po telefonu 21-319 ali 21-640.

609/36—84

trgovina
izbranega
okusa

Julija

prireja

MODNO REVIVO

8. septembra 1984

ob 10. uri na Glavnem trgu

Prikazane modele boste lahko kupili takoj po končani modni reviji v trgovini, ki bo odprta do 15. ure.

Za prijetno počutje bodo poskrbeli:

— plesna skupina KRIK iz Ljubljane

— TONI GAŠPERIČ

— ansambel ROLAND

NOVOTEKS

Obvestilo

o deratizaciji
(zastrupljanju podgan in miši)
v občini Metlika

Po odloku o obvezni splošni deratizaciji v občini Metlika (Skupščinski Dolenjski list št. 15/72) bomo izvajali deratizacijo — uničevanje oziroma zastrupljanje podgan in miši na območju mesta Metlike ter z odlokom določenih naseljih Gradac in Suhor od 12. do 17. 9. 1984.

Točna navodila in opozorila bodo objavljena, kjer bomo izvajali deratizacijo.

622/36—84

Zavod za izobraževanje kadrov in produktivnost dela Novo mesto
Ulica talcev 3 a, tel. 21-319

razpisuje
prosta dela in naloge

snaziške

Prijave sprejemamo do 15. septembra 1984.
Pričetek dela po dogovoru.

624/36—84

Osnovna šola Novo mesto

objavlja

vpis šolskih novincev za šolsko leto 1985/86

TOZD XII. SNOUB (Bršljin)

TOZD 15. divizije (Grm)

TOZD Katja Rupena

TOZD Milka Šobar Nataša (Šmihel)

dne 12. z začetno črko priimka (od A do K) in 13. (od L do Z) septembra 1984 od 8. do 18. ure ter 14. septembra od 8. do 15. ure.

TOZD Janez Trdina (Stopiče)

dne 12. in 14. septembra od 8. do 17. ure.

Podružnice:

Birčna vas, v ponedeljek, 17. septembra od 8. do 17. ure

Dolž, v četrtek, 13. septembra od 8. do 17. ure

Mali Slatnik, v ponedeljek, 17. septembra od 10. do 16. ure

Podgrad, v ponedeljek, 17. septembra od 8. do 17. ure

Vpisovali bomo otroke, rojene leta 1978 ter januarja in februarja 1979, pogojno pa tudi tiste, ki so rojeni od marca do vključno avgusta 1979.

K vpisu pripeljite otroka in prinesite njegov rojstni list v katerem naj bo vpisana enotna matična številka občana.

Opomba:

Otroke iz naselij oz. ulic Drska, Volčičeva, Šegova, Slavka Gruma, Brod, Irča vas in Srebrniče bomo vpisovali v TOZD Milka Šobar — Nataša. Otroke iz naselij Ragovo in Graben na TOZD Grm.

Ostali starši vpišejo otroke v svojih šolskih okoliših.

631/36—84

IGMP „Sava“ Krško

TOZD IGM

Komisija za delovna razmerja

vabi k sodelovanju

1 električarja za naloge vzdrževanja
1 avtomehanika za naloge vzdrževanja
2 zidarja ali betonerja za delo na proizvodnji betonskih izdelkov
1 tesarja za delo na proizvodnji betonskih izdelkov
8 delavcev za manj zahtevno delo pri proizvodnji betonskih izdelkov

Pogoji:

Pod 1., 2., 3. in 4. alineo se zahteva poklicna šola ustrezne smeri, zaželene so delovne izkušnje, delo je za nedoločen čas s polnim delovnim časom in dvomesečnim poskusnim delom.

Pod 5. alineo vabimo nekvalificirane delavce, zaželene so delovne izkušnje, delo je za 2 delavca za nedoločen čas in 6 delavcev za določen čas (2 meseca) s polnim delovnim časom in enomesečnim poskusnim delom.

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izobrazbi do 13. 9. 1984 na naslov: IGM „Sava“ Krško, CKŽ 59 Krško.

Prijavljene kandidate bomo o izidu izbire obvestili v 15 dneh po preteku roka za prijavo.

629/36—84

Komisija za delovna razmerja TOZD Reja

objavlja
za nedoločen čas prosta

delovodska dela na perutninski farmi Martinja vas

Kandidati morajo imeti končano šolo za živilnoredsko-veterinarske tehnike, nad 1 leto delovnih izkušenj v stroki in poznati tehnologijo reje kokoši. Poskusno delo traja 2 meseca.

Ponudbe s priloženimi dokazili o izobrazbi sprejema kadrovska služba delovne organizacije JATA, Agrokombinatska 84, 61260 Ljubljana Polje. Rok za sprejemanje ponudb je 8 dni po dnevu objave.

O izbiri bodo kandidati obveščeni v 30 dneh po izteku roka za prijavo.

616/36—84

Na podlagi sklepa delavskega sveta M-Agrokombinat, TOZD Poljedelstvo—meso Kostanjevica

objavljamo
prosta dela in naloge za delo na prašičerejski farmi v Pristavi:

- kmetijski tehnik, pripravnik — 2 delavca
- administrator — 1 delavec
- voznik viličarja — 1 delavec
- snaziška — 1 delavka

Za vsa razpisana dela velja 3-mesečno poskusno delo. Delo se združuje za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.

Pogoji:

— za opravljanje del kmetijskega tehnika: kmetijska srednja šola

— za opravljanje del administratorja: administrativna ali ekonomska srednja šola in 1 leto ustreznih delovnih izkušenj

— za opravljanje del voznika viličarja: poklicna šola, 1 leto ustreznih delovnih izkušenj in opravljen izpit za voznika viličarja

— za opravljanje del snaziške: končana osnovna šola. Prijave z dokazili o izpolnjevanju objavljenih pogojev pošljite na naslov: Mercator—Agrokombinat Krško, CKŽ 52, kadrovska služba. Prijave bomo zbirali 8 dni po dnevu objave.

Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po opravljeni izbiri.

610/36—84

Delegacija delavcev sveta šole „Baza 20“, Dol. Toplice,

razpisuje prosta dela in naloge:

1. šolskega svetovalnega delavca
2. tajnice šole

Pogoj za zasedbo delovnih mest:

Pod 1:

— kandidat mora imeti končano filozofsko fakulteto, smer pedagog — psiholog, z 2 letoma delovnih izkušenj

— prosta dela in naloge razpisujemo za nedoločen čas, začetek dela 15. 9. 1984

Pod 2:

— kandidat mora imeti končano 4-letno administrativno šolo z 2 letoma delovnih izkušenj

— prosta dela in naloge razpisujemo za določen čas, začetek dela 15. 9. 1984

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 15 dneh po razpisu na naslov: Osnovna šola „Baza 20“, Dolenjske Toplice.

Prijavljene kandidate bomo obvestili v 15 dneh po opravljeni izbiri.

623/36—84

Na podlagi sklepa komisije za delovna razmerja DO Mercator- Agrokombinata Krško

objavlja
TOZD Vinogradništvo — kleti Krško naslednja

prosta dela in naloge:

treh vinogradniških delavcev

Delo se združuje za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Potrebe za opravljanje prostih del in nalog se izkazujejo na delovišču Bočje in Sremič.

Za opravljanje razpisanih del in nalog zahtevamo, da imajo kandidati končano osnovno šolo. Poseben pogoj je poskusno delo 1 mesec.

Kandidati naj pisne prijave pošljejo v 8 dneh od dneva objave na naslov: Mercator—Agrokombinat Krško, Cesta krških žrtev 52, kadrovska služba.

O izbiri bodo kandidate obvestili v 15 dneh po preteku prijavnega roka.

628/36—84

Žito Ljubljana TOZD Pekarna Krško Krško, Cesta 4. julija 86

Komisija za delovna razmerja
Žito TOZD Pekarna Krško

objavlja
prosta dela in naloge za nedoločen čas s polnim delovnim časom in 3-mesečnim poskusnim delom v DE Krško

Enostavna dela v proizvodnji — 3 delavce

Pogoji: popolna osemletka

Delo je pretežno nočno.

Pisne prijave z ustreznimi dokazili o izpolnjevanju zahtevanih pogojev pošljite v 8 dneh po objavi na naslov: Žito TOZD Pekarna Krško, Krško, Cesta 4. julija 86

O izbiri bodo kandidati obveščeni v 30 dneh po izteku roka za sprejem ponudb.

626/36—84

OZ „BOHOR“ Sevnica razpisna komisija 68290 Sevnica

V skladu z določili statuta DO razpisujemo dela in naloge

individualnega poslovnega organa—direktorja DO

Pogoji:

1. višja šolska izobrazba ekonomske, pravne ali tehnične smeri in najmanj 3 leta delovnih izkušenj na vodilnih delovnih mestih,

2. srednješolska izobrazba ekonomske ali tehnične smeri z najmanj 5 leti delovnih izkušenj na vodilnih delovnih mestih,

3. ustrezne moralno-politične kvalitete.

Prednost imajo kandidati, ki so že delali na področju osebnega dela.

Mandat: 4 leta.

Rok prijave: 15 dni po objavi.

Prijave z dokazilom o izpolnjevanju pogojev in opisom dosedanjih delovnih izkušenj naj kandidati pošljejo na naslov:

OZ „BOHOR“ Sevnica, Glavni trg 40, PP 10 „Za razpisno komisijo“. Kandidate bomo obvestili v 15 dneh po izbiri.

Stanovanja ni.

614/36—84

Komunalno podjetje Ljubljana n. sub. o. TOZD REMONT Ljubljana, Povšetova 6

Odbor za delovna razmerja

objavlja
prosta dela in naloge

več delavcev za popravilo avtogum in vzdrževanje komunalnih vozil

Pogoj: priučen avtomehanik z 1 letom delovnih izkušenj na enakih ali podobnih delih in nalogah, ali NK delavec za priučitev, odslužen vojaški rok. Poskusno delo traja 2 meseca.

Delo združujemo za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Pisne ponudbe pošljite na naslov: Komunalno podjetje Ljubljana, Ljubljana, Povšetova 6 — kadrovska služba, v 8 dneh od dneva objave.

630/36—84

Mercator-Kopitarna Sevnica p. o. Sevnica Delavski svet

razpisuje
prosta dela in naloge
s posebnimi pooblastili in odgovornostmi

vodja proizvodnega sektorja

Poleg splošnih pogojev po zakonu, statutu in drugih internih aktih delovne organizacije morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:

— visoka izobrazba lesnoindustrijske ali strojne smeri in tri leta prakse na delih in nalogah s posebnimi pooblastili in odgovornostmi v lesni industriji

— ali popolna srednja izobrazba lesnoindustrijske ali strojne smeri in osem let prakse na delih in nalogah s posebnimi pooblastili in odgovornostmi v lesni industriji

— ter da imajo ustrezne osebnostne lastnosti, določene v družbenem dogovoru o uresničevanju kadrovske politike v občini Sevnica.

Kandidat bo izbran za štiri leta.

Rok za sprejemanje prijav je 15 dni od dneva objave razpisa.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in opisom dosedanjih zaposlitev naj kandidati pošljejo na naslov: Mercator — Kopitarna Sevnica, 68290 Sevnica.

O izbiri bodo kandidati obveščeni najkasneje v 15 dneh po sprejemu sklepa o izbiri.

627/36—84

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 6. septembra — Ljuba Petek, 7. septembra — Regina Sobota, 8. septembra — Marija Nedelja, 9. septembra — Peter Ponedeljek, 10. septembra — Dan mornarice
Torek, 11. septembra — Erna Sreda, 12. septembra — Gvido Četrtek, 13. septembra — Janez

LUNINE MENE
10. septembra ob 8.01 — ščip

KINIO

BREŽICE: 7. in 8. 9. francoski film Stranke madame Klod, 9. in 10. 9. hongkonški film Bliskoviti tiger, 11. in 12. 9. slovenski film Dih.

ČRNOBELJ: 6. in 9. 9. film Emanuela, 7. in 9. 9. francoski film Obračun pri modni hiši, 11. 9. nemški film Silvia v cesarstvu strasti, 13. 9.

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

V REDNO delovno razmerje sprejmemo deljavko ali delavca. Mesarstvo BOBIČ, Škocjan.

STANOVANJA

DEKLE — Slovenka nujno išče sobo s souporabo kopalnice in možnostjo kuhanja, ali garsonjero, v Novem mestu. Naslov v upravi lista (5122/84).

V ENOSOBNO STANOVANJE, centralno ogrevano, vzame starejša ženska dekle ali samsko žensko (Slovenko) za sestanovavalko. Naslov v upravi lista (5123/84).

DIJAKINJI 3. letnika komercialne šole nujno potrebujeta sobo ali garsonjero v Brežicah. Kozole, Dobrava 38, 68281 Senovo.

ODDAM trisobno stanovanje, lahko za več let, najboljšemu ponudniku. Roundbe pošljite na oglasni oddelek pod šifro: "SAMO SOLIDNI".

USLUŽBENKA išče sobo v Krškem. Telefon 71-790.

MLADA slovenska družina išče enosobno stanovanje v Straži ali Novem mestu. Naslov v upravi lista (5118/84).

Motorna vozila

ZASTAVO 101, letnik 1973, registrirano do decembra 1984, prodam. Telefon 23-489.

TOMOS APN 6, letnik 1982, v dobrem stanju prodam. Marko Bevc, Luteško selo 15, 68222 Otočec.

DIANO 6, letnik 1978, vozno, registrirano do 27. marca 1985, poceni prodam. Cena 7 M. Ogleđ: Črnomelj, 21. oktobra 19/b, IV/23.

Z 750 LE, novo, neregistrirano, prodam. Tel. (068) 25-940.

126 P, letnik 1979, dobro ohranjen, garažiran, po ugodni ceni prodam. Jože Prosenik, Prasladol 73 pri Brestancih.

PRODAM motor JAWA (350ccm).

italijansko-španski film Sedem gladiatorjev.

DOLENJSKE TOPLICE: 7. in 9. 9. francoski film Smrtonosna pot, 12. 9. ameriški film Sladke avanture.

KOSTANJEVICA: 8. 9. ameriški film Učenke madame Olge, 9. 9. hongkonški film Mister Boo.

KRŠKO: 6. 9. ameriški film Zadnji poročni par v Ameriki, 7. 9. vojni ameriški film — petkova predstava Apokalipsa danes, 9. 9. hongkonški film Poslednje sporočilo Brucea Leeja, 11. 9. francoski film Nagajivci na počitnicah, 12. 9. angleški film Pink Floyd — zid, 13. 9. nemški film Seks klinika.

NOVO MESTO — DOM KULTURE: 6. 9. filmsko gledališče Gandhy, Od 7. do 9. 9. ameriški barvni film Partnerji, 8. 9. mladinska predstava Poslednja oaza (ob 16. uri), 11. in 12. 9. avstralski barvni film Galipolje, 13. 9. filmsko gledališče — francoski barvni film Ljubezen pod vprašajem.

SEVNICA 7. in 8. 9. ameriški film Brata bluz, 9. 9. ameriški film Mestni kavboj, 12. in 13. 9. italijanski film Shajališče izgubljenih.

letnik 1978, ali zamenjam za moped. Butkovič, Volčeje 35, Sromlje.

PRODAM ALFO za 15 M in VW hrošča za 20 M. Poljanec, Semič.

FORD ESCORT, letnik 1970, poceni prodam. Lahko tudi po delih. Franc Golob, Birčna vas 13 a, Novo mesto.

RENAULT 12, letnik 1976, obnovljen, registriran do avgusta 1985, prodam. Informacije na telefon (068) 20-451.

Z 101 GT 55, staro štiri mesece, prodam. Tel. 22-067.

OPEL REKORD karavan, letnik 1974, prodam. Martin Pečnik, Heroja Maroka 27, Sevnica, telefon 81-370 do 14. ure.

PRODAM karambolirano Z 750 S, letnik 1978, registrirano do marca 1985. Lado Kozole, Reštanj 17, 68281 Senovo.

PRODAM TOMOS automatic, kot nov. Ogleđ: Kalčič, Kastelčeva 1, Novo mesto, v četrtek popoldne.

R 4 S, letnik 1977, registriran do junija 1985, ugodno prodam. Druge informacije prosimo na tel. 72-157.

ODSTOPIM vrstni red za Yugo 45. Dobava 1. polovica septembra. Telefon 51-692.

PRODAM KATRCO po delih in harmoniko Železnik (HEA), Požes, Ulica Cankarjeve brigade 39, Trebnje.

NUJNO PRODAM ZASTAVO 750, letnik 1975, za 8 M, in pony ekspres, letnik 1980, za 3 M. Ogleđ: Črnomelj, 21. oktobra 19/b, IV/23.

R 4, letnik 1974, ugodno prodam. Pezdirc, Na bregu 17, Črnomelj.

R 4 GTL prodam. Telefon 21-575.

Z 101 comfort, letnik 1979, prodam. Resman, Mokronog 191.

Z 750, letnik 1978, ugodno prodam. Pavel Jevnikar, Mokronog 193.

PRODAM FIAT 850, letnik 1970, po delih ali komplet. Informacije po telefonu 25-836, Na Lazu 30, Novo mesto, po 15. uri.

PRODAM motor JAWA 350, letnik 1979. Cena po dogovoru. Anton Cesar, Sr. Globodol 12, Mirna peč.

ZASTAVO 750 LE, novo, prodam. Telefon 84-994, zvečer.

ZAMENJAM GOLFA s plinsko napravo ali brez za LADO 1300 ali 1600, staro do 3 leta. Naslov v upravi lista (5124/84).

UGODNO PRODAM še neregistriran FIAT 750 LE. Telefon 21-615 (popoldne — petek, četrtek, ponedeljek in torek).

FIAT 750 de luxe, prevoženih 46000 km, po zelo ugodni ceni prodam. Alojz Kralj, Semič 42 B.

ZASTAVO 750 LE, novo, registrirano, prodam po nabavni ceni. Telefon 20-348.

PRODAM ZASTAVO 750 in ZASTAVO 430 T. Gomila 7, Mirna.

Z 101 L, letnik 1977, obnovljeno, ugodno prodam. Zupančič, Sred. Lipovec 1, Dvor.

PRODAM dobro ohranjen CITROEN GS 1.3, letnik 1980. Telefon (068) 21-234.

126 P, letnik 1981, ugodno prodam. Telefon 21-620, interna 262 ali 267, dopoldne.

UGODNO prodam JAWO, letnik 1983. Pene, Štefan 2, Trebnje.

Z 101, letnik 1973, prodam. Slatner, Brežice, Ulica kozjanskih borcev 30, telefon 61-601.

ZASTAVO 750 LE, letnik 1982, prodam. Anton Kukenberger, Gor. Ponikve 20, 68210 Trebnje.

GOLF JGL, rumene barve, star 3 leta, dobro ohranjen, garažiran, prevoženih 2000 km, prodam. Informacije: Bezek, Trdinova 4, Metlika, telefon (068) 58-328.

Z 750, novo, neregistrirano, prodam. Gorjanc, Češča vas 20, Novo mesto.

LADO 1200, registrirano do julija 1985, po ugodni ceni prodam. Klevičar, Gotna vas 51, Novo mesto.

126 P, letnik 1981, prodam ali zamenjam za traktor do 40 KM z doplačilom. Božič, Vlika vas 26, 68273 Leskovec pri Krškem.

Z 750, letnik 1976, prodam. Ždinja vas 31, Otočec.

Z 101 comfort, letnik 1979, registrirano do avgusta 1985, prodam. Duh, Kristanova 22, telefon 24-963, po 20. uri.

FIAT 128, letnik 1981, prodam. Informacije na telefon 23-696.

ZASTAVO 750, letnik 1973, prodam. Brane Uhernik, Otočec 48.

ZASTAVO 750, letnik 1976, obnovljeno, prodam. Jože Prešeren, Vrh pri Pah 9, Otočec.

126 P, letnik 1980, dobro ohranjen, prodam. Telefon 22-344, dopoldne.

PRODAM R 4 TLS, letnik 1981, prodam. Ogleđ petek in soboto po 15. uri. Cesta herojev 22/31, Novo mesto.

Z 101 SC, letnik 1979, prodam. Tel. 24-932, popoldne.

SIMCO 1307 GLS, letnik november 1978, prodam. Dr. Majič, Pödtturn 93, Dolenjske Toplice.

PRODAM motor Tomos 90 E, letnik 1978, po ugodni ceni. Jože Kolenc, Mali vrh 5, 68216 Mirna peč.

TRAKTOR URSUS 335 s kabino, skoraj nov, prodam za 20% ceneje. Prešeren, Šmarjeta 50, Šmarješke Toplice.

PRODAM samonakladalno prikolico SIP (17 m³). Ludvik Stepec, Veliki Gaber 7, tel. (061) 783-021, od 14. do 15. ure.

PRODAM ali zamenjam traktorski okopalnik — osipalnik, ulčer, predstevnik Metalna — Rau (1,8 m) in nov VO 4 za VO 2, izruvač Poetinger ali poljubno. Naslov in telefon v upravi lista (5119/84).

PRODAM traktor Ferguson 539 s plugom in 13-colski gumi voz. Malkovec 20, Tržišče.

RPODAM traktor Štore 402, letnik 1980. Jordan, Malence 12, Kostanjevica, telefon 84-023, do 10. ure.

PO UGODNI ceni prodam motorno kosilnico Laverda z akme motorjem Andrej Colarič, Podbočje 65.

NOVE TRAKTORSKE gume 10 x 28 prodam. Drago Košak, Škocjan 7.

PRODAM izkopalnik krompirja znamke LANZ. Alojz Murgelj, Vrhovo 5, Mirna peč.

PRODAM traktor IMT 558 s kompresorjem, dvobrazadni plug, cirkular, krožne brane, koso in gozdarsko varnostno kabino. Butkovič, Volčeje 35, Sromlje.

PRODAM traktor Stayer 18 s kolilnico po zelo ugodni ceni. Jože Avguštin, Gorenja vas — Rateče 43, 64220 Skofja Loka.

PRODAM novo železno traktorsko prikolico (1,5 m, 16 col). Jaketič, Vinica 38, telefon 55-336, po 16. uri.

PRODAM dobro ohranjene citre in novo kitaro. Tel. 32-092.

MOTORNO ŽAGO Alpina, novo, prodam. Tel. (061) 318—725.

OHRANJEN KAVČ z jogijem, dva fotelja in silno mizo prodam. Telefon 22-731, Salom, Cesta herojev 34, Novo mesto.

PRODAM 4 leta staro kravo, břejo 9 mesecev. Alojz Poglave, Dol. Straža 30.

PO UGODNI CENI prodam kolo Senior na 10 prestav. Slavko Poglave, Dol. Straža 30.

DVA MIZARSKA STROJA na 5 operacij, starejši tip, v dobrem stanju, prodam. Telefon (065) 52—072.

PRODAM zamrzovalno omaro (200 l) za 35.000 din. Telefon 23-360, popoldne.

PRODAM tri smrekove kadi, vsaka

približno 700 litrov. Naslov v upravi lista (5116/84).

TRAKTOR MAN z generalno obnovljenim motorjem in koso, moped APN na štiri prestave, motor, menjalnik, polosovine, akumulator, zaganjač in dinami za kombi IMV Moris, vetrobranska stekla za kombi IMV, za TAUNUS 17 M dvojna prva, dvojna zadnja ter prvo od SKODE, kombinirani štedilnik (dva plin, dva električna), potreben manjšega popravila, vse skupaj prodam. Conta, Hrastje 16 (GRAD), 68310 Šentjernej.

PRODAM štedilnik (levi) s kotličkom na trda goriva. Pevec, Mestne njive 2, Novo mesto.

PRODAM novo peč za centralno FT 32 (Labin), 28000 kalorij, brez bojljerja, ter kamin „rustik“, tudi nov. Vinko Novak, Slomškova 7, Brežice.

PO ZELO ugodni ceni prodam termoakumulacijsko peč (3 KW) in boš tlačilko za Tam (6 valjev), obnovljeno. Martin Gale, Lukovec 10 a, Trebnje.

PRODAM računalnik Z X 81. Telefon 44-685.

PRODAM motorno žago Stihl 07 v dobrem stanju. Nemanič, Stopiče 75, pod šolo, popoldne.

PRODAM omaro za dnevno sobo 4 x 90 cm. Pot na Gorjance 23. Ogleđ od 10. 9. 1984 dalje.

ZAMRZOVALNO SKRINJO (410 l) Gorenje prodam. Telefon (068) 21-939, Novo mesto.

PRODAM sod (1500 l). Dol. Kamence 27, Novo mesto.

UGODNO PRODAM břejo kravo ali telico. Anton Kapš, Potoki 4, Semič.

PRODAM vinski kad, hrastovo, skoraj novo (850 l). Seničar, Dol. Kamence 61, Novo mesto.

HLADILNIK z zamrzovalnikom prodam. Tel. 23-948.

UGODNO PRODAM glasbeni center Philips z zvočniki 2 x 10 W. Informacije na tel. (068) 82-180.

KOZOLEC „topler“, dobro ohranjen, ob cesti, prodam za 19 M. Telefon (061) 786-021.

PRODAM dirkalno kolo znamke BOTTECHIA, številka 60, staro eno leto, dobro ohranjeno. Informacije po telefonu vsak dan po 16. uri številka 58-171.

PRODAM stroj za izdelovanje cementnih kvadrov in navadne opeke, stroj za izdelovanje cementne strešne opeke z dvema „folcema“ s 500 modeli. Zamida, Občice 9, Dolenjske Toplice, Ogleđ v soboto in nedeljo.

UGODNO PRODAM jadralski deški D 2 in Ingrad fun ter jadralsko obleko Camaro številka 46. Telefon dopoldne 71-017.

PRODAM krave in jabolka na vrtu. Dam poceni. Alojz Zupančič, Strelac 5, Šmarješke Toplice.

PRODAM kobiljo, pripuščeno, staro 7 let. Draginc, Konec 11, Novo mesto.

PRODAM posavskega goniča, stara dva meseca. Henigman, Dolenjske Toplice 224, tel. 85-805.

PO UGODNI CENI prodam enodelno omaro. Štangelj, Gotna vas 75, Novo mesto.

PRODAM Elka ojačevalec 100 W in 2-kanalni light show. Telefon 85-953, 85-981.

ZAMRZOVALNO OMARO, še v garanciji, prodam. Telefon 21-189, dopoldne.

PRODAM kravo ali telico, břejo 6 mesecev. Jože Ferkolj, Hrustulje 20, Škocjan.

120-litrski bencinski mešalec, še v garancijskem roku, ter 30 vreč maltita takoj prodam. Naslov v upravi lista (5120/84).

BETONSKO ŽELEZO 6, 12 in 14 ugodno prodam. Telefon 62-904, Brežice.

RABLJENO SPALNICO ugodno prodam. Naslov v upravi lista (5121/84).

PRODAM kravo in telico, břejo po 8 mesecev, in katrcu, letnik 1976. Ogleđ popoldne. Franc Koncejla, Dobrič 1.

PRODAM kravo in telico, břejo po 8 mesecev, in katrcu, letnik 1976. Ogleđ popoldne. Franc Koncejla, Dobrič 1.

PRODAM kravo in telico, břejo po 8 mesecev, in katrcu, letnik 1976. Ogleđ popoldne. Franc Koncejla, Dobrič 1.

PRODAM kravo in telico, břejo po 8 mesecev, in katrcu, letnik 1976. Ogleđ popoldne. Franc Koncejla, Dobrič 1.

PRODAM kravo in telico, břejo po 8 mesecev, in katrcu, letnik 1976. Ogleđ popoldne. Franc Koncejla, Dobrič 1.

PRODAM kravo in telico, břejo po 8 mesecev, in katrcu, letnik 1976. Ogleđ popoldne. Franc Koncejla, Dobrič 1.

PRODAM kravo in telico, břejo po 8 mesecev, in katrcu, letnik 1976. Ogleđ popoldne. Franc Koncejla, Dobrič 1.

PRODAM kravo in telico, břejo po 8 mesecev, in katrcu, letnik 1976. Ogleđ popoldne. Franc Koncejla, Dobrič 1.

PRODAM kravo in telico, břejo po 8 mesecev, in katrcu, letnik 1976. Ogleđ popoldne. Franc Koncejla, Dobrič 1.

NOVO JOGI posteljo (200 x 160) prodam. Ilič, Mestne njive 4 a, Novo mesto. Telefon 24-758, po 16. uri.

PRODAM športni vozček za dvojčke in posteljice. Tel. 25-056, zvečer.

PRODAM opremo za otroško sobo. Telefon (068) 71-790, od 19. ure dalje.

PRODAM rabljen pralni stroj Gorenje. Telefon 22-903.

PRODAM TV color sprejemnik. Informacije po telefonu (068) 61-591.

Škarje za rezanje pločevine Jelšingrad MM 2500/5 dobro ohranjene, stroj za krivljenje cevi — ročni znamke Pedrazzoli do premera 0 32 mm z orodji in stroj za topo varjenje cevi pod raznimi koti in ravno do kvadrat 30/30 znamke CFA 65 KW s pnevmatskim vpenjanjem, vse dobro ohranjeno, prodam. Informacije: (068) 24-659 ali 21-312.

KUPIM

KUPIM kosilnico BCS ali tej podobno, samonakladalko, traktor Pasquali ali Ferguson. Ponudbe s ceno pošljite na naslov: Jože Mulej, Planika, 64000 Kranj.

KUPIM rabljen hidrofor (220 V). Branko Smolič, Migolska gora 5, Mirna.

POSEST

HIŠO v Višnji gori z obrtno delavnico, telefonom in 2000 m² zemlje ugodno prodam. Telefon (061) 784-090, po 21. uri.

PRODAM zidanico z vinogradom na Trški gori. Naslov v upravi lista (5117/84).

NA LEPEM kraju blizu Novega mesta prodam parcelo za vikend. Ponudbe pod šifro: ZAZIDLJIVO.

PRODAM novo stanovanjsko hišo. Naslov v upravi lista (5115/84).

PRODAM njivo v Mačkovecu v izmeri 1457 m. Informacije pri Pepci Medved, Pod Trško goro 5, Novo mesto.

ZARADI BOLEZNI prodam zidnico s takoj vseljivim in opremljenim dvosobnim stanovanjem v bližini Semiča. Ogleđ v soboto, 8. septembra, od 8. do 16. ure. Vavpča vas 40 (10 minut od železniške postaje).

RAZNO

HARD ROCK skupina išče pevca in kitarista. Telefon 23-943.

V VARSTVO vzajem otroka. Tel. 25—734.

V VARSTVO sprejem otroka. Telefon 44-473.

GNOJEVKO oddam brezplačno (cisterna 100 din). Miro Kovačič, Grm 12, Trebnje.

HARD ROCK skupina išče pevca in kitarista. Telefon 23-943.

V VARSTVO vzajem otroka. Tel. 25—734.

V VARSTVO sprejem otroka. Telefon 44-473.

GNOJEVKO oddam brezplačno (cisterna 100 din). Miro Kovačič, Grm 12, Trebnje.

HARD ROCK skupina išče pevca in kitarista. Telefon 23-943.

V VARSTVO vzajem otroka. Tel. 25—734.

V VARSTVO sprejem otroka. Telefon 44-473.

GNOJEVKO oddam brezplačno (cisterna 100 din). Miro Kovačič, Grm 12, Trebnje.

HARD ROCK skupina išče pevca in kitarista. Telefon 23-943.

V VARSTVO vzajem otroka. Tel. 25—734.

V VARSTVO sprejem otroka. Telefon 44-473.

GNOJEVKO oddam brezplačno (cisterna 100 din). Miro Kovačič, Grm 12, Trebnje.

HARD ROCK skupina išče pevca in kitarista. Telefon 23-943.

V VARSTVO vzajem otroka. Tel. 25—734.

V VARSTVO sprejem otroka. Telefon 44-473.

GNOJEVKO oddam brezplačno (cisterna 100 din). Miro Kovačič, Grm 12, Trebnje.

HARD ROCK skupina išče pevca in kitarista. Telefon 23-943.

V VARSTVO vzajem otroka. Tel. 25—734.

NOVO JOGI posteljo (200 x 160) prodam. Ilič, Mestne njive 4 a, Novo mesto. Telefon 24-758, po 16. uri.

PRODAM športni vozček za dvojčke in posteljice. Tel. 25-056, zvečer.

Dom moj,
kdo bo tebe ljubil,
ko bom jaz v grobu spal?

ZAHVALA

Neozdravljiva bolezen nam je v 38. letu starosti iztrgala iz naše sredine dragega moža, očeta, sina, brata, strica, svaka in nečaka

FRANCETA ŽAGARJA

iz Malenske vasi 17 pri Mirni peči

Zahvaljujemo se vsem vaščanom, sorodnikom, prijateljem in znancem, ki ste nam v teh težkih dneh stali ob strani, sočustvovali z nami, nas tolažili, pomagali, pokojnemu darovali cvetje in ga v tako velikem številu spremili do preranega groba. Posebno zahvalo smo dolžni sodelavcem SGP Pionir — lesni obrat, Krke — TOZD Zelišča, IMV, Beti, Novoteksu, učiteljem in učencem OŠ Mirna peč, zdravstvenemu osebju novomeške bolnišnice, govorniku Francu Udovžu za izrečene besede slovesa, pevcem ter duhovnikom za lepo opravljeni obred. Vsem še enkrat prisrčna hvala!

ŽALUJOČI: žena Slavka, hči Sonja, sin Damjan, oče, sestri in bratje z družinami ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 19. letu starosti je kruta usoda iz naše sredine iztrgala našega dragega sina, brata in vnuka

ANDREJA MUŠIČA

iz Dragatuša 19

Ob tej priložnosti se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, znancem in prijateljem za pomoč v težkih trenutkih. Še posebej smo hvaležni osebju kirurškega oddelka novomeške bolnišnice, ki je storilo vse, kar je bilo mogoče. Prisrčna hvala mladincem OO ZSMS Dragatuš, ki so našemu Andreju še zadnjič izkazali prijateljstvo in ga ponesli na njegovo zadnjo pot. Hvala delegaciji mehanske obdelave strojnega oddelka Belt, mladincem Belta, Centru srednjih šol Črnomelj, Nogometnemu klubu Bela krajina — Črnomelj ter obema duhovnikom za opravljeni obred. Vsem, ki ste darovali vence in cvetje ali nam namesto tega denarno pomagali in našega Andreja tako lepo spremili na zadnjo pot, še enkrat prisrčna hvala!

YSI NJEGOVI

Kje si, ljubi mož in oče,
kje tvoj mili je obraz,
kje so tvoje skrbne roke,
ki skrbele so za nas?

ZAHVALA

Nenadoma nas je za vedno zapustil naš dobri mož, očka, sin, brat, stric in svak

FRANC PINTAR

iz Trebnjega, Stari trg 23

Ob nenadni in boleči izgubi se prisrčno zahvaljujemo dobrim sosedom, sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so nam v najtežjih trenutkih kakorkoli pomagali, nam izrekli sožalje, pokojnemu darovali vence in cvetje ter ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti. Zahvaljujemo se tudi kolektivu AVTOPREVOZ Ivančna gorica, Trimo Trebnje, ZSAM Trebnje, govorniku iz Avtoprevoza za poslovilne besede in župniku za lepo opravljeni obred.

Žalujoči: žena Cvetka, sinova Damjan in Miha, mama in ata, bratje, sestra ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mamice, stare mame — eje, prababice, sestri, tete in svakinje

MARIJE ŠEGEDIN—ŠICI

rojene BUK
upokojenke

se prisrčno zahvaljujemo vsem prijateljem, znancem in sosedom za tolažilne in bodrilne besede. Zahvaljujemo se osebju internega oddelka Splošne bolnišnice Novo mesto za vso pomoč v zadnjih dneh njenega življenja, osebju Doma starejših občanov v Šmihelu za vso skrb in nego v času njene bivanja v domu, ZKO Domu kulture Novo mesto, upravnim delavcem SOB Novo mesto, sodelavcem sekretariata za notranje zadeve SOB Novo mesto, ZZB NOV Novo mesto, Občinski gasilski zvezi Novo mesto in sostanovalcem bloka C. kom. Staneta 32 za podarjene vence. Hvala govorniku tov. Francu Škofu za poslovilne besede, pevskeemu zboru Dol. Toplice za zapete pesmi ob grobu ter vsem, ki ste pokojni poklonili cvetje in jo spremili na njeni zadnji poti, nam pa pismeno ali ustno izrekli sožalje.

Vsi njeni

Novo mesto, Ljubljana, Brežice, München

Vsi bodo dosegli svoj cilj,
le ti ga nisi dosegla...
ognja preporna, polna sil,
neizrabljena k pokojni si legla.

ZAHVALA

Sredi dela je kruta usoda pretrgala nit življenja 17-letni ljubljene hčerki, sestri, teti in vnučinki

NATAŠI KOTAR

z Roj pri Čatežu

Ob nenadni, tragični in nenadomestljivi izgubi se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam v najtežjih trenutkih stali ob strani, pokojni darovali cvetje, nam izrazili sožalje in našo Natašo v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti. Posebno zahvalo smo dolžni dekliskemu nonetu Carmen iz Trebnjega za lepo petje, Trebanjski godbi, upravi Mercatorja iz Trebnjega, sošolkam in razredničarki 2. e DESS iz Novega mesta, čateškimi mladincem in jo spremili na njegovi zadnji poti. Hvala tudi kirurškemu oddelku bolnišnice Novo mesto, govornicami in kaplanu za opravljeni obred.

Neutolažljivi: mami, ati, brat Lojze, brat Nace in sestra Tatjana z družinami, stari mami ter vsi, ki so jo imeli radi

ZAHVALA

Nepričakovano nas je zapustil v 71. letu starosti naš dragi mož, oče, stari oče, brat in stric

FRANC JEŠELNIK

iz Podpreske

V veliki žalosti ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za vso pomoč, sočustvovanje in izkazano sožalje, za podarjene vence ter tako številno spremstvo na zadnji poti. Posebno zahvalo smo dolžni tov. Karničniku in tov. Pantarju za poslovilne besede pred hišo in pri odprtem grobu ter organizaciji ZZB NOV Draga za venec in organizacijo pokopa, kakor tudi pevcem iz Loškega potoka.

Žalujoči: žena Lojzka, hčerka Danica z družino, sin Franc z družino, sin Vlado z družino, sin Radovan z družino, sin Ivan z družino in ostalo sorodstvo

Podpreska, Koper, Avstralija

ZAHVALA

Po težki in hudi bolezni nas je v 64. letu starosti zapustila naša draga mama in stara mama

MATILDA LAVRIN

iz Vavpče vasi pri Semiču

Prisrčno se zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem, znancem, sosedom, kolektivu ISKRE in KRKE, DU, OOZB in vsem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani, darovali pokojni cvetje in jo spremili na zadnji poti. Hvala tudi kirurškemu oddelku bolnišnice Novo mesto, govornicami in kaplanu za opravljeni obred.

Žalujoči: sin Martin in Jože z družinami ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Po težki bolezni nas je v 51. letu starosti zapustil naš dragi mož, oče, brat, stric, zet in svak

STANKO STEPAN

Bušinja vas 8, Suhor

Najlepše se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste pokojnega spremili na zadnji poti, mu darovali vence, cvetje in izrekli sožalje. Posebno se zahvaljujemo Onkološkemu inštitutu v Ljubljani, zdravniškemu osebju v Metliki, župniku za opravljeni obred, IMV Suhor, Kovinarju Črnomelj, Pionirju Novo mesto.

Žalujoči: žena Francka, sin Marko, Stanko in Janez, bratje in sestera z družinami

V SPOMIN

Danes, 6. septembra, minevata dve žalostni leti, odkar nas je zapustil naš ljubljene mož, oče in brat

MIRKO SKOČAJ

višji gradbeni tehnik
iz Brežice

Hvala vsem, ki ga niste pozabili.

Žalujoči: žena Mira, sin Dušan z Mileno in bratje z družinami

V SPOMIN

4. septembra je minilo leto, odkar nas je po dolgi in mučni bolezni zapustila naša draga žena in mama

ANGELA ŠVARC

iz Mokronoga 1

Hvala vsem, ki se je spominjate in ji prižigate svečke!

Mož Pepi in sin Jožko

„NOVOLES“, n. sol. o., TOZD Tehnično energetske storitve Straža

razpisuje po sklepu DS TOZD z dne 22. 8. 1984

javno licitacijo

za prodajo rabljenih naslednjih osnovnih sredstev:

— tovorni avtomobil TAM 5000 kiper

leto izdelave 1971, v voznem stanju
izklicna cena 120.000,00 din

— odzivna deska za traktor IMT 35

izklicna cena 20.000,00 din
Pred pričetkom licitacije morajo zainteresirani vplačati 10% kavicije od izklicne cene. V izklicno ceno ni všteti prometni davek, ki ga plača kupec posebej. Licitacija bo dne 14. 9. 1984 ob 8. uri v sejni sobi TOZD TES.

Ogled bo mogoč uro pred licitacijo ali po dogovoru. Informacije lahko dobite po tel. (068) 84—530, interna 251. 611/36—84

Sekretariat za družbene službe in občino upravo občine Brežice na podlagi predhodnega mnenja zbora delavcev in 9. členu pravilnika o delovnih razmerjih

objavlja
prosta dela in naloge

kurjača — vzdrževalca

Pogoji:
končana poklicna šola kovinarske stroke, izpit za kurjače centralnih kurjav in eno leto delovnih izkušenj na takšnih ali podobnih delih in nalogah
Pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 8 dneh po objavi na naslov Skupščina občine Brežice, 68250 Brežice.
O izbiri bodo prijavljeni kandidati pismeno obveščeni v 15 dneh po odločitvi na zboru delavcev delovne skupnosti sekretariata za družbene službe in občino upravo občine Brežice.

613/36—84

Portret tega tedna

ANTON TRUNKELJ

„Mnogo ljudi poznam, še več ljudi pa pozna mene.“ se je pošalil in nekako označil svoje delo 52-letni Anton Trunkelj, vodja preiskovalnega oddelka temeljnega sodišča Novo mesto. Da bo v Grmu pri Radohovi vasi rojeni fant pravnik, je odločila štipendija tedanjega novomeškega okraja, s katerega je Trunkelj po ukinitvi predsedal na sodišču. V preiskavi dela že več kot 15 let.

„Delo preiskovalnega sodnika je težko, spisa še nimaš, vse je sveže in neurejeno, zadevo je treba zastaviti in vse to je v tvojih rokah,“ pripoveduje Trunkelj. „Večinoma gre res za rutinske zadeve, ki zahtevajo predvsem skrbnost in natančnost, občasno pa izbruhnejo primeri, ki terjajo veliko znanja, intuicije in pameti, kot rečemo temu po starem. Dober preiskovalni sodnik bo znal vpreči in izkoristiti vse službe, ki so nam na voljo. Naš poklic ni lahak. Žal se srečujemo predvsem z neveselimi reči in dogodki. Preiskovalnega sodnika spremljajo smrt, kri, bolečina, žalost, nesreča. V začetku se je s temi sopotniki težko sprijazniti, toda služba je služba. Na zadeve je treba gledati z določene razdalje, ki sicer izključuje prenaprogo čustvovanje in nagnonske reakcije, ne izloči pa splošne naravnosti k hu-

manosti, k resnici. Drugače rečeno, preiskovalni sodnik je človek, ki išče resnico v njeni najhoboljši obliki, tako rekoč zunanji obliki. Sodbe bodo izrekli drugi, mi samo razsvetlino potek dogodkov in zberemo dejstva. Včasih je treba kljub distanci do ljudi in dogodkov vžeti malo predaha. Nekateri zadeve so take, da jih moraš prespati, ker si venturle človek.“

Pri vsakem delu se v človeku ustvarjajo notranje napetosti. Delo preiskovalnega sodnika je nepretrgana veriga stresnih situacij, ki jim je treba vsaj otopiti ost. Anton Trunkelj ima enega samega konjička — planinarjenje. Za slednje je tako vnet, da ga večina ljudi pozna kot planinca in ne kot preiskovalnega sodnika.

Novomeški planinci so te dni zaradi 70-letnice društva in osrednje planinske proslave na Gorjancih bolj v žarišču zanimanja javnosti. Trukelj ki je član prirediteljske odbora, je za opravke v zvezi s proslavo porabil ves svoj dopust. Pravi, da ni edini: med ljudmi, ki hodijo v hribe, je še veliko prostovoljcev in zanesenjakov. Sicer pa rompi in pompi minejo, hčibi, poti in narava pa ostanejo. Anton Trunkelj ne ve in noče vedeti koliko kilometrov je naredil čez hrib in dol. Gotovo jih je bilo na tisoče. V zadnjem času je planinarjenje zaradi zidave zidavnice nekoliko zanemaril. Hišica je pod streho, zamujeno bo treba nadoknaditi.

„Veste, planinci smo čudni ljudje. Nenehno lazimo po hribih, čeprav so izleti lepi šele kasneje. Ko pozabiš tegobe, neveselosti in utrujenosti. Takrat šele veš, da si doživel, imel dan, ki je bil drugačen od drugih, dan, ki se ga spominjamo. V življenju štejejo le dnevi, ki jih pomnimo. Zakaj se jih ne bi spominjali zaradi lepote, sonca, prijetnosti. Kaj ni življenje v svoji vsakdanji pojavnosti obliki dovolj polno težav?“ je sebi in drugim potrdil Anton Trunkelj.

MARJAN BAUER

BAKLADA NAVDUŠILA OBISKOVALCE — Med petdesetimi okrašenimi čolni, ki so v nedeljo zvečer s lampijončki in baklami osvetljevali Krko, so bili tudi taki, ki so s transparenti odgovorne opozarjali na usodo te nekdanje kristalne čiste dolenske lepote. (Foto: J. Pavlin)

Z baklado v teden turizma

Nedelja je bil dan ribičev in čolnarjev — Baklada čolnov po Krki — V soboto otvoritev razstave „Gozd—gobe—cvetje“ — Odslej plakati le na kozolčkih

NOVO MESTO — S promenade koncertom godbe na pihala iz Novega mesta in slovesno otvoritvijo novih prostorov Dolenskega turističnega informativnega centra v Dalmatinovi 1 (nasproti poštopski postaji) v Novem mestu se je s prvim dnevom septembra pričel teden turizma na Dolenskem, ki bo pod naslovom „Jesen na Dolenskem“ trajal do 9. septembra.

Uspesh organizatorja Dolenske turistične zveze in turističnega društva Novo mesto je bil viden že takoj na začetku. V nedeljo zvečer se je na Loku in vzdolž Krke do Kandjskega mostu vila množica ljudi, ki so v soju bakel, raket in ognjemeta želeli videti bakladi čolnov na Krki. Prizor v topli nedeljski noči je bil resnično paša za oči. Da čolnov tudi pri Novomeščanih ne manjka, je pokazala udeležba. Petdeset plovil različnih izdelav se je na Krki pozibavalo okrašenih s lampijončki, baklami in drugimi svetlobnimi napravami.

Ob prihodu na cilj v gostišču Loka je Irena Tratnik izžrebala med čolni tistega, ki je dobil nov Novolesov kajak, vreden več kot 3 stare milijone. Srečnejši je postal Ivan Lubi iz Kajak-klubu Krško. Nagrade so prejeli tudi tisti, ki so bili najboljši v vedri rekreaciji na Krki, ki jo je v okviru ted-

na turizma pripravil ZTKO. Devetdeset čolnov s posadkami je že popoldan nastopilo v različnih igrah na vodi, vozili so slalom s kajaki in tekmovali v različnih igrah na vodi. V okviru vedre rekreacije je bil tudi kviz o Krki. Največ znanja in spretnosti sta pokazali ekipi Lipa — Krška vas in ekipa Pionir H ter ekipa Zdravstvenega centra Dolenskega.

Zanimivo nedeljsko popoldne in „Ribiški večer“ na Loku so v veliki meri pomagali pripraviti tudi pripadniki JLA iz kasarne Milana Majena, Klub

za podvodne aktivnosti in Krka kot pokroviteljica tedna turizma na Dolenskem.

● Prireditve bodo prav vsak dan. Kaj nam ponujajo dolenski turistični delavci, pa je mogoče izvedeti s plakata. V Novem mestu so ti razobešeni na novih kozolčkih, ki bodo poslej namenjeni urejenemu plakatiranju po Novem mestu in po nekaterih drugih krajih po Dolenskem. Poslej bo vsako plakatiranje „na črno“ kaznivo dejanje.

Motor v kovčku

V Gornjem gradu izdelujejo zložljivo motorno kolo

GORNJI GRAD — Tu so 31. avgusta letos predstavili novo motorno kolo domače proizvoznice, poimenovano Tori. Tori spada v razred malih motornih koles. Poganja ga Tomosov motor s prostornino 49 kubičnih centimetrov. Njegova posebnost je zložljiva konstrukcija, ki po besedah konstruktorjev omogoča, da ga spravimo v prtljag osebne avtomobile in celo v kovček. Tudi kadar je „cel“, potrebuje motorček malo prostora. Tori je dolg 132 centimetrov, širok 59 centimetrov, v višino sega 83 centimetrov, razmik med osem njegovih koles je 90 centimetrov, tehta pa vsega 43 kilogramov. Krmilo je mogoče regulirati po višini in po širini. Vožnik Torija ne potrebuje vozniškega dovoljenja, vozi ga lahko, če je star več kot 14 let.

Novo mini motorno kolo, ki je menda edinstveno na našem tržišču, izdeluje delovna organizacija Avtotehnika Celje ob močnem sodelovanju zasebnih

Tori — zložljivo motorno kolo obrtnikov, kooperantov. V proizvodnji sodelujejo še nekatere organizacije združenega dela, med drugim poleg omenjenega Tomosa ljubljanski Rog, novogoriški Ciciban, Liv iz Postojne in „Miloje Zakić“ iz Kruševca.

Tori je po ocenah konstruktorjev primeren za mestno vožnjo, uporaben je v kampih in podobno. Letos bodo izdelali 650 motornih koles tega tipa in jih bodo prodali na domačem trgu. Pričakujejo, da bo Tori sicer zelo iskano vozilo.

M. LUZAR

zaposlen, oz. ni delal. Tudi žena ga je podobno opisala. Vedno huje je bilo z njim po prometni nesreči, v kateri si je poškodoval glavo. Od takrat dalje je vedno pogostejše pil, čeprav ne bi smel, in užival tablete. Obe hčerki pa sta se odrekli pričevanju, kar zakon dovoljuje.

Zagovornica obdolženca je predlagala sodišču, naj bi pritegnilo drugače izvedenca psihiatrične stroke, ker sta novi prič prepričljivo povedali, kako se je obdolženec obnašal neposredno pred kritičnim dogodkom in po njem, namreč, da je bil „matast“, oziroma „da je gledal ženo in hčer, pa ju ni videl“, in da „se je tik po dogodku smejal, oz. imel na obrazu izraz smeha“. Menila je namreč, da je bil obdolženec v času dogodka bistveno zmanjšano prišteven oz. neprštevan. Sodišče pa njemu predlogu ni ugodilo, češ da je podano izvedensko mnenje dovolj strokovno in izbrpno ter da izpovedi priče to mnenje le potrjujejo, se pravi, da se je obdolženec zavedal, kaj je storil, čeprav je bila v času dejanja njegova prištevnost zmanjšana, a ne bistveno.

Sodišče je v kazen vstelo tudi priporo od 12. maja letos dalje in priporo podaljšalo do pravomočnosti sodbe. Izreklo mu je tudi varstveni ukrep obveznega zdravljenja alkoholikov in narkomanov v zavodu, kjer bo prestajal kazen.

J. PRIMC

MED SLUŽBO, KO IMAM ČAS

Sedela sta za z belim prtom pogrnjeno mizo in žulila vsak svoj briganeec. V gostilni je bilo kot v čebeljnaku: ljudje so se pogovarjali, preklinjali, se smejali, hihitali, kričali, eni so glasno vstajali in odhajali, drugi so spet prihajali, vpili za natakarji, kaj žele piti. Ti se niso veliko menili zanje, kajti dovolj jim je bilo sitnih gostov, vročine in muh, ki so obletavale nepospravljene krožnike.

— Brizganec bi bil lahko malce hladnejši, je rekel prvi.

— Kaj drugega od brozge tudi nisem pričakoval. Zaračunati pa znanjo, to da, je sitnaril drugi. — Vse je drago kot hudič. Vsako jutro nove, višje cene. Saj so znoreli! je povzdignil glas prvi. — Se čudiš? Kar poglej okrog sebe! Sredi delovnega dne — pa polna gostilna. Poskusi se prebiti do šanka, daj! Najmanj pol ure se boš prerival. Me pa res zanima, kdo v tej deželi sploh še dela, je rentalil drugi. — Kaj gostilne! Ob enajstih dopoldne ne moreš preko ceste.

Tri leta za poizkus umora hčerke

Zdravko K. spet zatrdil, da ne verjame, da je zabodel lastno hčer

KOČEVJE — Zaradi poizkusa umora, storjenega na zahrbtn način, je bil pred senatom petorice, ki mu je predsedoval sodnik Blaž Volf, obsojen na 3 leta zapora 35-letni Zdravko Kavran, ki je aprila letos svojo mladoletno hčer med spanjem zabodel z nožem. Sodba, ki je bila izrečena 29. avgusta, še ni pravomočna.

Na začetku zadnje obravnave je obdolženec ponovil svojo izjavo s prejšnje razprave, da ne verjame, da bi zabodel 12-letno hčerko Tanjo med tem, ko je spala. Priča Pepca R., ki so jo vsi člani obdolženčeve družine klicali kar babica, je povedala, da je bil

obdolženec zelo dober, kadar je bil trezen, če je bil pijan, pa je bil „norec“. Zelo rad je imel tudi obe hčerki, posebno mlajšo, Tanjo. „Menim, da je za tragedijo kriva pijača, prividi, o katerih je govoril, podrobneje pa jih nikoli ni razlagal, in dejstvo, da ni bil

Molk več škodil, kot koristil

Razmere v šoli Kočevje na partijskem rešet

KOČEVJE — Ocena političnih razmer na osnovni šoli Kočevje ter ukrepanje OO ZK v zvezi s kaznivim dejanjem, ki ga je osumljen F. K., bivši hišnik šole, je bila na dnevnem redu skupne seje predsedstva občinskega komiteja ZK in OO ZK osnovne šole Kočevje 3. septembra, udeležil pa se je tudi predstavnik socialnega skrbišva.

Komunisti šoleso povedali, da so za zadevo o spolnih odnosih hišnika z mladoletnimi učenkami (gre za dve do tri učence, kot je njim znano) zvedeli konec maja in takoj nato hišnika izključili iz ZK. Takrat je prevladoval mnenje, da v korist pravosodne preiskave in priza detih učenk ne bi šele drugače ukrepali.

Ravnatelj šole Peter Šobar, je povedal, da so takoj, ko so za zadevo zvedeli, tudi seznanili tožilstvo. Zadeva je prišla med šolskimi početnicami, ko so bili učitelji na dopustu, tudi v časopisje. Nekaj novinarjev se je oglašilo pri ravnatelju, vendar v večini primerov o zadevi niso poročali tako, kot jih je on obvestil, ampak senzacionalno.

Krivde, da se je to zgodilo (da je 13-letna učenka zanosila), ne gre pripisovati le učiteljem oziroma šoli, ki se otepa z denarnimi prostorskimi in kadrovskimi težavami, pač pa tudi tistim staršem, ki pišejo učencem razna opravičila za izostanke od pouka, in tudi družbi, ki omogoča take pojave oziroma napeljuje k njim, s stripi, TV igrami, senzacionalizmom itd.

Člani predsedstva OK ZK so menili, da je bilo vodstvo šole le dolžno sporočiti resnico o zadevi takoj, ko so se o njej v javnosti razširile govorice oziroma pisanje. Molk je naredil več škode kot koristi.

Končno so sklenili, da bosta vodstvo osnovne šole in socialna služba pripravila do 7. septembra posebno pismo oz. izjavo o tej zadevi za sredstva javnega obveščanja, ki so doslej o tem poročala. Na posebnih sestankih bo ravnatelj šole o tem seznanil tudi starše učencev. OO ZK za morda tudi ponovno obravnavati to zadevo ter oceniti politične razmere na šoli.

J. PRIMC

DOLENJCI HUJŠI — Bralci ponedeljkovega Dela so se lahko čudili paradižniku, ki ga je lastnik „zredil“ na vrtičku pod Šmarno goro in je tehtal 1,32 kg. Dolenskega velikana, ki je na tehničarji potegnil 1,60 kg, je še isti dan prinesel v naše uredništvo upokojenec in predsednik Turističnega društva Otočec Jože Klevišar iz Luterskega sela. Povedal je, da ima takih velikih, ki so zrastle pod Šmarno goro še najmanj pet na svojem vrtu.

„TOPLIŠKO POLETJE“

DOLENJSKE TOPLICE — Kulturno-umetniško društvo Maks Henigman in Zdravilišče Dolenske Toplice vabita na koncert kitaristov Sonja Beronje in Zdravka Kuniča, ki bo v četrtek, 6. septembra, ob 20. uri v restavraciji zdravilišča. Predstavlja bosta južnoameriško in špansko narodno glasbo. 16. septembra bo ob 19. uri v topliški cerkvi orgelski koncert, na katerem bo nastopil Franc Ban iz Ljubljane. Predprodaja vstopnic je v turistični poslovalnici Globtoura v Novem mestu.

ZMAGI PRIMCA IN GABRIJELA

Novomeška državna mladinska reprezentanta Gorazd Gabriel in Igor Princ sta v Sarajevu na mladinskem atletskem pokalu republik in pokrajini ponovno zmagala in Sloveniji prinesla najvišje možno število točk. Gabriel je bil prvi v teku na 400 m z ovirami, Princ pa v metu diska. Reprezentanca Slovenije je zmagala in osvojila pokal kot že več prejšnjih let.

Našel tobak, skrit za partizane

Jože Žagar je po štirideset letih odkril tobak, ki ga je bil naredil za strica partizana

VINICA — Jože Žagar iz Vinice, delavec Novotekovega tozda, je pred dnevi prinesel v naše uredništvo natanko štirideset let star tobak iz Bele krajine. „Moral bi ga pokaditi moj stric partizan. To se očitno ni zgodilo in tobak je do danes počakal v omari, skrit med oblekami“ je povedal in pokazal precej veliki klobasi zvitega tobaka, shranjeni v polvimil vrečki. Tobak je bil povezan z originalno padalsko vrvico, ki jo je Jože našel na Otoku, kjer so pristajala zavezniška letala. Zadnje vojne se Jože še dobro spominja. Med zanimivimi dogodki bi tudi zgodba o tobaku verjetno šla v pozabo, če se po toliko letih ne bi ta zavitek našel.

Jože Žagar: Po toliko letih sta tobakna zvitka še uporabna. Med vojno bi jih bil stric še kako vesel.

Pred vojno so Belokranjci imeli veliko tobaknih polj. Pri Žagarjevih ga niso sadili, zato je tobakove sadike prinesel stric, borec belokranskega odreda, in jih dal trinajstletnemu Jožetu, da jih je na njivi potaknil med zelje. Podušil ga je tudi o tem, da je potrebno rumene tobakne liste posušiti na podstrešju in potem zviti v cigarete. „Več paketov je sredno odromalo k stricu in njegovim tovarišem, eden pa je neuporabljn ostal doma“ je v dneh, ko pod belokranjskimi kozolci po toliko letih spet sušijo tobak, povedal Jože Žagar.

J. P.

Za preše je mojster Jože

Pol stoletja kolar — Rad izdeluje stiskalnice

Ta čas, ko grozdje zori in hiti črpati iz sonca in zemlje sladke reči, ki bodo pivo grele skozi mrzle jesenske in zimske noči, se vinogradniki ozirajo tudi po svojih orodjih, če so v dobrem stanju. In če je kaj narobe, je pač treba popraviti. Danes ni prav veliko dobrih mojstrov, ki znajo tem stvarjem srečiti, kot se spodobi. Dober koš za prešo ali pa kar yso prešo, mline za grozdje in drugo iz dobro uležanega lesa zna v semiskem koncu še narediti Jože Ogulin, 74-letni izučeni kolar iz Gabra nad Semičem.

„Nekdaj je bila v naši okolici najmanj trojica kolarjev, zdaj sem sam.

Dela je še veliko, vendar ga moje roke vsega ne zmorejo,“ pravi Jože. Po toliko letih dela to seveda ne preseneča. Od tistih časov, ko je kot vajenec prvič prijel mizarstvo, je minila že polovica stoletja. V zadnjih letih je Ogulin opustil izrazito kolarska dela in se več zanimanja posvetil izdelovanju vinskih stiskalnic. Več kot 50 jih stiska grozdje po Beli krajini in drugih krajih domovine, saj naročajo prešo tudi kupci od daleč. Pred kratkim je naredil tristolitrski koš za stiskalnico, s čimer je dosegel svoj osebni rekord.

„Čeprav rad dela, pa opažam, da se mi vse manj plača. Material je tako drag, da ne morem stiskalnice dati

pod tri stare milijone, kar je za mazariko veliko. Vendar pa meni za vse delo ostane le slabega pol starega milijona, vse drugo gre za material, ki pa mora biti res dober, da preša zdrži pri tiske in dolgo ter dobro deluje. Hrastov les mora odležati okoli pet let, da je čvrst in popolnoma suh.

Jože Ogulin pri svojih novih prešah.

pripoveduje Ogulin. „Sicer pa je danes delo precej lažje. Ljudem služijo stroji. Nekdaj pa smo se mučili z vsem povsem ročno.“

MiM

— Kje pa drugje? Plače so sicer mizerne, toda danes je nemogoče zamenjati službo. Minili so časi, ko smo jih menjavali kot srajce. Dva tisočaka več — pa hajdi... In ti?

— Po starem, po starem. Kaže, da bom dočkal tu, kjer sem, tudi penzijo. Po pravici: navdušen nisem, a kaj hočem. Še enkrat?

— Normalno, toda zdaj plačam jaz. In kam po tem razgovoru?

— Vozniško si moram podaljšati. Najlaže naredim to med službo, ko imam čas.

TONI GAŠPERIČ